

**ΤΟ ΣΤΥΛ ΗΓΕΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΝΕΑΡΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
ΠΡΟΘΕΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΑΚΑΔΗΜΙΕΣ
ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ**

Του
Στυλιανού Σχοινάκη
Α.Ε.Μ. 479/07

Μεταπτυχιακή Διατριβή που υποβάλλεται
στο καθηγητικό σώμα για την μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης του
μεταπτυχιακού τίτλου του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Άσκηση
και Ποιότητα Ζωής» των Τμημάτων Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
του Δημοκριτείου Παν/μίου Θράκης και του Παν/μίου Θεσσαλίας στην κατεύθυνση
«Μεγιστοποίηση της Αθλητικής Απόδοσης και Επίδοσης»

Κομοτηνή
2011

Εγκεκριμένο από το καθηγητικό σώμα:

1^{ος} Επιβλέπων: Ευάγγελος Μπεμπέτσος, Επίκουρος Καθηγητής

2^{ος} Επιβλέπων: Νικόλαος Αγγελούσης, Αναπλ. Καθηγητής

3^{ος} Επιβλέπων: Ελένη Ζέτου, Επίκουρος Καθηγητής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στυλιανός Σχοινάκης: Το στυλ ηγεσίας του προπονητή και η σχέση του με την ικανοποίηση νεαρών αθλητών και τη συμπεριφορική τους πρόθεση από τη συμμετοχή τους σε ακαδημίες καλαθοσφαίρισης

(Με την επίβλεψη του κ. Ευάγγελου Μπεμπέτσου, Επίκουρου Καθηγητή)

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να προσδιορίσει το στυλ της προπονητικής ηγεσίας στις ακαδημίες καλαθοσφαίρισης και να διερευνήσει τη σχέση του με την ικανοποίηση των αθλουμένων και την πρόθεσή τους να συνεχίσουν να αθλούνται στις ίδιες ακαδημίες. Το δείγμα της παρούσας εργασίας αποτέλεσαν 291 αθλούμενοι αναπτυξιακών ηλικιών στην καλαθοσφαίριση ($N=291$). Οι 225 από αυτούς ήταν αγόρια και οι 66 κορίτσια. Ο μέσος όρος ηλικίας των συμμετεχόντων ήταν περίπου τα 15 χρόνια ($M=15,16$, $SD=1,488$). Η μέση ενασχόλησή τους με το άθλημα έφτανε περίπου τα 4 χρόνια ($M=3,79$, $SD=4,423$). Ο μέσος χρόνος με τον τελευταίο προπονητή ήταν περίπου 1 χρόνος ($M=1,02$, $SD=0,960$). Τα αποτελέσματα της εργασίας υποδεικνύουν ότι όλες οι παράμετροι της προπονητικής ηγεσίας παίζουν μεγαλύτερο ή μικρότερο, άμεσο ή έμμεσο ρόλο στην ικανοποίηση των αθλητών των ακαδημιών και στην πρόθεσή τους να εξακολουθήσουν να αθλούνται στην ίδια ακαδημία. Ωστόσο, φαίνεται ότι το προπονητικό στυλ της Θετικής Ανατροφοδότησης είναι η σημαντικότερη παράμετρος, αφού επηρεάζει και την ικανοποίηση των νεαρών αθλητών που αθλούνται στις αθλητικές ακαδημίες τόσο από την προσωπική τους απόδοση ($p=0,043$), όσο και από την προπονητική ηγεσία ($p=0,0$). Αμφότεροι οι παράγοντες της ικανοποίησης, με τη σειρά τους, καθορίζουν την πρόθεση συνέχισης της συμμετοχής στην άθληση, στο πλαίσιο της ίδιας ακαδημίας ($p<0,01$).

Λέξεις κλειδιά: ηγεσία, ικανοποίηση αθλητών, συμπεριφορική πρόθεση, ακαδημίες καλαθοσφαίρισης

ABSTRACT

Stylianios Schoinakis: Coaching style and leadership in relation to the satisfaction of young athletes' needs as it derives from behavioural patterns, emerging from their participation in basketball academies

(Under the supervision of Evangelos Bebetos, Assistant Professor)

The purpose of this study was to determine the style of coaching leadership in basketball academies and to investigate its relation to athlete's satisfaction and their intent to continue exercising in the same academies. 291 athletes of basketball and of the same developmental age became the sample of this study ($N=291$); 225 boys and 66 girls. Their average age was 15 ($M=15,16$, $SD=1,488$). Their average occupation with the sport was about 4 years ($M=3,79$, $SD=4,423$). The average time spent with their last coach was about 1 year ($M=1,02$, $SD=0,960$). The outcome of this study suggests that all parameters of coaching leadership play a role, to a greater or lesser extent in athletes' satisfaction and their intent to continue exercising in the same academy. However, it seems that the coaching style of positive feedback is the most important parameter as it increases the athlete's satisfaction in the basketball academy from their own personal performance ($p=0,043$) and also from the coaching leadership ($p=0,0$). Both aspects of athlete satisfaction and which aspects determine the athlete's continuous participation within the same academy ($p<0,01$).

Key words: leadership, athlete satisfaction, behavioural intention, basketball academies

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	iv
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	vii
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
Λειτουργικοί ορισμοί.....	3
Σκοπός της εργασίας.....	4
Ανάπτυξη ερευνητικών υποθέσεων	5
II. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	8
Το στυλ της ηγεσίας των Προπονητών.....	8
Μέτρηση Προπονητικής ηγεσίας.....	13
Ικανοποίηση αθλουμένων.....	18
Όργανα μέτρησης ικανοποίησης αθλητών.....	22
Πίστη και Συμπεριφορική Πρόθεση.....	26
Η Αθληση των Νέων και οι Αθλητικές Ακαδημίες.....	28
III. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	31
Δείγμα.....	31
Συλλογή δεδομένων.....	31
Όργανο μέτρησης.....	32
Μελέτη πιλότος.....	34
Αποτελέσματα πιλοτικής μελέτης.....	34
Δοκιμασίες εγκυρότητας και αξιοπιστίας οργάνου μέτρησης.....	35
Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση.....	35
Ανάλυση Αξιοπιστίας.....	36
Έλεγχος εγκυρότητας και αξιοπιστίας οργάνου μέτρησης.....	36
Κυρίως μελέτη.....	39
Τεχνικές Ανάλυσης Στοιχείων.....	39
IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	42

Ερευνητική Υπόθεση 1.....	42
Ερευνητική Υπόθεση 2.....	44
Ερευνητική Υπόθεση 3.....	44
Ερευνητική Υπόθεση 4.....	46
Ερευνητική Υπόθεση 5.....	47
Ερευνητική Υπόθεση 6.....	4
Ερευνητική Υπόθεση 7.....	49
 V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	 55
 VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	 61
Ερευνητικοί περιορισμοί και μελλοντικές ερευνητικές κατευθύνσεις.....	62
 VII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	 60

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.	Τα αποτελέσματα της διερευνητικής παραγοντικής ανάλυσης και της ανάλυσης αξιοπιστίας.....	38
Πίνακας 2.	Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις του στυλ προπονητικής ηγεσίας, της ικανοποίησης και της συμπεριφορικής πρόθεσης.....	45
Πίνακας 3.	Η σχέση του στυλ προπονητικής ηγεσίας με την ικανοποίηση από την προπονητική ηγεσία.....	46
Πίνακας 4.	Η σχέση του στυλ προπονητικής ηγεσίας με την ικανοποίηση από την προσωπική απόδοση.....	47
Πίνακας 5.	Η σχέση του προπονητικού-καθοδηγητικού στυλ προπονητικής ηγεσίας με τη συμπεριφορική πρόθεση.....	48
Πίνακας 6.	Η σχέση της ικανοποίησης με τη συμπεριφορική πρόθεση.....	49
Πίνακας 7.	Οι διαφορές στο στυλ προπονητικής ηγεσίας, ικανοποίησης και συμπεριφορικής πρόθεσης μεταξύ αθλητών και αθλητριών.....	50
Πίνακας 8.	Η επίδραση της ηλικίας των αθλητών, του χρόνου τους στο άθλημα (εμπειρία) και του χρόνου με τον τωρινό προπονητή πάνω στο στυλ προπονητικής ηγεσίας.....	51
Πίνακας 9.	Η επίδραση της ηλικίας των αθλητών, του χρόνου τους στο άθλημα (εμπειρία) και του χρόνου με τον ίδιο προπονητή πάνω στην ικανοποίηση του αθλητή.....	53

Πίνακας 10.	Η επίδραση της ηλικίας των αθλητών, του χρόνου τους στο άθλημα (εμπειρία) και του χρόνου με τον τωρινό προπονητή πάνω στη συμπεριφορική τους πρόθεση.....	54
--------------------	---	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1.	Οι σχέσεις μεταξύ του στυλ προπονητικής ηγεσίας, της ικανοποίησης των αθλητών και της συμπεριφορικής τους πρόθεσης..	49
-----------------	--	----

**ΤΟ ΣΤΥΛ ΗΓΕΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΝΕΑΡΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
ΠΡΟΘΕΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΑΚΑΔΗΜΙΕΣ
ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ**

Η ηγεσία ορίζεται ως η διαδικασία κατά την οποία ένα επιλεγμένο άτομο επηρεάζει μια ομάδα ατόμων, προκειμένου να επιτευχθεί ένας κοινός στόχος (Northouse, 2001). Ο προπονητής θεωρείται ως σημαντικότερο μέλος της αθλητικής ομάδας με μια πληθώρα ρόλων, που τυπικά συμπεριλαμβάνουν το σχεδιασμό, το συντονισμό και την ολοκλήρωση του προγράμματος της συμμετοχής των αθλητών στους αγώνες (Baker, Horton, Robertson-Wilson, & Wall, 2003; Lyle, 2002; Woodman, 1993; Pyke, 1992). Σύμφωνα με το Gould (1987), οι κολεγιακοί προπονητές αναλαμβάνουν διαφορετικούς ηγετικούς ρόλους συμπεριλαμβανόμενων του δάσκαλου/εκπαιδευτικού, οργανωτή/σχεδιαστή, σύμβουλου και παρακινητή. Πρέπει να είναι σε θέση να καθοδηγούν, να αναπτύσσουν τις δεξιότητες των αθλητών, να προσφέρουν ανατροφοδότηση της εκτέλεσης των δεξιοτήτων, οδηγώντας παράλληλα την ομάδα τους προς συγκεκριμένους στόχους και αποτελέσματα. Δεν είναι επομένως περίεργο το ότι οι προπονητές παίζουν ένα πρωταγωνιστικό ρόλο στην επιτυχία των αθλητών και των ομάδων τους, επηρεάζοντας παράγοντες όπως η αυτό-εκτίμηση των αθλητών τους (Barnett, Smoll, & Smith, 1992), η μάθηση δεξιοτήτων (Chelladurai, 1984), η πνευματική τους ανάπτυξη (Gould, Dieffenbach, & Moffett, 2002), τα αποτελέσματα (Horne & Carron, 1985; Schliesman, 1987) και η ικανοποίηση από την αθλητική τους απόδοση (Horn, 2002). Δεν πρέπει λοιπόν να ξενίζει η ύπαρξη ερευνητικών ευρημάτων που υποστηρίζουν ότι υφίσταται μια άμεση σύνδεση της ηγετικής συμπεριφοράς του προπονητή με την απόδοση και συμπεριφορά των αθλητών του (Horn, 2002).

Η ικανοποίηση των αποδεκτών των υπηρεσιών ενός οργανισμού θεωρείται πρωταρχικός στόχος των σύγχρονων οργανισμών. Στο πλαίσιο αυτό, οι νεαροί αθλούμενοι των αθλητικών ακαδημιών θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως πελάτες, αφού συνήθως καταβάλλουν ένα τίμημα για τη συμμετοχή τους. Επομένως, υποχρέωση της ακαδημίας-αθλητικού οργανισμού είναι να τους κρατά ικανοποιημένους. Επιπλέον όμως, οι νεαροί αθλούμενοι θα μπορούσαν να θεωρηθούν και ως εργαζόμενοι ενός αθλητικού οργανισμού-ομάδας, αφού η προσπάθειά τους μπορεί να αυξήσει την αίγλη του, όταν αυτός, λόγω της απόδοσης των αθλητών του, πετυχαίνει νικηφόρα αποτελέσματα. Ως εκ

τούτου, οι αθλητικοί οργανισμοί έχουν ένα πρόσθετο λόγο να ενδιαφέρονται για την ικανοποίηση των αθλητών τους, αφού σύμφωνα με τους Wood και συνεργάτες (1998) η ικανοποίηση των εργαζόμενων, μια δεδομένη στιγμή μπορεί να προκαλέσει υψηλή απόδοση μια μεταγενέστερη στιγμή, ενώ σύμφωνα με το Luthans (1989), επιδρά αρνητικά, σε σημαντικό βαθμό, στο ρυθμό των αποχωρήσεων.

Παρά το σημαντικό αριθμό ερευνών με θέμα την ικανοποίηση, που αναφέρεται στην αθλητική βιβλιογραφία, ελάχιστες έρευνες έχουν ως αντικείμενο μελέτης την ικανοποίηση αθλητών. Οι Chelladurai και Reimer (1997) σημειώνουν ότι οι αθλούμενοι αποτελούν τους πρωταρχικούς αποδέκτες των ωφελειών των αθλητικών προγραμμάτων. Με άλλα λόγια, οι αθλητικοί οργανισμοί υφίστανται προκειμένου να προσφέρουν οφέλη στους αθλούμενους (Reimer, & Chelladurai, 2001). Ωστόσο, η έννοια της ικανοποίησης των αθλητών έχει λάβει ελάχιστη ερευνητική προσοχή, σε αντίθεση με την ικανοποίηση των προπονητών, των διευθυνόντων, των θεατών και των συμμετεχόντων σε μια σειρά δραστηριοτήτων άσκησης (Alexandris, & Palialia, 1999; Koustelios, Kellis, & Bagiatis, 1999; Madrigal, 1995; Danylchuk, 1993; Li, 1993; Pastore, 1993) και παρά το ότι η επικρατούσα άποψη, κυρίως μεταξύ προπονητών, είναι ότι υφίσταται μία ισχυρή σχέση μεταξύ της ικανοποίησης των αθλητών και της απόδοσης τους (Reimer, & Chelladurai, 1998).

Αποτελέσματα ερευνητικών εργασιών έδειξαν ότι η ικανοποίηση που αισθάνονται οι αθλητές και οι αθλήτριες, ως μέλη μιας ομάδας, σχετίζονταν με τη συνοχή της ομάδας (Windmeyer, Carron, & Brawley, 1993), την αντίληψη του δεσίματος της ομάδας (Windmeyer, & Williams, 1991), την επικοινωνία εντός της ομάδας (Sullivan, & Gee, 2007). Η έννοια της ικανοποίησης αθλητών αναφέρεται επίσης, ως εξαρτημένη μεταβλητή, σε θεωρητικά μοντέλα στο χώρο του αθλητισμού και ιδιαίτερα σε αυτά που αφορούν στην ηγετική συμπεριφορά (Reimer, & Chelladurai, 1998). Αρκετές μελέτες μελέτησαν την επίδραση του στυλ της προπονητικής ηγεσίας επάνω στην ικανοποίηση των αθλητών, με τα συμπεράσματά τους να υποστηρίζουν ότι σε ένα γενικό πλαίσιο, η ικανοποίηση των αθλητών σχετίζεται (και) με την το στυλ της ηγεσίας που χρησιμοποιούν οι προπονητές τους (Eys, Burke, Carron, & Dennis, 2006; Wang, 2006; Shu-Chen, 2005; Horn, 2002).

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχουν αναπτυχθεί οι ακαδημίες αθλημάτων, οι οποίες προσφέρουν σε παιδιά νεαρής ηλικίας, έναντι κάποιου τιμήματος, υπηρεσίες άθλησης, στο πλαίσιο συνήθως ενός συγκεκριμένου αθλήματος. Οι ακαδημίες θα

μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως πολλαπλά χρήσιμες, αφού συνεισφέρουν στη ανάπτυξη του αθλητισμού, αθλούν ένα σημαντικό μέρος του νεαρού πληθυσμού, αναδεικνύουν τα αθλητικά ταλέντα, που μελλοντικά θα επανδρώσουν τον επαγγελματικό αθλητισμό και αποφέρουν οικονομικά έσοδα στους οργανισμούς που τις λειτουργούν. Ως εκ της χρησιμότητάς τους λοιπόν οι ακαδημίες θα πρέπει να επιβιώσουν, ωστόσο αυτό εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από το κατά πόσο θα καταφέρουν να διατηρούν στις τάξεις τους ένα μεγάλο αριθμό νεαρών αθλουμένων. Έτσι, η πίστη των αθλουμένων στην ακαδημία τους είναι το ίδιο πολύτιμη με την πίστη των πελατών του οποιουδήποτε οργανισμού. Ως προβλεπτικός παράγων της πίστης θεωρείται η συμπεριφορική πρόθεση (Butcher, & Heffernan, 2006; Yoon, & Uysal, 2005), η πρόθεση, δηλαδή, του καταναλωτή να παραμείνει στην επιχείρηση από την οποία προμηθεύεται μια υπηρεσία (ή ένα προϊόν). Η ικανοποίηση από την αποδοχή μιας υπηρεσίας θεωρείται ίσως, ως ο κρισιμότερος παράγων που επηρεάζει τη συμπεριφορική πρόθεση (Kotler, 2000).

Λειτουργικοί ορισμοί

Ηγεσία:	Ως ηγεσία ορίζεται η διαδικασία της κοινωνικής επίδρασης, κατά την οποία ένα άτομο είναι σε θέση να επιστρατεύσει τη βοήθεια και την υποστήριξη των άλλων, για την επίτευξη ενός κοινού στόχου (Chemers, 2002).
Ικανοποίηση Αθλητή:	Η ικανοποίηση του αθλητή ορίζεται ως μία θετική συναισθηματική κατάσταση, η οποία είναι αποτέλεσμα μιας πολύπλοκης αξιολόγησης δομών, διαδικασιών, και αποτελεσμάτων που συνδέονται με την αθλητική εμπειρία (Chelladurai, & Riemer, 1997).
Συμπεριφορική πρόθεση:	Η συμπεριφορική πρόθεση ορίζεται ως μια ένδειξη της ετοιμότητας ενός ατόμου να αποδώσει μια δεδομένη συμπεριφορά (Ajzen, 2002).

Σκοπός της εργασίας

Οι αθλητές από τις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Μεγάλη Βρετανία και τον Καναδά δε βρέθηκε να διαφοροποιούνται ως προς το προτιμώμενο στυλ προπονητικής ηγεσίας. Αντίθετα, οι Ιάπωνες αθλητές βρέθηκε να προτιμούν περισσότερη κοινωνική υποστήριξη και αυταρχική συμπεριφορά από ότι οι Καναδοί αθλητές, ενώ οι Καναδοί αθλητές βρέθηκε να προτιμούν περισσότερο από τους Ιάπωνες ομολόγους τους προπονητική και καθοδηγητική συμπεριφορά (Weinberg, & Gould, 2003). Γενικότερα, πολλοί ερευνητές, που ερεύνησαν σε δυτικές χώρες, υποδεικνύουν ότι οι προπονητές χρησιμοποιούν περισσότερο την δημοκρατική συμπεριφορά και λιγότερο την αυταρχική. Αντίθετα, οι Ramzaninezhad και Kashtan (2009), ερευνώντας στο IPAN κατέληξαν ότι οι προπονητές του ποδοσφαίρου χρησιμοποιούν περισσότερο το προπονητικό-καθοδηγητικό στυλ και λιγότερο το δημοκρατικό. Ο Nazarudin (2009) σε μια έρευνα μεταξύ αθλητών καλαθοσφαίρισης στη Μαλαισία, προσδιόρισε την ισχυρή συσχέτιση της ικανοποίησης των αθλητών με όλους τους παράγοντες της προπονητικής ηγεσίας, ακόμη και με την αυταρχική συμπεριφορά. Η έλλειψη ομοιομορφίας, που παρατηρείται στα ερευνητικά αποτελέσματα, ίσως αποτελεί απόρροια πολιτισμικών διαφορών από τόπο σε τόπο. Σύμφωνα με τους Triandis και Gelfand (1998), διαφορετικοί πολιτισμοί δημιουργούν διαφορετικές αξίες και κίνητρα. Ο Hofstede (1984) θεωρεί ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα που χαρακτηρίζεται τόσο από την απόσταση των πολιτών από την εξουσία, όσο και από την αποφυγή της αβεβαιότητας. Ως εκ τούτου παρουσιάζει ικανό ενδιαφέρον η διεξοδική μελέτη της επίδρασης του στυλ της προπονητικής ηγεσίας πάνω στους Έλληνες αθλητές.

Οι περισσότερες μελέτες που σχετίζονται με την προπονητική ηγεσία, διεξήχθησαν με δείγματα αποτελούμενα από επαγγελματίες ή μεγαλύτερους σε ηλικία αθλητές. Ελάχιστες εργασίες προσδιορίστηκαν, ειδικά στην Ελλάδα, σχετικά με την επίδραση της προπονητικής ηγεσίας πάνω σε μικρής ηλικίας αθλούμενους, όπως είναι οι αθλούμενοι των αθλητικών ακαδημιών. Επιπλέον, η συμπεριφορική πρόθεση στο πεδίο της άθλησης έχει ερευνηθεί σχεδόν αποκλειστικά αναφορικά με τους καταναλωτές υπηρεσιών άθλησης (μεταξύ άλλων Kouthouris, & Alexandris, 2005; Guenzi, & Pelloni, 2004) και ελάχιστα μεταξύ αθλητών αθλητικών ομάδων. Έτσι, η παρούσα εργασία αναμένεται να συνεισφέρει αρκετά στο πεδίο της επίδρασης του στυλ της προπονητικής ηγεσίας, τόσο στην ικανοποίηση των αθλουμένων, όσο και στην πρόθεσή τους για την παραμονή τους στις τάξεις της ίδιας ομάδας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να προσδιορίσει το στυλ της προπονητικής ηγεσίας στις ακαδημίες καλαθοσφαίρισης και να διερευνήσει τη σχέση του με την ικανοποίηση των αθλουμένων και την πρόθεσή τους να συνεχίσουν να αθλούνται στις ίδιες ακαδημίες.

Ανάπτυξη ερευνητικών υποθέσεων

Τα ευρήματα των Mohades, Ramzaninezhad, Khabiri και Kazemnezhad (2010) υποστηρίζουν ότι τη στατιστικά σημαντική συσχέτιση της ικανοποίησης των αθλουμένων με την προπονητική συμπεριφορά των προπονητών, τη θετική ανατροφοδότηση που παρέχουν και την κοινωνική υποστήριξη των αθλητών τους. Ο Chelladurai (1984) μελετώντας στα πεδία διαφορετικών αθλημάτων έδειξε ότι το προπονητικό-καθοδηγητικό στυλ καθώς και το στυλ θετικής ανατροφοδότησης αποτελούν τους περισσότερο κοινούς παράγοντες της προπονητικής ηγεσίας, που επηρεάζουν την ικανοποίηση των αθλητών. Ο MacDonald (2010) υποστηρίζει ότι υπάρχει θετική σχέση μεταξύ του στυλ ηγεσίας του προπονητή, το οποίο δημιουργεί κλίμα απόλαυσης και που οδηγεί στην προσωπική ανάπτυξη των αθλητών και της πρόθεσης των νεαρών αθλητών να συνεχίσουν να συμμετέχουν στον αθλητισμό. Οι Alexandris και Kouthouris (2005) προσδιόρισαν ότι η συνολική εμπειρία από μια κατασκήνωση για παιδιά, σχετίζονταν θετικά με την ικανοποίησή τους, την πρόθεση επανεπίσκεψης και την πρόθεση για «από στόμα με στόμα» διαφήμιση. Σε μια εργασία τους μεταξύ νεαρών αθλούμενων σε αθλητική κατασκήνωση καλαθοσφαίρισης και αντισφαίρισης, οι Ταμβάκη και Πιπιλιαγκόπουλος (2009) βρήκαν ότι η ικανοποίηση από τη συμμετοχή μπορούσε να προβλέψει τη συμπεριφορική πρόθεση των αθλούμενων, δηλαδή την πρόθεσή τους να ξαναπάρουν μέρος στην αθλητική κατασκήνωση. Μπορεί επομένως να υποθεθεί ότι:

H1₀: Το στυλ ηγεσίας του προπονητή δεν επηρεάζει την ικανοποίηση των αθλητών του.

Η 1^η εναλλακτική ερευνητική υπόθεση είναι:

H1₁: Το στυλ ηγεσίας του προπονητή επηρεάζει την ικανοποίηση των αθλητών του.

H2₀: Το στυλ ηγεσίας του προπονητή δεν επηρεάζει τη συμπεριφορική πρόθεση των αθλητών του.

Η 2^η εναλλακτική ερευνητική υπόθεση είναι:

H2₁: Το στυλ ηγεσίας του προπονητή επηρεάζει τη συμπεριφορική πρόθεση των αθλητών του.

H3₀: Η ικανοποίηση των αθλουμένων δεν επηρεάζει τη συμπεριφορική τους πρόθεση.

Η 3^η εναλλακτική ερευνητική υπόθεση είναι:

H3₁: Η ικανοποίηση των αθλουμένων επηρεάζει τη συμπεριφορική τους πρόθεση.

Τα αποτελέσματα μιας ερευνητικής εργασίας του Lam (2007) υπέδειξαν την ύπαρξη σημαντικών διαφορών στο προτιμώμενο στυλ ηγεσίας μεταξύ αθλητών και αθλητριών. Σύμφωνα με τους Weinberg και Gould (2003), οι αθλητές τείνουν να προτιμούν την προπονητικό-καθοδηγητικό στυλ και το αυταρχικό στυλ ηγεσίας περισσότερο από ότι οι αθλήτριες. Οι Gardner, Shields, Bredemeier, και Bostrom (1996) υποστηρίζουν ότι προσδιορίστηκαν διαφορές μεταξύ αθλητών και αθλητριών στην αντίληψη για το προπονητικό στυλ ηγεσίας, με τους αθλητές να αντιλαμβάνονται ως πιο σημαντικό το αυταρχικό στυλ ηγεσίας, από ότι οι γυναίκες. Σε μία έρευνα των Reimer και Chelladurai (2001), το φύλο των αθλούμενων βρέθηκε να επηρεάζει 10 από τις 15 πλευρές της έννοιας της ικανοποίησης αθλητών. Ως εκ τούτου υποτίθεται ότι:

H4₀: Το φύλο δεν επηρεάζει την αντίληψη των αθλητών για το στυλ προπονητικής ηγεσίας, την ικανοποίησή τους και τη συμπεριφορική τους πρόθεση.

Η 4^η εναλλακτική ερευνητική υπόθεση είναι:

H4₁: Το φύλο επηρεάζει την αντίληψη των αθλητών για το στυλ προπονητικής ηγεσίας, την ικανοποίησή τους και τη συμπεριφορική τους πρόθεση.

Αρκετά παλιότερα, μερικές ερευνητικές εργασίες έδειξαν ότι οι μεγαλύτεροι και πιο έμπειροι αθλητές φαίνεται να αποδέχονται περισσότερο τους αυταρχικούς προπονητές από ότι οι νεότεροι (Chelladurai, & Saleh, 1978; Chelladurai, & Carron, 1983). Και πιο πρόσφατα όμως, οι Weinberg και Gould (2003) υποστηρίζουν ότι καθώς το άτομο μεγαλώνει και ωριμάζει αθλητικά, προτιμά προπονητές που είναι περισσότερο αυταρχικοί και παράλληλα κοινωνικά υποστηρικτικοί. Έτσι, μπορεί να υποτεθεί ότι:

H5₀: Η ηλικία δεν επηρεάζει την αντίληψη των αθλητών για το στυλ προπονητικής ηγεσίας, την ικανοποίησή τους και τη συμπεριφορική τους πρόθεση.

Η 5^η εναλλακτική ερευνητική υπόθεση είναι:

H5₁: Η ηλικία επηρεάζει την αντίληψη των αθλητών για το στυλ προπονητικής ηγεσίας, την ικανοποίησή τους και τη συμπεριφορική τους πρόθεση.

H6₀: Τα χρόνια ενασχόλησης με τον αθλητισμό δεν επηρεάζουν την αντίληψη των αθλητών για το στυλ προπονητικής ηγεσίας, την ικανοποίησή τους και τη συμπεριφορική τους πρόθεση.

Η 6^η εναλλακτική ερευνητική υπόθεση είναι:

H6₁: Τα χρόνια ενασχόλησης με τον αθλητισμό επηρεάζουν την αντίληψη των αθλητών για το στυλ προπονητικής ηγεσίας, την ικανοποίησή τους και τη συμπεριφορική τους πρόθεση.

H7₀: Τα χρόνια άθλησης υπό τις οδηγίες του ίδιου προπονητή δεν επηρεάζουν την αντίληψη των αθλητών για το στυλ προπονητικής ηγεσίας, την ικανοποίησή τους και τη συμπεριφορική τους πρόθεση.

Η 7^η εναλλακτική ερευνητική υπόθεση είναι:

H7₁: Τα χρόνια άθλησης υπό τις οδηγίες του ίδιου προπονητή επηρεάζουν την αντίληψη των αθλητών για το στυλ προπονητικής ηγεσίας, την ικανοποίησή τους και τη συμπεριφορική τους πρόθεση.

II. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Το Στυλ της Ηγεσίας των Προπονητών

Ο Rahim (1983) παρουσιάζει την ηγεσία ως μια διαδικασία επίδρασης, με σκοπό τον επηρεασμό της συμπεριφοράς και των πράξεων μιας μικρής ή μεγάλης ομάδας, ακόμη και ενός ατόμου ξεχωριστά, κατά τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να προσπαθήσουν με προθυμία να πετύχουν τους στόχους της ομάδας στην οποία ανήκουν και ενεργούν. Ο Maxwell (2007), σε ένα συνοπτικό του ορισμό, παρουσιάζει την ηγεσία ως επιρροή, τίποτα περισσότερο τίποτα λιγότερο και δηλώνει ότι η αυτή σχετίζεται με γνώρισμα του χαρακτήρα του ηγέτη, όπως η αξιοπιστία και η ακεραιότητα. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό πως οι λειτουργίες της ηγεσίας, όπως η παρακίνηση, η καθοδήγηση, η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης κ.ά. ωθούν τα μέλη μιας ομάδας να συνεισφέρουν με τη θέληση τους στην πραγματοποίηση των σκοπών της.

Στο πλαίσιο μιας αθλητικής ομάδας, ο προπονητής θεωρείται ως ένας ισχυρός οργανωτικός παράγοντας και προϋπόθεση προόδου, αφού είναι αυτός που διερευνά τις συνθήκες μέσω των οποίων ο κάθε αθλητής θα μεγιστοποιήσει τις ευκαιρίες για επιτυχία, ενώ παράλληλα η ομάδα θα πετυχαίνει τους στόχους της. Είναι επομένως σαφές ότι ο προπονητής παίζει ένα ζωτικό παρεμβατικό ρόλο πάνω στο άτομο-αθλητή, στην κοινωνική διαδικασία και στα αποτελέσματα των αθλητικών ομάδων. Επιπλέον, η έκταση της επιρροής αυτής υπερβαίνει το περιβάλλον του αθλήματος και επεκτείνεται πολλούς άλλους τομείς της ζωής των αθλητών. Έτσι, οι προπονητές θεωρείται ότι μπορούν να επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά το περιβάλλον της ζωής των αθλητών τους. Αρκετές έρευνες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των προπονητών υποδεικνύουν ότι οι προπονητές επηρεάζουν σε υψηλό βαθμό την απόδοση και τη συμπεριφορά των αθλητών τους, καθώς επίσης τη γενική τους ψυχολογία και τη συναισθηματική τους ευεξία (Andrew, 2009; Chelladurai, 1990).

Για τον τρόπο με τον οποίο οι προπονητές ασκούν ηγεσία πάνω στους αθλητές τους έχουν παρουσιασθεί αρκετά θεωρητικά πλαίσια και έχει διεξαχθεί ένας μεγάλος αριθμός ερευνητικών εργασιών. Οι Eys και συνεργάτες (2006) υποστηρίζουν ότι το επίπεδο της αθλητικής ηγεσίας σχετίζεται με την ικανοποίηση των αθλητών και για το λόγο αυτό θα πρέπει να δοθεί μεγάλη έμφαση στην ισορροπημένη εφαρμογή της. Σύμφωνα με τον Holstein (2010) το στυλ ηγεσίας του προπονητή καθορίζει τη θετική πορεία της ομάδας

μέσα σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον και έχει άμεση σχέση με τις αντιλήψεις που διαμορφώνουν οι αθλητές από την αποτελεσματική καθοδήγηση και τα ηγετικά χαρακτηριστικά του προπονητή. Οι Wooden και Carty (2005) υποστηρίζουν ότι υπάρχουν προπονητές - ηγέτες που δέχονται αυτόματα σεβασμό, λόγω του κύρους και των επιτυχιών τους και αυτό τους δίνει τη δυνατότητα να δημιουργούν οράματα στους αθλούμενους και να θέτουν στόχους βασιζόμενοι σε επιτυχημένες μεθόδους και τακτικές.

Ο Straub (1980) υποστηρίζει ότι ο τρόπος που μερικοί προπονητές «κατευθύνουν» τους αθλούμενους, μπορεί να είναι αυταρχικός, πειστικός ή φιλικός. Ο αυταρχικός προπονητής δεν αφήνει την παραμικρή αμφιβολία, για το ποιος είναι το «αφεντικό» στην ομάδα, παίρνει μόνος του τις αποφάσεις, γνωρίζει ακριβώς τι προσπαθεί να επιτύχει και περιμένει από τους αθλητές του να εκτελούν με ακρίβεια και χωρίς αμφισβητήσεις τις αποφάσεις του. Συνήθως οι προπονητές αυτού του τύπου είναι άτομα γενικότερα συντηρητικά, σε όλους τους τομείς της ζωής τους, συμπεριλαμβανομένων της πολιτικής και της θρησκείας (Henry, 1972). Σύμφωνα με τον Anshel (2003), σε πολλές περιπτώσεις οι προπονητές δε λαμβάνουν καθόλου υπόψη τη γνώμη των αθλητών τους και αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πολλοί προπονητές έχουν την τάση να καθοδηγούν αυταρχικά τους αθλητές τους. Κατά τον Avery (2005) το αυταρχικό ή κλασσικό στυλ ηγεσίας χαρακτηρίζεται από την τάση του ηγέτη να επιβάλλει τη θέλησή του στους αθλούμενους, χωρίς να δέχεται καμία εξωτερική παρέμβαση.

Από μια έρευνα, με δείγμα Ιρανούς επαγγελματίες αθλητές της πετοσφαίρισης, προέκυψε ότι οι προπονητές δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην κατάρτιση και την εκπαίδευση των αθλητών τους, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζουν πολύ χαμηλό επίπεδο δημοκρατικής συμπεριφοράς, χωρίς να επιτρέπουν στους αθλητές να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων. Ωστόσο, η υψηλή κατάρτιση σχετίζεται με τα επιτυχή συλλογικά αποτελέσματα, την υψηλή απόδοση των αθλητών και την υψηλότερη κοινωνική υποστήριξη (Keshtan, Ramzaninezhad, Kordshooli, & Panahi, 2010).

Μια μελέτη, που αφορούσε Αυστραλούς αθλητές και αθλήτριες του ποδοσφαίρου, της καλαθοσφαίρισης και της δικτυόσφαιρας (netball), έδειξε ότι δεν προτιμούσαν το αυταρχικό στυλ ηγεσίας, αλλά ένα δημοκρατικό στυλ. Αθλητές και αθλήτριες είχαν τις ίδιες προτιμήσεις σε σχέση με την προπονητική καθοδήγηση που θα ήθελαν να δεχθούν (Sherman, Fuller, & Speed, 2000). Οι αθλήτριες ανέχονται λιγότερο, από τους άντρες αθλητές, τους αυταρχικούς προπονητές (Chelladurai, & Atnott, 1985), ενώ οι μεγαλύτεροι και έμπειροι αθλητές φαίνεται να τους αποδέχονται περισσότερο από τους

νεότερους (Chelladurai, & Carron, 1983; Chelladurai, & Saleh, 1978). Λαμβάνοντας υπόψη αρκετούς ερευνητές (Gucciardi, Gordon, & Dimmock, 2008; Jones, Hanton, & Connaughton, 2007; Bull, Shambrook, James, & Brooks, 2005) και σύμφωνα με την μελέτη των Crust και Azadi (2009), που αφορούσε τις προτιμήσεις των αθλητών σχετικά με το στυλ ηγεσίας του προπονητή και της ψυχικής ανθεκτικότητας, έγινε φανερό πως οι ψυχικά σκληροί αθλητές δείχνουν εμφανή προτίμηση στις συμπεριφορές ηγεσίας που αποσκοπούν στη βελτίωση των επιδόσεων και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων. Οι αθλητές, που βρέθηκαν να έχουν υψηλή εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους, παρουσίασαν χαμηλότερες προτιμήσεις στις δημοκρατικές συμπεριφορές ή στην κοινωνική στήριξη. Αυτά τα άτομα, λόγω της υψηλής αυτοπεποίθησης τους, είναι πιθανό να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις αντιξοότητες και τις προκλήσεις, χωρίς να προσδοκούν την υποστήριξη των άλλων. Τα παραπάνω οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι οι προπονητές που συνεργάζονται με ιδιαίτερα σκληρούς, ψυχικά, αθλητές, για να μπορούν να ταιριάζουν με τις προτιμήσεις των αθλητών αυτών θα πρέπει οπωσδήποτε να κυριαρχούν.

Αρκετοί ερευνητές παρατήρησαν ότι οι γυναίκες προπονήτριες παρουσιάζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά, σχετικά με την προσέγγισή τους στην έννοια της ηγεσίας. Πιο συγκεκριμένα έχει διαπιστωθεί πως οι γυναίκες παρουσιάζουν ως βασικές ικανότητες την έντονη επικοινωνία, τη δημιουργία ομάδων, την τοποθέτηση πολλαπλών στόχων, αλλά και την υψηλή συναισθηματική νοημοσύνη (Werthner, 2005; Fenwick, & Neal, 2001; Rutherford, 2001). Οι Fenwick και Neal (2001) υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες χρησιμοποιούν επικοινωνία και όχι εξουσία για την οικοδόμηση της ομάδας και τη δημιουργία ισχυρών σχέσεων. Άλλες έρευνες έχουν δείξει ότι οι γυναίκες δημιουργούν θετική δυναμική στην ομάδα, μέσα από την επίλυση των συγκρούσεων, το πειθαρχικό δίκαιο και τη συνεργασία της ομάδας και όχι χρησιμοποιώντας μια αυταρχικά προσέγγιση (Cole, 2004). Οι Eagly και Carli (2007) τονίζουν πως μία βιώσιμη λύση για τη γυναίκα-ηγέτη είναι να αναθέσει αρμοδιότητες και να ηγηθεί ως μέντορας και θετικό πρότυπο. Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της ύπαρξης, αλλά και της δημιουργίας γυναικών προπονητριών, ομάδα ερευνητών από τον Καναδά προτείνει την έρευνα μέσω ενός προγράμματος αξιολόγησης, που θα βοηθούσε στον καθορισμό της αποτελεσματικότητας και του αποτελέσματος των προπονητικών προγραμμάτων, με σκοπό να αυξηθεί ο αριθμός των γυναικών στην προπονητική διαδικασία (Kerr, Marshall, Sharp, & Stirling, 2006). Οι προπονητές των ομάδων αθλητών μικρής ηλικίας αναλαμβάνουν διαφορετικούς ηγετικούς ρόλους, οι οποίοι περιλαμβάνουν αυτούς του δάσκαλου/καθοδηγητή, του

οργανωτή/προγραμματιστή, του σύμβουλου, του παρακινήτη, του ατόμου που διευκολύνει την επικοινωνία (Gould, 1987). Γενικεύοντας θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι προπονητές των ομάδων αθλητών μικρής ηλικίας είναι ταυτόχρονα δάσκαλοι και προπονητές. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να είναι ικανοί να καθοδηγούν, να αναπτύσσουν την τεχνική των αθλουμένων και να προσφέρουν θετική ανατροφοδότηση, όταν κατευθύνουν μια ομάδα προς την επίτευξη καθορισμένων στόχων και συγκεκριμένων αποτελεσμάτων. Δεν θα πρέπει να αποτελεί έκπληξη λοιπόν το ότι οι προπονητές παίζουν ένα πολύπλευρο ρόλο στην επιτυχία τόσο των αθλουμένων όσο και των ομάδων που καθοδηγούν, επηρεάζοντας παράγοντες όπως η αυτό-εκτίμηση των αθλητών τους (Barnett, Smoll, & Smith, 1992), η μάθηση των δεξιοτήτων του αθλήματος (Chelladurai, 1984), η πνευματική τους ανάπτυξη (Gould, Dieffenbach, & Moffett, 2002), η ικανοποίηση από την αθλητική απόδοση (Horn, 2002), καθώς επίσης και από τα αποτελέσματα της απόδοσης (Schliesman, 1987; Horne, & Carron, 1985). Ο Turman (2006) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι αθλητές που ξεκινούν στο βασικό σχήμα μιας ομάδας, αντιλαμβάνονται υψηλότερα επίπεδα εξουσίας, σε σχέση με τους αναπληρωματικούς αθλητές, ως αποτέλεσμα της ανταμοιβής που τους παρέχει ο προπονητής, να αποτελούν δηλαδή το βασικό κορμό της ομάδας.

Διάφορες ερευνητικές εργασίες έχουν δείξει ότι οι προαναφερθέντες παράγοντες επηρεάζονται απευθείας από τις συμπεριφορές των προπονητών και ειδικότερα από το στυλ της ηγεσίας που αυτοί ασκούν (Horn, 2002). Ο Case (1987) υποστηρίζει ότι μολονότι η προπονητική συμπεριφορά συζητιέται συχνά, αποτελεί εντέλει ένα από τα ελάχιστα κατανοήσιμα αντικείμενα της προπονητικής. Συχνά αυτή η κατάσταση χαρακτηρίζεται ως ειρωνική, αφού ο προπονητής αποτελεί αυτόν που καθορίζει, παράγει και προσφέρει την αθλητική εμπειρία στους αθλητές. Επιπλέον, η συμπεριφορά ηγεσίας, που επιδεικνύεται από τους επικεφαλής προπονητές, μπορεί να έχει σημαντική επίδραση στην απόδοση και στη ψυχολογική ευεξία των αθλητών (Horn, 2002). Ο Magnusen (2010) αναφέρεται στις διαφορές που παρουσιάζουν προπονητές διαφορετικού αγωνιστικού επιπέδου, σχετικά με την αυτοαντίληψη που συνδέεται με τα στυλ ηγεσίας. Καταλήγει δε, πως αυτή δεν επηρεάζει τη θετική ανατροφοδότηση, αλλά δημιουργεί την ανάγκη να αξιολογηθεί σωστά το ανταγωνιστικό περιβάλλον και να προβληματιστούν οι προπονητές σχετικά με τις επιπτώσεις των συμπεριφορών τους και τον τρόπο προσέγγισης τους προς τους κορυφαίους αθλητές, ανάλογα με την κατάσταση.

Αρκετές ερευνητικές εργασίες φωτίζουν στο ρόλο που μπορεί να παίζει ο προπονητής, επηρεάζοντας θετικά ή αρνητικά την αθλητική εμπειρία των νεαρών ατόμων. Οι Smith, Smoll και Curtis (1978) ήταν από τους πρώτους που εξέτασαν τις συμπεριφορές των προπονητών νεαρών αθλούμενων και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι πιο αρεστοί προπονητές ήταν αυτοί που επιδείκνυαν περισσότερο τεχνική καθοδήγηση, ενίσχυση και υποστηρικτική συμπεριφορά απέναντι στα ενδεχόμενα λάθη. Πιο πρόσφατα, οι Smoll, Smith, Barnett και Everett (1993) βρήκαν ότι οι προπονητές, η συμπεριφορά των οποίων χαρακτηρίζονταν από αυξημένη ενίσχυση και τεχνική καθοδήγηση και μειωμένες ποινές και έλεγχο ήταν πιο αρεστοί, επειδή δημιουργούσαν μια περισσότερο διασκευαστική ατμόσφαιρα και μια περισσότερο συνεκτική ομάδα. Άλλες ερευνητικές μελέτες προσδιόρισαν ότι οι νεαροί αθλούμενοι προτιμούσαν προπονητές που επιδείκνυαν δημοκρατικό στυλ ηγεσίας, λαμβάνοντας υπόψη την άποψη των αθλούμενων. Οι Conroy και Coatsworth (2007) τονίζουν ότι σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, οι προπονητές επιλέγοντας ένα στυλ ηγεσίας κατά την άθληση νεαρών ατόμων, προάγουν με ξεχωριστούς και ανάλογα με τις περιπτώσεις τρόπους την αυτονομία των νεαρών αθλητών. Ο MacDonald (2010), ύστερα από έρευνα σε 510 αθλητές ηλικίας 9 με 19 ετών, έδειξε ότι υπάρχει θετική σχέση μεταξύ του στυλ ηγεσίας του προπονητή, το οποίο δημιουργεί κλίμα απόλαυσης που οδηγεί στην προσωπική ανάπτυξη των αθλητών και της πρόθεσης των νεαρών αθλητών να συνεχίσουν να συμμετέχουν στον αθλητισμό, εφόσον έχουν γαλουχηθεί σε ένα περιβάλλον που τους αφομοιώνει ομότιμα και τους οδηγεί σε προσωπικά επιτεύγματα.

Οι Seefeldt και Ewing (2000) σημειώνουν ότι παρά το ότι η αθλητική συμμετοχή αυξάνει, ένας μεγάλος αριθμός αθλούμενων εγκαταλείπει την άθληση, εξαιτίας της δυσαρέσκειας από την εμπειρία του. Πράγματι, διάφορες μελέτες, σχετικές με την εγκατάλειψη και την εξουθένωση των νεαρών αθλητών, υποδεικνύουν τη αρνητική επίδραση και του προπονητή πάνω στην εμπειρία των αθλούμενων και στις επιδόσεις τους. Για παράδειγμα, εργασίες που εξέτασαν τους λόγους εγκατάλειψης νεαρών κολυμβητών και ποδοσφαιριστών (Robinson & Carron, 1982; Pelletier et al., 2001) προσδιόρισαν ότι οι αθλούμενοι που εγκατέλειψαν αντιλαμβάνονταν τους προπονητές τους ως λιγότερο ενθαρρυντικούς και υποστηρικτικούς και περισσότερο ως αυταρχικούς και ελεγκτικούς.

Σύμφωνα με τον Turman (2001), οι αντιλήψεις που διαμορφώνουν οι αθλητές σχετικά με το αυταρχικό στυλ ηγεσίας των προπονητών και τις επιτυχίες ή τις αποτυχίες

διαφέρουν αισθητά στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, σε σχέση με την υπόλοιπη διάρκεια της. Ο Benoit (2008) θεωρεί ότι είναι σημαντικό να τονιστεί πως η φύση του αθλητισμού έχει αλλάξει και ότι πηγαίνει προς λάθος κατεύθυνση. Η έννοια της ομαδικής εργασίας φθίνει, το να είναι δηλαδή η ομάδα πάνω από τον κάθε αθλητή, ο σεβασμός προς τον προπονητή και η έλλειψη ατόμων που μπορούν να επηρεάσουν θετικά τα παιδιά είναι ένα πρόβλημα που πρέπει ο προπονητής να το λάβει σοβαρά υπόψη και ως εκ τούτου να χρησιμοποιήσει το κατάλληλο στυλ ηγεσίας.

Μέτρηση προπονητικής ηγεσίας

Για τη μέτρηση της προπονητικής ηγεσίας έχουν χρησιμοποιηθεί αρκετά όργανα μέτρησης. Το όργανο «Leadership Behaviour Description Questionnaire» αναπτύχθηκε αρχικά από τον Hemphill (1949), στο Πανεπιστήμιο του Οχάιο, προκειμένου να μετρηθούν οι διαστάσεις της ηγεσίας αναφορικά με τη συμπεριφορά έργου και με συμπεριφορά σχέσεων (Case, 1987). Το όργανο περιλαμβάνει δύο βασικές ηγετικές συμπεριφορές (α) την Προσανατολισμένη στη ατομική ευημερία (Consideration behaviour) και (β) την Προσανατολισμένη στην επιβολή δομής για την επίτευξη συγκεκριμένου έργου (Initiating structure behaviour) (Μετάφραση όρων Μακρή-Μπότσαρη, 2007). Η πρώτη αναφέρεται στη συμπεριφορά του ηγέτη προς τους διοικούμενους που χαρακτηρίζεται από φιλία, αμοιβαία εμπιστοσύνη, σεβασμό και θερμότητα, ενώ η δεύτερη αναφέρεται στη συμπεριφορά του ηγέτη που επιδιώκει τη θέσπιση ξεκάθαρων δομών οργάνωσης, διάυλων επικοινωνίας και μεθόδων των διαδικασιών (Halpin, 1959). Οι ηγέτες που παρουσιάζουν υψηλές επιδόσεις στην προσανατολισμένη στη ατομική ευημερία ηγεσία είχαν καλύτερες σχέσεις και επικοινωνία με τους διοικούμενους. Οι ηγέτες που κατέγραφαν υψηλότερες επιδόσεις στην προσανατολισμένη στην επιβολή δομής για την επίτευξη συγκεκριμένου έργου ηγεσία δραστηριοποιούνταν προς την κατεύθυνση της διεύθυνσης των δράσεων της ομάδας, την επικοινωνία, το σχεδιασμό και τον πειραματισμό σε νέες ιδέες. Ωστόσο, τα δύο αυτά είδη συμπεριφοράς θεωρούνταν ταυτόχρονα σχετικά ανεξάρτητα, αλλά και συμβατά. Για το λόγο αυτό ένας ηγέτης μπορούσε να καταγράψει διάφορους βαθμούς σε αμφότερες τις συμπεριφορές.

Το όργανο «Supervisory Behavior Description Questionnaire» αναπτύχθηκε από τον Fleishman (1953) και μετρά δύο στυλ ηγεσίας, (α) το Δημοκρατικό/

Προσανατολισμένο στην ατομική ευημερία/Εστιασμένη στο άτομο (Democratic/Consideration/Person) που εστιάζει στους εργαζόμενους και (β) το Αυταρχικό/ Προσανατολισμένο στην επιβολή δομής για την επίτευξη συγκεκριμένου έργου/Εστιασμένο στο έργο (Autocratic/Initiating structure/Task), που εστιάζει στο έργο. Περιλαμβάνει 53 θέματα. Ο Omolayo (2004) προσδιόρισε την αξιοπιστία των δύο διαστάσεων του οργάνου σε 0,74 για το Δημοκρατικό Στυλ και σε 0,65 για το Αυταρχικό Στυλ και a concurrent validity of 0.66 για το συνολικό όργανο.

Το όργανο «Leadership Opinion Questionnaire» (Fleishman, 1957) μετρά επίσης δύο διαστάσεις της ηγεσίας (α) τη Προσανατολισμένη στην ατομική ευημερία (Consideration) και (β) τη Προσανατολισμένη στη δομή (Structure). Το όργανο περιλαμβάνει 40 θέματα, που σχετίζονται με τις στάσεις των ηγετών απέναντι στις δύο προαναφερθείσες διαστάσεις του. Η υψηλή επίδοση στον Προσανατολισμό στην ατομική ευημερία αντανακλά ένα καλό κλίμα συμπάθειας και αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ του προϊσταμένου και των διοικούμενων, ενώ η χαμηλή επίδοση υποδεικνύει ότι ο επικεφαλής είναι περισσότερο απρόσωπος σε σχέση με τα μέλη της ομάδας του. Η υψηλή επίδοση στον Προσανατολισμό στην δομή χαρακτηρίζει τον ηγέτη που παίζει ενεργό ρόλο στη διεύθυνση της ομάδας μέσω προγραμματισμού, κοινοποίησης των πληροφοριών, κριτικής και δοκιμής των νέων ιδεών, ενώ η χαμηλή επίδοση αντανακλά τη σχετική αδράνεια του ηγέτη στο να δίνει κατευθύνσεις προς τους προαναφερθέντες τομείς.

Το όργανο «Leader Behavior Description Questionnaire-Form XII» αναπτύχθηκε από το Stogdill (1963) και βασίζεται στη θεωρία της διαφοροποίησης του ρόλου και της ομαδικής επίτευξης (role differentiation and group achievement) (Stogdill, 1959). Περιλαμβάνει 100 θέματα, τα οποία συνιστούν 12 διαστάσεις. Οι διαστάσεις του οργάνου είναι οι ακόλουθες: (1) Αντιπροσώπευση (Representation), (2) Απαίτηση συμφιλίωσης (Demand Reconciliation), (3) Ανοχή στην αβεβαιότητα (Tolerance of Uncertainty), (4) Πειστικότητα (Persuasiveness), (5) Προσανατολισμός στην επιβολή δομής για την επίτευξη συγκεκριμένου έργου (Initiation of Structure), (6) Ανοχή και Ελευθερία (Tolerance and Freedom) (7) Ανάληψη ρόλου (Role Assumption), (8) Προσανατολισμός στην ατομική ευημερία (Consideration), (9) Έμφαση στην παραγωγή (Production Emphasis), (10) Ακρίβεια πρόβλεψης (Predictive Accuracy), (11) Ενσωμάτωση (Integration) και (12) Υψηλός προσανατολισμός (Superior Orientation).

Το όργανο «Coaching Behaviour Assessment System» αναπτύχθηκε από τους Smith, Smoll και Hunt (1977), προκειμένου να παρατηρηθεί και να καταγραφεί η συμπεριφορά των νεαρών προπονητών κατά τη διάρκεια των αγώνων και των προπονήσεων. Οι συμπεριφορές των προπονητών κατηγοριοποιήθηκαν σε 12 συμπεριφορικές διαστάσεις και κατατάχθηκαν ως αντιδραστικές (reactive) ή αυθόρμητες (spontaneous). Οι αντιδραστικές συμπεριφορές περιλάμβαναν τις αποκρίσεις στην επιθυμητή απόδοση, τις αντιδράσεις στα λάθη ή τις αντιδράσεις στις ανάρμοστες συμπεριφορές, ενώ οι αυθόρμητες συμπεριφορές σχετίζονται άλλοτε με τον αγώνα και άλλοτε όχι. Οι 12 διαστάσεις του οργάνου είναι οι ακόλουθες: (1) Ενίσχυση (Reinforcement), (2) Έλλειψη ενίσχυσης (Nonreinforcement), (3) Ενθάρρυνση επακόλουθη λάθους (Mistake-contingent encouragement), (4) Τεχνική οδηγία επακόλουθη λάθους (Mistake-contingent technical instruction), (5) Τιμωρία (Punishment), (6) Τεχνική οδηγία υπό μορφή τιμωρίας (Punitive technical instruction), (7) Αγνόηση λαθών (Ignoring mistakes), (8) Διατήρηση ελέγχου (Keeping control), (9) Τεχνικές οδηγίες γενικά (General technical instruction), (10) Γενική ενθάρρυνση (General encouragement), (11) Οργάνωση (Organization) και (12) Γενική επικοινωνία (General communication).

Ως συνέχεια του προηγούμενου οργάνου, οι Smith, Smoll, Hunt και Curtis (1979) ανέπτυξαν το όργανο «CBAS Perceived Behavioral Scale», προκειμένου να μετρήσουν τις αντιλήψεις των αθλητών για τη συμπεριφορά των προπονητών. Η διαδικασία της μέτρησης ήταν η ακόλουθη. Οι αθλητές άκουγαν μια προφορική περιγραφή και ένα παράδειγμα από κάθε μία από τις 12 προπονητικές συμπεριφορικές διαστάσεις του οργάνου και καλούνταν να απαντήσουν πάνω σε μια 7/βάθμια κλίμακα, για το πόσο συχνά ο προπονητής τους εκδήλωνε τέτοιες συμπεριφορές. Οι 12 συμπεριφορές των προπονητών ταξινομούνται δε δύο ομάδες: (1) στις αντιδραστικές συμπεριφορές (reactive behaviors), που εκδηλώνονται στις περιπτώσεις επιθυμητής απόδοσης ή προσπάθειας, λαθών, ή ανάρμοστης συμπεριφοράς και (2) στις αυθόρμητες συμπεριφορές (spontaneous behaviors).

Το όργανο «Leadership Behavior Model», αναπτύχθηκε από τους Smoll και Smith (1989) και βασίζεται πάνω σε καταστάσεις ειδικής συμπεριφοράς των ηγετών. Η βασική διαδικασία του μοντέλου κινείται γραμμικά από τη συμπεριφορά του προπονητή στις αντιλήψεις των αθλητών για τη συμπεριφορά του προπονητή και από τις αντιλήψεις των αθλητών στις αντιδράσεις τους απέναντι στη συμπεριφορά του προπονητή. Το μοντέλο

προβλέπει ότι οι τελικές επιπτώσεις των συμπεριφορών του προπονητή, εξαρτώνται από την έννοια που αποδίδουν οι αθλητές σε αυτές. Δηλαδή, οι γνωστικές και συναισθηματικές διεργασίες μεσολαβούν ως φίλτρα, μεταξύ των συμπεριφορών των προπονητών και των στάσεων των αθλητών απέναντι στους προπονητές. Έτσι, το συγκεκριμένο μοντέλο μετρά και καθορίζει τη σχέση που υφίσταται μεταξύ (α) του πως στην πραγματικότητα συμπεριφέρονται οι προπονητές, (β) του πως αντιλαμβάνονται οι αθλητές τους αυτές τις συμπεριφορές και (γ) του πως αποκρίνονται συμπεριφορικά οι αθλητές στην τελική κατάσταση.

Το όργανο «Multidimensional Model of Leadership» (MML), που αναπτύχθηκε από το Chelladurai και συνεργάτες του (1978, 1984, 1993) είναι ένα γραμμικό μοντέλο το οποίο αποτελείται από (α) τις συνθήκες των συμπεριφορών, (β) τις συμπεριφορές των ηγετών και (γ) από τις συνέπειές τους. Οι συνθήκες είναι παράγοντες που επηρεάζουν την ηγετική συμπεριφορά και μπορούν να ταξινομηθούν (α) σε καταστατικές (π.χ. ομαδικοί στόχοι, κανόνες), (β) αναφορικά με τον ηγέτη (π.χ. εμπειρία ή προσωπικότητα του ηγέτη) και (γ) αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των μελών της ομάδας (π.χ. φύλο, ικανότητα). Οι μεταβλητές των συνθηκών θεωρείται ότι επηρεάζουν τρεις καταστάσεις της ηγετικής συμπεριφοράς, (α) της απαιτούμενης, (β) της προτιμώμενης και (γ) της πραγματικής. Οι καταστατικές συνθήκες και τα χαρακτηριστικά των μελών της ομάδας επηρεάζουν αμφότερες τόσο την απαιτούμενη, όσο και την προτιμώμενη ηγετική συμπεριφορά, ενώ τα χαρακτηριστικά του ηγέτη επηρεάζουν την πραγματική ηγετική συμπεριφορά. Οι συνέπειες που περιέχονται στο MML είναι η ομαδική απόδοση και η ικανοποίηση των μελών της ομάδας, που αποτελούν μια συνάρτηση του βαθμού συμβατότητας μεταξύ των τριών καταστάσεων της ηγετικής συμπεριφοράς.

Το όργανο «Leadership Scale of Sport» αναπτύχθηκε από τους Chelladurai και Saleh (1980) προκειμένου να μετρήσει την προπονητική ηγεσία στον αθλητισμό. Αποτελείται από 40 θέματα και μετρά τις ακόλουθες πέντε διαφορετικές διαστάσεις του στυλ προπονητικής ηγεσίας:

(1) Το προπονητικό και καθοδηγητικό στυλ, το οποίο αποτελεί ένα είδος συμπεριφοράς η οποία βελτιώνει την απόδοση των αθλητών μέσω της έμφασης που δίνει ο προπονητής στη σκληρή και επίπονη προπόνηση των δεξιοτήτων, της τεχνικής και της τακτικής του αθλήματος, αποσαφηνίζοντας τις σχέσεις μεταξύ των μελών της ομάδας και διορθώνοντας και συντονίζοντας τη δράση τους.

(2) Το στυλ της θετικής ανατροφοδότησης που αποτελεί μια συμπεριφορά κατά την οποία ο προπονητής δείχνει έμπρακτα του ότι εκτιμά τους αθλητές του, μέσω της ενίσχυσης της προσπάθειάς τους και της αναγνώρισης και της επιβράβευσης της καλής τους απόδοσης.

(3) Το στυλ της κοινωνικής υποστήριξης, το οποίο είναι μια συμπεριφορά που χρησιμοποιεί ο προπονητής προκειμένου να ικανοποιήσει τις ανάγκες επαφής των αθλητών του. Εγκαθιστά μια οικεία σχέση μαζί τους και αναλύει ή αποκαθιστά τα προβλήματα ή τις διαφορές που αναφύονται μεταξύ των μελών της ομάδας. Το στυλ της κοινωνικής υποστήριξης χαρακτηρίζεται από ανησυχία για την ευημερία του κάθε αθλητή ξεχωριστά, για θετική ατμόσφαιρα στο πλαίσιο της ομάδας και για ζεστές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των μελών της.

(4) Το δημοκρατικό στυλ, που είναι μια συμπεριφορά κατά την οποία ο προπονητής επιτρέπει στους αθλητές του να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων που σχετίζονται με τον καθορισμό των στόχων της ομάδας και στον προσδιορισμό του τρόπου που οι στόχοι θα επιτευχθούν. Δηλαδή ζητά την άποψή τους για τη μέθοδο του παιχνιδιού, την προπόνηση, την τακτική και τη στρατηγική της ομάδας.

(5) Το αυταρχικό στυλ, το οποίο είναι το ακριβώς αντίθετο από το δημοκρατικό. Ο προπονητής τονίζει την προσωπική του εξουσία, δεν επιτρέπει τη συμμετοχή των αθλητών στη λήψη αποφάσεων, αλλά αυτοί πρέπει απλά να εκτελούν τις εντολές του (Chelladurai, 1990; Chelladurai, & Saleh, 1980).

Οι Kenow και Williams (1992, 1999), με βάση το «CBAS Perceived Behavioral Scale», ανέπτυξαν το «Coaching Behavior Questionnaire», ένα περιληπτικό όργανο για τη μέτρηση διαφόρων πλευρών της ηγετικής συμπεριφοράς. Ο Williams και οι συνεργάτες του (2003), χρησιμοποιώντας διερευνητική και επικυρωτική ανάλυση, υπέδειξαν ότι η δομή του «Coaching Behavior Questionnaire», αποτελείται από δύο ευρείες διαστάσεις, (α) τη «Συναισθηματική ηρεμία/υποστήριξη» (Emotional composure/supportiveness) και (β) την «Αρνητική δραστηριοποίηση» (Negative activation). Ο Williams και οι συνεργάτες του (2003) υποστηρίζουν ακόμη ότι το «Coaching Behavior Questionnaire» περιλαμβάνει όχι μόνο συμπεριφορές προπονητών, αλλά και αξιολογικές αντιδράσεις αθλητών στις συμπεριφορές των προπονητών. Το «Coaching Behavior Questionnaire» αποτελείται από 22 θέματα, 8 από τα οποία μετρούν τη «Συναισθηματική ηρεμία/υποστήριξη», 7 μετρούν την «Αρνητική δραστηριοποίηση» και 7 τις αξιολογικές αντιδράσεις αθλητών. Τελικά, η διάσταση που δεν αναφέρεται στις

συμπεριφορές των προπονητών, αλλά στις αντιδράσεις των αθλητών, δεν συμπεριλαμβάνεται στο όργανο και έτσι απομένουν μόνο οι διαστάσεις της «Συναισθηματικής ηρεμίας/υποστήριξης» και της «Αρνητικής δραστηριοποίησης», με 15 θέματα.

Το όργανο «Sport Leadership Behavior Inventory» των Glenn και Horn (1993) αποτελείται από 25 θέματα, 9 από τα οποία περιγράφουν προσωπικά χαρακτηριστικά ή/και συμπεριφορές οι οποίες θεωρούνται επιθυμητές για τους επικεφαλής αθλητικών ομάδων. Τα 6 υπόλοιπα θέματα δε σχετίζονται με την ηγεσία. Οι απαντήσεις δίνονται πάνω σε μια 7/βάθμια κλίμακα τύπου Likert και αθρίζεται προκειμένου να συντεθεί η επίδοση του ηγέτη. Η αξιοπιστία του οργάνου, μετρημένη με το δείκτη alpha υπολογίστηκε σε 0,85.

Το όργανο «Leadership Scale of Sport» αναθεωρήθηκε από τους Zhang, Jenson και Mann (1997) και έτσι το «Revised Leadership Scale of Sport» περιλαμβάνει 60 θέματα και μία επιπλέον διάσταση, τις προσανατολισμένες στην ατομική ευημερία συμπεριφορές, αναλόγως της κατάστασης (situational consideration behaviors). Εξετάζει δηλαδή την ωριμότητα των αθλητών, το επίπεδο των δεξιοτήτων τους και αντανακλά τους καταστατικούς αυτούς παράγοντες πάνω στη συμπεριφορά.

Το όργανο «Coaching Behaviour Scale for Sport» (Coté, Yardley, Hay, & Sedgwick, 1999) αποτελείται από 44 θέματα και εξετάζει 7 συμπεριφορές προπονητών: (1) τη Φυσική προπόνηση και σχεδιασμό, (2) τη Θέση στόχων, (3) τη Πνευματική προπαρασκευή, (4) τις Τεχνικές δεξιότητες (συμπεριλαμβανόμενης της θετικής ανατροφοδότησης και ενίσχυσης), (5) την Προσωπική σχέση (συμπεριλαμβανόμενης της ανάπτυξης αισθημάτων εμπιστοσύνης και εχεμύθειας), (6) την Αρνητική προσωπική σχέση (συμπεριλαμβανόμενων των κραυγών και της χρήσης φόβου και εκφοβισμού) και (7) τις Στρατηγικές ανταγωνισμού (συμπεριλαμβανόμενων της εξασφάλισης της ικανοποίησης των αναγκών και της συνοχής κατά τη διάρκεια του αγώνα).

Ικανοποίηση αθλούμενων

Σύμφωνα με μια επισκόπηση του Yi (1991), η ικανοποίηση ορίζεται με δυο βασικούς τρόπους: ως αποτέλεσμα και ως διαδικασία. Ο πρώτος τρόπος καθορίζει την ικανοποίηση ως μια τελική κατάσταση ή ως ένα αποτέλεσμα της εμπειρίας κατανάλωσης ή χρήσης ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας. Ο δεύτερος καθορίζει ότι η ικανοποίηση

μπορεί να θεωρηθεί ως μια διαδικασία, με έμφαση στους ψυχολογικούς παράγοντες αντίληψης και αξιολόγησης που την επηρεάζουν. Σε έρευνα που πραγματοποίησαν οι Hung, Chang, Lee και Chang (2010) σε 121 αθλητές επιτραπέζιας αντισφαίρισης, συμπεράναν ότι υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στην ικανοποίηση των αθλητών, ανάμεσα σε αθλητές με διαφορετικά ατομικά χαρακτηριστικά, σχετικά με το πώς αντιλαμβάνονται το σχεδιασμό των αθλητικών εκδηλώσεων, την αγωνιστική εποπτεία μέσα σε αυτές, αλλά και τις παροχές που τις συνοδεύουν.

Στις περισσότερες από τις εκπονηθείσες ερευνητικές εργασίες, η ικανοποίηση των αθλούμενων έχει ληφθεί ως εξαρτημένη ή ανεξάρτητη μεταβλητή σε διάφορα θεωρητικά πλαίσια (Reimer, & Chelladurai, 2001), συνήθως ως αποτέλεσμα διαφορετικού στυλ ηγεσίας ή προπονητικής συμπεριφοράς (Bebetsos, & Theodorakis, 2003; Theodorakis, & Bebetsos, 2003; Reimer, & Chelladurai, 2001; Chelladurai, Imamura, Yamaguchi, Oinuma, & Miyauchi, 1988; Schliesman, 1987; Weiss, & Friedrichs, 1986; Horne, & Carron, 1985; Chelladurai, 1984).

Οι αθλητές, στο σύνολό τους, είναι αυτοί που πραγματικά παράγουν τις δεξιότητες τις οποίες έχουν διδαχθεί και σύμφωνα με τον Avery (2005) αναμφίβολα θα πρέπει να αισθάνονται ότι δέχονται μια συνεχή αποτίμηση του έργου τους από τον προπονητή. Αυτή η παράμετρος καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την ικανοποίησή τους, κάνοντας πιο σημαντική την άποψη του προπονητή. Υπάρχει ακόμη η αίσθηση ότι υπάρχει ένας κοινός προσανατολισμός - στόχος μεταξύ του αθλητή και του προπονητή, ο οποίος χρειάζεται περαιτέρω έρευνα από την σκοπιά του αθλητή και του κατά πόσο αυτός σχετίζεται με την ικανοποίησή του (Crust, & Lawrence, 2006). Ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη του Turman (2008) ότι οι αθλητές αντιλαμβάνονται με έναν δικό τους τρόπο την αθλητική εμπειρία, πράγμα που καθορίζει την ικανοποίησή τους σχετικά με το πώς επιδρά και σε ποιο βαθμό ο ρόλος του προπονητή στο πόσο καταλαβαίνουν, αποδίδουν καλύτερα και σκέπτονται μέσα στο ευρύτερο περιβάλλον του αθλητισμού. Οι Weiss και Friedrichs (1986), σε μία έρευνα μεταξύ 215 αθλητών του πανεπιστημιακού πρωταθλήματος καλαθοσφαίρισης, βρήκαν ότι οι προπονητές που επιδείκνυαν πιο δημοκρατική συμπεριφορά, επιβράβευαν συχνότερα τους αθλητές τους και τους παρείχαν περισσότερη υποστήριξη είχαν πιο ικανοποιημένους αθλητές. Παρόμοια αποτελέσματα παρουσίασε και ο Schliesman (2000), ύστερα από διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της γενικής ικανοποίησης και της ικανοποίησης που σχετίζεται με μια αυταρχική συμπεριφορά του προπονητή. Ο ερευνητής προσδιόρισε ότι ο βαθμός ικανοποίησης των

αθλητών σχετίζονταν θετικά με το δημοκρατικό τρόπο άσκησης της ηγεσίας. Σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης, στα ομαδικά κυρίως αθλήματα, αποτελεί τόσο η συνεχής επαφή, όσο και η αλληλεπίδραση των προπονητών με τους αθλητές τους. Με αυτόν τον τρόπο επηρεάζεται θετικά η ποιότητα των προπονητικών υπηρεσιών και κατά συνέπεια ο βαθμός ικανοποίησης των αθλητών (Leblic, Van Hoecke, & De Knop, 2001). Σύμφωνα με το Cheladurai (1979), οι αθλητές των ομαδικών αθλημάτων προτιμούν μια πιο αυταρχική συμπεριφορά και λιγότερη ψυχολογική υποστήριξη, ως συνέπεια της επιθυμίας τους για περισσότερη προπόνηση και καθοδήγηση, από ότι οι αθλητές των ατομικών αθλημάτων. Αντίθετα, οι αθλητές ατομικών αθλημάτων (π.χ. στίβου) παρουσιάζονται ικανοποιημένοι από την ηθική συμπεριφορά, την ομαδική απόδοση και πολύ ικανοποιημένοι από τη δίκαιη μεταχείρισή τους από τον προπονητή τους (Γζουντέλλης, Κάσσου, Ζουρνατζή, Κουστέλιος & Τσιγγίλης, 2008).

Οι Wang, Chen και Ji (2004), σε σχετική εργασία τους, κατέληξαν ότι η σχέση προπονητή – αθλητή παρουσιάζει ένα χάσμα, μεταξύ της εφαρμοσμένης συμπεριφοράς του προπονητή και της προσδοκώμενης προπονητικής συμπεριφοράς από τους αθλητές. Οι προσδοκίες που έχουν οι αθλητές από τη συμπεριφορά του προπονητή τους ενδέχεται να επηρεάσουν την ικανοποίησή τους για τις επιδόσεις τους και τη δυναμική της ομάδας, δημιουργώντας ένα περιβάλλον που δεν ευνοεί την επιτυχία. Προγενέστερα, ο βαθμός ικανοποίησης τόσο των αθλητών, όσο και των προπονητών βρέθηκε να σχετίζεται άμεσα με την εσωτερική αποτελεσματικότητα ενός αθλητικού σωματείου (Παπαδημητρίου, 2000).

Η ανασκόπηση των ερευνών που πραγματοποίησε ο Chelladurai (1993) και στις οποίες χρησιμοποιήθηκε η «Κλίμακα Ηγεσίας στον Αθλητισμό», έδειξε ότι οι αθλητές και αθλήτριες ήταν ικανοποιημένοι από την ηγεσία των προπονητών και προπονητριών, όταν αυτοί έδιναν έμφαση στην τεχνική καθοδήγηση, η οποία αυξάνει την ικανότητα των αθλητών και αθλητριών, στη συντονισμένη προσπάθεια των μελών της ομάδας και στη θετική ανατροφοδότηση, η οποία εστιάζεται στην αναγνώριση και στον έπαινο σχετικά με την καλή απόδοση. Αντίθετα, ελάχιστες, συγκριτικά, έρευνες έχουν ως κύριο θέμα μελέτης τον εννοιολογικό προσδιορισμό και τον τρόπο μέτρησης της ικανοποίησης αθλητών. Σύμφωνα με τους Chelladurai και Riemer (1997), το επίπεδο της ικανοποίησης του αθλητή επηρεάζεται από τα προσωπικά πρότυπα, που ο αθλητής έχει θέσει πριν την αθλητική εμπειρία, από τις επιθυμίες του, τα συναισθήματά του, την αίσθηση δικαίου, τις προηγούμενες εμπειρίες και τις προσδοκίες του. Όπως αναφέρεται από τους ίδιους, ο

παραπάνω εννοιολογικός προσδιορισμός βασίζεται στην ικανοποίηση των αναγκών του αθλητή. Η ικανοποίηση αναγκών (needs' satisfaction) είναι μία έννοια που έχει ευρέως χρησιμοποιηθεί σε θεωρητικά μοντέλα ικανοποίησης στο χώρο της αναψυχής και του αθλητισμού, έχει δε άμεση σχέση με την παρακίνηση και προκαλείται όταν το άτομο «ικανοποιήσει» συγκεκριμένες ανάγκες ή και κίνητρα του, μέσα από τη συμμετοχή του σε αθλητικές δραστηριότητες (Mannell, 1999). Οι Almagro, Sáenz-López και Moreno (2010), προσεγγίζοντας με ένα μοντέλο παρακίνησης τη σχέση προπονητή- αθλητή, βασιζόμενοι στην εσωτερική και την εξωτερική παρακίνηση, απέδειξαν ότι υπάρχουν στρατηγικές που ικανοποιούν τις βασικές ψυχολογικές ανάγκες, οδηγούν στην αυτονομία των εφήβων αθλητών και σχετίζονται τόσο με την ανάπτυξη της εσωτερικής τους παρακίνησης, όσο και με την ανταπόκριση στις αθλητικές τους υποχρεώσεις.

Ευρήματα μελετών υπογραμμίζουν τη σχέση μεταξύ της αθλητικής εμπειρίας και του επιπέδου ικανοποίησης των αθλητών/τριών, καθώς οι πιο έμπειροι αθλητές/τριες ασκούν αυστηρότερη κριτική στη συμπεριφορά του προπονητή τους (Ντόμαλη, Ψυχουντάκη, Καλουπής & Χαιροπούλου, 2008; Θεοδωράκης & Μπεμπέτσος, 2003). Η αγωνιστική εμπειρία των γυναικών φαίνεται να τις οδηγεί στη συνειδητοποίηση ότι η ευχαρίστηση, που βιώνουν ως αθλήτριες, είναι άρρηκτα συνυφασμένη με την ικανότητα του/της προπονητή/τριας να παρέχει τη σωστή καθοδήγηση (προπόνηση και οδηγίες) και υποστήριξη (κοινωνική υποστήριξη). Ακόμη, η ηγετική συμπεριφορά του προπονητή επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την ικανοποίηση που βιώνουν από το ρόλο τους ως αθλήτριες (Ντόμαλη και συν., 2008). Το αποτέλεσμα αυτό επιβεβαιώνει προηγούμενα, τα οποία επίσης υποδεικνύουν τη σχέση μεταξύ της ηγετικής συμπεριφοράς του προπονητή και της ικανοποίησης που βιώνουν οι αθλητές (Bebetsos & Theodorakis, 2003; Chelladurai et al., 1988; Schliesman, 1987). Σε έρευνες, στις οποίες έγινε σύγκριση του φύλου των αθλητών σε σχέση με την ικανοποίησή τους, βρέθηκε ότι οι αθλητές αξιολόγησαν την προπονητική συμπεριφορά περισσότερο θετικά από τις αθλήτριες (Herrera & Lim, 2003; Θεοδωράκης και Μπεμπέτσος, 2003), επιβεβαιώνοντας την έρευνα των Reimer και Chelladurai (2001), οι οποίοι βρήκαν ότι το φύλο επηρεάζει 10 από τις 15 πλευρές της έννοιας της ικανοποίησης αθλητών. Οι Unruh, Unruh, Moorman και Seshadri (2005) διαπίστωσαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στην ικανοποίηση κολλεγιακών αθλητών, εξαιτίας του προφίλ και του φύλου τους. Όταν συνδυάζονταν το φύλο και το προφίλ παρουσιάζονταν διαφορές στην ικανοποίηση μεταξύ αθλητριών με υψηλό προφίλ και αθλητών με χαμηλό προφίλ.

Όργανα μέτρησης ικανοποίησης αθλητών

Σύμφωνα με τον Alexandris, Papadopoulos, Palialia, και Vasiliadis (1999) η ικανοποίηση θα πρέπει να θεωρείται πολυδιάστατη έννοια και για τη διερεύνηση της οι ερευνητές θα πρέπει να χρησιμοποιούν ανάλογες κλίμακες. Έτσι, για τη μέτρηση της ικανοποίησης των αθλητών προτάθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν αρκετά όργανα μέτρησης.

Το όργανο «Sport Satisfaction Inventory» αναπτύχθηκε από τους Whittal και Orlick (1978), με σκοπό να μετρήσει την ικανοποίηση των αθλουμένων από διάφορες πλευρές της αθλητικής τους συμμετοχής. Το όργανο αποτελούνταν από 84 θέματα, τα οποία χωρίζονταν σε 6 διαφορετικές διαστάσεις: (1) Άθλημα/Ανταγωνισμός, (2) Προπόνηση, (3) Προπονητής, (4) Συναθλητές, (5) Αντίπαλοι και (6) Απόδοση.

Το όργανο «Athlete Satisfaction Scale» αναπτύχθηκε από τους Weiss και Friedrichs (1986) και αποτέλεσε μια προσπάθεια προσαρμογής του «Index of Organizational Reactions» του Smith (1976) στον αθλητισμό. Το όργανο αποτελείται από τις ακόλουθες 6 διαστάσεις: (1) Εποπτεία, (2) Συνθήκες παιχνιδιού, (3) Συμπαίκτες, (4) Ποσό εργασίας, (5) Είδος εργασίας και (6) Ταύτιση με την ομάδα.

Το όργανο «The Scale of Athlete Satisfaction» των Chelladurai, Imamura, Yamaguchi, Oinuma και Miyauchi (1988) έχει ως σκοπό να προσδιορίσει την ικανοποίηση των αθλητών από διάφορες πτυχές της ηγεσίας, καθώς επίσης και την ικανοποίηση από τα αποτελέσματα της αθλητικής συμμετοχής, που σχετίζονται πιθανά με την ηγεσία. Περιλαμβάνει 11 θέματα, τα 7 από τα οποία μετρούν την ικανοποίηση από την ηγεσία και τα 4 την ικανοποίηση από την απόδοση.

Το όργανο «Satisfaction/boredom scale» αναπτύχθηκε από τους Nicholls, Cobb, Wood, Yackel και Patashnick (1990), προκειμένου να μετρηθεί η ικανοποίηση των μαθητών από τη συμμετοχή τους στο μάθημα. Η κλίμακα αξιολογεί την «Ικανοποίηση» με 5 θέματα και την «Πλήξη» με 3 θέματα. Η κλίμακα έχει χρησιμοποιηθεί με επιτυχία στη μέτρηση της ικανοποίησης αθλούμενων από τις Duda και Nicholls (1992), οι οποίες αναφέρουν ότι παρουσιάζει υψηλή εσωτερική συνοχή, τόσο στη διάσταση της «Ικανοποίησης» (0,94), όσο και σε αυτή της «Πλήξης» (0,83).

Το όργανο «Lesson Satisfaction Scale for Physical Education» των Duda και Nicholls (1992) αποτελεί την υποκλίμακα της «Ικανοποίησης» του «Satisfaction/boredom scale» (Nicholls et al., 1990). Χρησιμοποιήθηκε από τους Smith, Balaguer και Duda

(2006) προκειμένου να μετρηθεί η συνολική ευχαρίστηση από την εμπειρία αθλούμενων στο ποδόσφαιρο. Το όργανο αποτελείται από 5 θέματα και οι απαντήσεις δίνονται σε μια 5/βάθμια κλίμακα τύπου Likert.

Το όργανο «Team Satisfaction Scale» αναπτύχθηκε από τους Walling, Duda και Chi (1993) προκειμένου να μετρηθεί η ικανοποίηση των αθλητών από τη συμμετοχή τους στην ομάδα. Το όργανο είναι μονοπαραγοντικό και αποτελείται από 3 θέματα, τα οποία δέχονται απαντήσεις πάνω σε μια 6/βάθμια κλίμακα, το σημείο 1 της οποίας αντανakλά το «διαφωνώ ισχυρά», ενώ το σημείο 6 το «συμφωνώ» ισχυρά».

Το όργανο «Sport Satisfaction Scale» δημιουργήθηκε από τους Granito Jr., και Carlton (1993) και βασίζεται κατά ένα μέρος στην εργασία του LaRose (1981). Το όργανο περιλαμβάνει 10 ερωτήσεις και εξετάζει την ικανοποίηση από διάφορες πλευρές της ομαδικής αθλητικής συμμετοχής, όπως (1) του προπονητή, (2) της ατομικής και ομαδικής απόδοσης, (3) των διαπροσωπικών σχέσεων με τους συναθλητές. Οι απαντήσεις δίνονται πάνω σε μια 5/βάθμια κλίμακα τύπου Likert. Η εσωτερική συνοχή του οργάνου, που μετρήθηκε από τους δημιουργούς, με τη χρήση του δείκτη Cronbach's coefficient alpha, ήταν 0,73.

Το όργανο «Satisfaction with Sports Results Questionnaire» αναπτύχθηκε από τους Treasure και Roberts (1994a, 1994b) και αποτελείται από τρεις υποκλίμακες: (1) την Εμπειρία της δεξιοτεχνίας (Mastery experience), η οποία εκφράζεται με υποκειμενική προτίμηση για αποτελέσματα που αναφέρονται σε προσωπική εξέλιξη, (2) την Κοινωνική επιδοκιμασία (Social approval), η οποία αναφέρεται σε στην προσπάθεια επίτευξης κοινωνικής αναγνώρισης και (3) την Τυπική επιτυχία (Normative success), που αντανakλά την προτίμηση για αποτελέσματα που αποδεικνύουν την καλύτερη κατάρτιση από τους αντιπάλους.

Το όργανο «Escala de Satisfação com a Competição» (Κλίμακα Ικανοποίησης με τον Ανταγωνισμό) των Cruz και Antunes (1997) προήλθε από τη διασκευή του «The Scale of Athlete Satisfaction» (Chelladurai et al., 1988). Περιλαμβάνει 15 θέματα, τα οποία μετρούν τις ακόλουθες 3 διαστάσεις της ικανοποίησης των αθλητών: (1) Ικανοποίηση από την ηγεσία, (2) Ικανοποίηση από το περιβάλλον, την ενίσχυση και την απόδοση της ομάδας και (3) Ικανοποίηση από την προσωπική απόδοση.

Το όργανο «The Athlete Satisfaction Questionnaire» (Riemer, & Chelladurai, 1998) αναπτύχθηκε προκειμένου να μετρήσει τις πτυχές της ικανοποίησης των αθλητών, όπως αυτές προσδιορίστηκαν προηγουμένως από τους Chelladurai και Riemer (1997). Το

όργανο αποτελείται από 56 θέματα σχετικά με τις ακόλουθες 15 διαστάσεις της ικανοποίησης των αθλητών: (1) Ατομική απόδοση, (2) Ομαδική απόδοση, (3) Χρήση ικανοτήτων, (4) Στρατηγική, (5) Προσωπική μεταχείριση (6) Προπόνηση και καθοδήγηση, (7) Συμβολή της ομάδας στο έργο, (8) Κοινωνική συνεισφορά της ομάδας (9) Ηθικότητα ομάδας (10) Ενσωμάτωση στην ομάδα (11) Προσωπική αφοσίωση (12) Προϋπολογισμός (13) Υγειονομικό προσωπικό, (14) Υπηρεσίες ακαδημαϊκής υποστήριξης και (15) Εξωτερικοί παράγοντες.

Ο Unruh (1998) δημιούργησε ένα όργανο μέτρησης της ικανοποίησης των αθλητών από τις προπονητικές υπηρεσίες. Οι ερωτήσεις του οργάνου αναπτύχθηκαν με βάση την περιγραφή του ρόλου του προπονητή, όπως αναπτύχθηκε από την Εθνική Ένωση Προπονητών Αθλημάτων (National Athletic Trainers' Association) (Grace, 1994). Το ερωτηματολόγιο συνίσταται από δύο ενότητες. Η πρώτη αποτελείται από 36 ερωτήσεις, που δέχονται απάντηση πάνω σε μια 5/βάθμια κλίμακα τύπου Likert, το σημείο 4 της οποίας αντανακλά το «συμφωνώ ισχυρά», ενώ το 0 το «διαφωνώ ισχυρά». Η δεύτερη ενότητα αποτελείται από 14 ερωτήσεις, οι οποίες δέχονται δίτιμες απαντήσεις (Ναι-Όχι). Το «Ναι» βαθμολογείται με 1, ενώ το «Όχι» με 0. Για τον υπολογισμό της ικανοποίησης χρησιμοποιείται η συνολική άθροιση του σκορ.

Το όργανο «The Basic Needs Satisfaction in Sport Scale», των Gillet, Rosnet και Vallerand (2008), στηρίζεται στη θεωρία του αυτό-καθορισμού (Self-determination theory) των Deci και Ryan (1985) και Ryan και Deci (2000) και αποτελείται από 15 θέματα, κατανεμημένα ανά 5 στις 3 διαστάσεις των βασικών ψυχικών αναγκών των αθλητών: (1) της Ικανότητας (Competence), (2) της Αυτονομίας (Autonomy) και (3) της Συσχέτισης (Relatedness). Οι απαντήσεις δίνονται πάνω σε μια 7/βάθμια κλίμακα Likert, στην οποία το 1 αντανακλά το «καθολικά ψευδές» ενώ το 7 το «καθολικά αληθές». Οι Gillet και Rosnet (2008), χρησιμοποιώντας το δείκτη Cronbach alpha, υποστηρίζουν ότι η εσωτερική συνοχή των τριών διαστάσεων είναι 0,71 για την «Ικανότητα», 0,82 για την «Αυτονομία» και 0,81 για τη «Συσχέτιση».

Οι Myers, Wolfe, Maier, Feltz και Reckase (2006) προκειμένου να μετρήσουν την Ικανοποίηση των αθλητών από τους προπονητές δημιούργησαν μια κλίμακα, από θέματα που συνέλλεξαν από την εργασία των Smith, Smoll και Curtis (1978), σχετιζόμενα με τις στάσεις προς τον πρώτο προπονητή (head coach). Τα ίδια θέματα-ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκαν και σε προηγούμενες μελέτες από τους Feltz, Chase, Moritz και Sullivan (1999) και από τους Myers, Vargas-Tonsing και Feltz (2005). Οι ερωτήσεις είναι

οι ακόλουθες: (1) «Πόσο πολύ σας αρέσει να αγωνίζεστε για τον προπονητή σας;», (2) «Αν θα αγωνίζεστε τον επόμενο χρόνο, πόσο πολύ θα θέλατε να είχατε τον ίδιο προπονητή;», (3) «Πόσο πολύ σας αρέσει ο προπονητής σας;» και (4) «Πόσο πολλά πράγματα γνωρίζει ο προπονητής σας για το άθλημά σας;». Οι απαντήσεις δίνονται πάνω σε μια 7/βάθμια κλίμακα τύπου Likert, που κυμαίνεται από το 1 (πολύ λίγο) έως το 7 (πάρα πολύ). Οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι τα 4 θέματα συνιστούν ένα παράγοντα.

Οι Smith, Balaguer και Duda (2006) μέτρησαν την ικανοποίηση των αθλούμενων από τη συμμετοχή τους στην ομάδα με 3 θέματα, τα οποία σχετίζονταν (α) με την ικανοποίηση από τον εαυτό τους, (β) με την ικανοποίηση από το επίπεδο που έπαιζε η ομάδα και (γ) με την ικανοποίηση από τα αποτελέσματα του ανταγωνισμού. Οι απαντήσεις δίνονταν πάνω σε μια 7/βάθμια κλίμακα, το σημείο 1 της οποίας σήμαινε το «πολύ δυσαρεστημένος», ενώ το 7 το «πολύ ικανοποιημένος».

Ο Turman (2008) μέτρησε την ικανοποίηση των αθλουμένων από τη συμμετοχή τους σε αθλητική ομάδα με ένα μονοδιάστατο όργανο, που αποτελούνταν από 6 θέματα/ερωτήσεις. Τα θέματα αυτά ήταν: (1) Πως θα χαρακτήριζες την αναγνώριση που παίρνεις ως μέλος της ομάδας σου; (2) Πως θα χαρακτήριζες τις ευκαιρίες που σου δίνει η ομάδα σου για να αναπτύξεις τις δεξιότητές σου ως παίκτης; (3) Πως θα χαρακτήριζες την κοινωνική αλληλεπίδραση με τους συμπαίκτες σου; (4) Πως θα χαρακτήριζες το επίπεδο ανταγωνισμού που βίωσες όντας μέλος αυτής της ομάδας; (5) Πως θα χαρακτήριζες την αλληλεπίδρασή σου με τον προπονητή στην αρχή της αγωνιστικής περιόδου; (6) Πως θα χαρακτήριζες την αλληλεπίδρασή σου με τον προπονητή τώρα, στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου; Οι απαντήσεις δίνονταν πάνω σε μια 9/βάθμια κλίμακα, το σημείο 1 της οποίας αντανάκλούσε το «καθόλου ικανοποιημένος», ενώ το σημείο 9 το «απόλυτα ικανοποιημένος». Η δοκιμασία της παραγοντικής δομής του οργάνου απέδωσε έναν παράγοντα που ερμήνευε το 57,06% της συνολικής διακύμανσης, ενώ η τιμή του δείκτη Cronbach's alpha ήταν 0,84.

Το όργανο «Satisfaction Scale of Participant Taekwondo Training Halls», των Chang, Chen και Flanagan (2009) αποτελείται από τέσσερις κύριες διαστάσεις: (1) τον Επαγγελματισμό του προπονητή (Professionalism of the coach), (2) τις Σχέσεις μεταξύ των μελών (Relationships of the members), (3) το Περιβάλλον του χώρου προπόνησης (Training hall environment) και (4) το Σύστημα προώθησης (Promotion system). Το όργανο περιλαμβάνει 16 θέματα, τα οποία μετρούνται πάνω σε μια 6/βάθμια κλίμακα, που κυμαίνεται από το 1 (Διαφωνώ ισχυρά) ως το 6 (Συμφωνώ ισχυρά).

Οι Wen και Kong (2010) ανέπτυξαν την κλίμακα «Table tennis players' training satisfaction scale», προκειμένου να μετρήσουν την ικανοποίηση των αθλητών της επιτραπέζιας αντισφαίρισης στην Κορέα. Η κλίμακα αυτή αποτελείται από 36 θέματα, τα οποία ταξινομούνται στις ακόλουθες 7 διαστάσεις: (1) Σχέσεις συναθλητών (Teammate relations), (2) Επαγγελματισμός προπονητή (Coach professionalism), (3) Ατμόσφαιρα ομάδας (Team atmosphere), (4) Έλεγχος προπόνησης (Training control), (5) Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός (Place and equipment), (6) Ευημερία ομάδας (Team welfare), και (7) Τεχνική απόδοση (Technical performance).

Πίστη και Συμπεριφορική Πρόθεση

Η πιο σημαντική, ζωτική, αλλά και δύσκολη διαδικασία, στο πλαίσιο ενός οργανισμού, είναι η διατήρηση των πελατών του. Οι οργανισμοί έχουν μεγάλο όφελος από τους αφοσιωμένους πελάτες, καθώς οι πιστοί καταναλωτές συνεισφέρουν στην αύξηση των κερδών. Η πίστη του καταναλωτή προς τον οργανισμό αναγνωρίζεται ως ένα στρατηγικό αντικείμενο για τις επιχειρήσεις (Oliver, 1999; Reichheld, 1993). Κατά τους Petrick και Sirakaya (2004) η πίστη του καταναλωτή αποτελεί ένα κριτικό προσανατολισμό προς τον οργανισμό. Έτσι, ο οργανισμός διατηρεί τους υπάρχοντες πελάτες του, αποτρέποντάς τους από το να αναζητήσουν άλλους οργανισμούς.

Αρκετοί ερευνητές υπογραμμίζουν την πολυδιάστατη φύση της καταναλωτικής πίστης (Price & Arnould, 1999; Oliver, 1997; Dick & Basu, 1994). Η έννοια της καταναλωτικής πίστης προς ένα οργανισμό, σύμφωνα με τους Oliver (1997) και Bloemer και De Ruyter (1998) ερμηνεύεται από δύο βασικές δομές, τη δέσμευση και τη συνέπεια. Η δέσμευση του καταναλωτή αντανακλά τα σχετιζόμενα ατομικά και/ή ειδικά επίπεδα δέσμευσης των καταναλωτών με ειδικά αντικείμενα, όπως φίρμες (Sprott, Czellar, & Spangenberg, 2009), προϊόντα ή οργανισμούς (Patterson, Yu, & De Ruyter, 2006). Παράλληλα, η δέσμευση του αθλητή ορίζεται ως η επίμονη, θετική, γνωστική και συναισθηματική εμπειρία στην άθληση, που χαρακτηρίζεται από εμπιστοσύνη, αφοσίωση, ενθουσιασμό και σθένος (Lonsdale, Hodge, & Jackson, 2007).

Ο Oliver (1997, 1999) εισηγείται τέσσερις σταθμούς της πίστης των καταναλωτών. Καταρχήν, υποστηρίζουν, οι καταναλωτές θα είναι πιστοί με ένα γνωστικό τρόπο (πίστη στην πληροφορία), προμηθεύονται δηλαδή μια υπηρεσία εξαιτίας της αντικειμενικής τους πεποίθησης για την υπεροχή της. Ακολουθεί ο δεύτερος σταθμός,

της συναισθηματικής αντίληψης (πίστη στην αρέσκεια), που σημαίνει ότι η προμήθεια γίνεται λόγω συναισθηματικής σύνδεσης με την υπηρεσία. Έπεται ο βουλητικός σταθμός (πίστη στην ένταση), που αναπαριστά τη δέσμευση για προμήθεια ως συμπεριφορική πρόθεση. Τέλος ακολουθεί η συμπεριφορική αντίληψη, που χαρακτηρίζεται ως δραστική αδράνεια (action inertia) και η οποία θεωρείται ο τελικός αναπτυξιακός σταθμός της πίστης.

Οι περισσότεροι ερευνητές προβαίνουν σε ένα διαχωρισμό μεταξύ της συμπεριφορικής διάστασης της καταναλωτικής πίστης, που εκφράζεται συνήθως με την επανάληψη της αγοράς / κατανάλωσης προϊόντων και υπηρεσιών, τόσο στο παρελθόν όσο και στο παρόν (Baldinger, & Robinson, 1996) και στη διάσταση της πρόθεσης, η οποία μεταξύ άλλων περιλαμβάνει την πρόθεση επαναγοράς και την πρόθεση σύστασης του οργανισμού σε άλλους (Wong, & Sobal, 2003). Έτσι, πολλές ερευνητικές εργασίες εστιάζουν στη βουλητική φάση της πίστης, τη συμπεριφορική πρόθεση (Guenzi, & Pelloni, 2004). Η συμπεριφορική πρόθεση, σύμφωνα με τον Ajzen (2002), αποτελεί το δείκτη της ετοιμότητας ενός ατόμου να εκτελέσει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά και θεωρείται ως ένας άμεσος παράγοντας, ο οποίος προηγείται και επηρεάζει την εκδήλωση της συμπεριφοράς. Η συμπεριφορική πρόθεση επηρεάζεται από τις στάσεις προς τη συγκεκριμένη συμπεριφορά, από υποκειμενικά πρότυπα και από τον αντιλαμβανόμενο συμπεριφορικό έλεγχο, με τον καθένα από τους προβλεπτικούς αυτούς παράγοντες να επηρεάζει τη βαρύτητά της έναντι της εκδήλωσης της τελικής συμπεριφοράς.

Στο πεδίο του Μάρκετινγκ υπηρεσιών, η συμπεριφορική πρόθεση υπολογίζεται από διάφορες παραμέτρους, όπως από την πρόθεση επαναπρομήθειας μιας υπηρεσίας. Οι προθέσεις επαναπρομήθειας της υπηρεσίας είναι συχνές στη βιβλιογραφία και επιχειρούν να αναλύσουν τη σχέση μεταξύ ικανοποίησης του καταναλωτή και καταναλωτικής πίστης. Παρομοίως, η θέληση του καταναλωτή να συστήσει την υπηρεσία και σε άλλους, δηλώνει την πρόθεσή του να συνεχίσει τη σχέση του με τον οργανισμό παροχής υπηρεσιών. Φαίνεται λοιπόν ότι η πρόθεση επαναπρομήθειας της υπηρεσίας και η σύσταση του οργανισμού σε άλλους θεωρούνται ως δύο σημαντικές εκφράσεις της συμπεριφορικής πρόθεσης και εντέλει της πίστης των καταναλωτών (Butcher, & Heffernan, 2006; Yoon, & Uysal, 2005; Bei, & Chiao, 2001). Οι Zeithaml, Berry και Parasuraman (1996) εισηγούνται ότι για τον προσδιορισμό της συμπεριφορικής πρόθεσης των καταναλωτών, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η μέτρηση της ευαισθησίας ως προς

την τιμή της υπηρεσίας, υποστηρίζοντας ότι ο καταναλωτής που προτίθεται να επαναπρομηθευτεί μια υπηρεσία, παρουσιάζει μικρότερη ευαισθησία στην τιμή.

Ο Kotler (2000) υποστηρίζει ότι: «...οι πολύ ικανοποιημένοι καταναλωτές είναι ελάχιστα πιθανό να εγκαταλείψουν έναν οργανισμό. Η υψηλή ικανοποίηση δημιουργεί ένα συναισθηματικό δεσμό με τον οργανισμό, όχι απλά μια λογική προτίμηση. Το αποτέλεσμα είναι η υψηλή πίστη του καταναλωτή στον οργανισμό» (p. 36). Η αύξηση της πίστης και ειδικότερα η διάσταση της πρόθεσης για σύσταση της υπηρεσίας, φαίνεται να προσάπτει εξαιρετικά οφέλη στην επικοινωνιακή πολιτική των οργανισμών παροχής αθλητικών υπηρεσιών. Στους οργανισμούς αυτούς ως καλύτερη διαφήμιση θεωρείται αυτή που γίνεται «από στόμα σε στόμα», ανάμεσα στα ικανοποιημένα και δυνητικά μέλη. Υπολογίζεται ότι το 70% των νέων μελών προσελκύεται κυρίως από την θετική φήμη για τον αθλητικό οργανισμό, που διέδωσαν τα ήδη ενταγμένα μέλη του (Τόλκα & Τζέτζης, 2001). Η θετική προφορική επικοινωνία μαζί με την πρόθεση των πελατών να επαναλάβουν την αγορά μιας υπηρεσίας, ή να συμμετάσχουν ξανά σε μία δραστηριότητα (στην περίπτωση της παροχής υπηρεσιών αθλητισμού), θεωρούνται ότι είναι οι σημαντικότερες ενδείξεις αφοσίωσης και παραμονής των πελατών σε μία επιχείρηση (Zeithaml, & Bitner, 2003). Η πίστη και κατ' επέκταση η παραμονή των πελατών σε ένα αθλητικό οργανισμό μειώνει τις δαπάνες και αυξάνει τις πωλήσεις ή τουλάχιστον τις διατηρεί σχετικά σταθερές, απαιτεί λιγότερη διαφήμιση, επιτρέπει στα στελέχη του αθλητισμού να γνωρίσουν καλύτερα αλλά και να αυξήσουν το επίπεδο ικανοποίησης των πελατών τους (Parasuraman, Berry, & Zeithaml, 1996).

Σύμφωνα με έρευνα των Καρκαλέτση, Σκορδίλη και Κουτσούκη (2008), οι πιο σημαντικοί παράγοντες που καθορίζουν την τελική πρόθεση είναι οι στάσεις και κυρίως ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος. Γενικά, όσο πιο θετικές στάσεις έχει ένα άτομο, τόσο πιο πιθανό είναι να έχει θετική πρόθεση και συμπεριφορά. Επομένως, οι θετικές στάσεις προς τη φυσική αγωγή πιθανά θα οδηγήσουν τους μαθητές, μελλοντικούς ενήλικες, στην υλοποίηση του βασικού στόχου της φυσικής αγωγής που δεν είναι άλλος από τη δια βίου άσκηση (Οικονομόπουλος, Τζέτζης και Κιουμουρτζόγλου, 2006).

Η Άθληση των Νέων και οι Αθλητικές Ακαδημίες

Η επίδραση της αθλητικής συμμετοχής στην ανάπτυξη των νέων ατόμων υποστηρίζεται από πολλούς ερευνητές. Το National Research Council and Institute of

Medicine (2002) αναδεικνύει τέσσερα πεδία ανάπτυξης των νέων. Το φυσικό, το πνευματικό, το ψυχολογικό/συναισθηματικό και το κοινωνικό. Η φυσική δραστηριότητα θεωρείται ευεργετική για τη φυσική ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων, καθώς διευκολύνει την φυσιολογική ωρίμανση και ανάπτυξη (Bar-Or, 1983). Η παιδική παχυσαρκία είναι μια αναγνωρισμένη απειλή για τη νεολαία, αφού, σύμφωνα με τους St-Onge και Heymsfield (2003), μειώνει το προσδόκιμο ζωής από 5 έως 20 χρόνια. Σύμφωνα με την οδηγία του Center for Disease Control and Prevention (2004), η προαγωγή της σωματικής δραστηριότητας, οι υγιεινές διατροφικές συνήθειες και η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που υποστηρίζει αυτές τις συμπεριφορές, είναι απαραίτητα στοιχεία για να μειωθούν τα ποσοστά της παχυσαρκίας. Ενώ η καλή καρδιοπνευμονική κατάσταση και ο έλεγχος του βάρους συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον σημαντικών οφελών από τη συμμετοχή στην άσκηση (Health Canada, 2003; Taylor, Sallis, & Needle, 1985), η ανάπτυξη των δεξιοτήτων, της μυϊκής δύναμης, της μυϊκής αντοχής, της ευκαμψίας και της οστικής πυκνότητας αποτελούν πρόσθετα οφέλη (Côté, & Hay, 2002; Wankel, & Berger, 1990).

Όσον αφορά το πεδίο της ψυχολογικής ανάπτυξης, τα αθλήματα και η φυσική δραστηριότητα προσφέρουν στους νέους τις ευκαιρίες να βιώσουν την πρόκληση, τη διασκέδαση και την απόλαυση, ενώ παράλληλα αυξάνουν την αυτό-εκτίμησή τους και μειώνουν το άγχος (Health Canada, 2003; Long, 1985; Csikszentmihalyi, 1975). Σχετικά με το πεδίο της πνευματικής ανάπτυξης υποστηρίζεται ότι η φυσική δραστηριότητα και η άθληση μπορούν να παίξουν ένα σπουδαίο ρόλο στην προώθηση της γνωστικής ανάπτυξης των νέων (Stevens, 1994; Mize, 1991). Αρκετά ερευνητικά ευρήματα υποστηρίζουν ότι η συμμετοχή στην άθληση σχετίζεται θετικά με την παρακολούθηση των μαθημάτων, τους βαθμούς, με την επιλογή απαιτητικών μαθημάτων, με το χρόνο που διατίθεται για μελέτη στο σπίτι και με τις εκπαιδευτικές προσδοκίες (Eccles, & Barber, 1999; Whitley, 1999; Marsh, 1993; Snyder, & Spreitzer, 1990). Τέλος, όσον αφορά την κοινωνική ανάπτυξη των νέων, ο Côté (2002) υποστηρίζει ότι τα αθλήματα προάγουν ένα πεδίο για την εξέλιξη κοινωνικών δεξιοτήτων, όπως είναι η συνεργασία, η διεκδίκηση, η υπευθυνότητα, η ενσυναίσθηση και ο αυτοέλεγχος.

Με δεδομένα τα οφέλη από τη φυσική δραστηριότητα και την άθληση πολλοί γονείς παροτρύνουν τα παιδιά τους για να συμμετέχουν σε αυτήν. Όπως υποστηρίζουν οι Ραζάκου, Τσαπακίδου, Μπέης και Τσομπανάκη (2003), οι γονείς παίζουν καθοριστικό ρόλο στην έναρξη, αλλά και στη διατήρηση της αθλητικής δραστηριότητας των παιδιών

τους. Τα οργανωμένα αθλήματα συνιστούν μια απολαυστική και διαθέσιμη μορφή φυσικής δραστηριότητας για τα νεαρά άτομα (Boyd, & Yin, 1996). Μια από τις οργανωμένες μορφές άθλησης, για τους νέους ανθρώπους στην Ελλάδα, παρέχουν οι ακαδημίες των διαφόρων αθλημάτων.

Η σύσταση των αθλητικών ακαδημιών προβλέπεται από το Ν. 2725/1999, άρθρο 7, παρ. 2. Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 219 (ΦΕΚ 221/13-10-2006) καθορίζεται ο όρος Αθλητική Σχολή, που υπονοεί κάθε εκπαιδευτική μονάδα που έχει σκοπό την εκμάθηση ή καλλιέργεια αναγνωρισμένου ή μη αθλήματος. Στο πλαίσιο αυτό υπάγονται και οι προσφερόμενες από τα αθλητικά σωματεία υπηρεσίες εκμάθησης αθλημάτων (αθλητικές ακαδημίες). Οι ακαδημίες μπορούν να εισπράττουν οικονομικό αντάλλαγμα για τις παρεχόμενες υπηρεσίες άθλησης και λειτουργούν ύστερα από σχετική άδεια του Νομάρχη (Άρθρο 1, παρ. 1).

Οι αθλητικές ακαδημίες λοιπόν είναι «σχολές» που διδάσκουν την τεχνική κάποιου αθλήματος σε μικρά παιδιά, έναντι κάποιου χρηματικού ανταλλάγματος. Ως εκ τούτου μπορούν να θεωρηθούν ως οργανισμοί, που προσφέρουν υπηρεσίες άθλησης σε νεαρούς αθλούμενους. Συνήθως οι ακαδημίες λειτουργούν στο πλαίσιο ενός αθλητικού συλλόγου, ερασιτεχνικού ή επαγγελματικού ή ως μια «κεκαλυμμένη» ιδιωτική αθλητική επιχείρηση, αφού πολύ συχνά οι ιδιοκτήτες τους ιδρύουν και λειτουργούν έναν ελεγχόμενο διοικητικά από τους ίδιους, ερασιτεχνικό αθλητικό σύλλογο, στο πλαίσιο του οποίου παρέχονται οι υπηρεσίες άθλησης.

Η λειτουργία μιας ακαδημίας στο πλαίσιο ενός αθλητικού σωματείου είναι πολλαπλά χρήσιμη. Ένας από τους στόχους των αθλητικών σωματείων που λειτουργούν τμήματα ακαδημιών είναι η μέσω της μεθοδικής προπόνησης «παραγωγή» ικανών αθλητών που θα στελεχώσουν τη βασική ομάδα. Η επίτευξη του στόχου αυτού αποδίδει σημαντικά οικονομικά οφέλη, αφού το αθλητικό σωματείο μπορεί να στελεχώνεται με ικανούς αθλητές, αποφεύγοντας δαπανηρές μεταγραφές ή να «πωλεί» τους αθλητές που προέρχονται από την παραγωγική διαδικασία σε άλλες, οικονομικά ισχυρότερες ομάδες και να αποκομίζει πόρους για τη λειτουργία του. Η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου (UEFA) θεωρεί τόσο σημαντική για την ανάπτυξη του αθλήματος τη δημιουργία ακαδημιών από τις επαγγελματικές ποδοσφαιρικές ομάδες, που τη θεσπίζει ως προαπαιτούμενο κριτήριο για την αδειοδότησή τους (UEFA, 2005).

Στο πλαίσιο της λειτουργίας των ακαδημιών, δε θα πρέπει να παραβλέπεται επίσης το σημαντικό έσοδο, από τη συνδρομή των νεαρών αθλούμενων, που αποκομίζουν

οι οργανωτικοί φορείς. Για τα ερασιτεχνικά αθλητικά σωματεία, που παρουσιάζουν κατά κανόνα περιορισμένη δυνατότητα εσόδων από εισιτήρια, χορηγίες, εμπορική δραστηριότητα και λοιπά, τα έσοδα από τις ακαδημίες αποτελούν έναν από τους ζωτικότερους πόρους για τη λειτουργία τους.

Από όλα τα παραπάνω προκύπτει ότι η λειτουργία των αθλητικών ακαδημιών είναι πολλαπλά πολύτιμη, για τους νεαρούς αθλούμενους, για την ανάπτυξη των αθλημάτων, για τους ιδιοκτήτες των ιδιωτικών ακαδημιών και για τις αθλητικές ομάδες που διαθέτουν ακαδημίες. Η σπουδαιότητα του πεδίου των ακαδημιών έστρεψε πάνω του το ερευνητικό ενδιαφέρον, ωστόσο ακόμη σε μικρό βαθμό, ιδιαίτερα στο ελληνικό περιβάλλον. Στα συμπεράσματα μιας ερευνητικής τους εργασίας τους, οι Παυλίδου Μιχαλοπούλου, Αγγελούσης και Κιουμουρτζόγλου (2006) συστήνουν ότι οι προπονητές των τμημάτων υποδομής πρέπει να ασχοληθούν διεξοδικά με το σχεδιασμό της κατάλληλης προπόνησης, που σκοπό έχει τη βελτίωση των ικανοτήτων των αθλούμενων που βρίσκονται σε χαμηλότερο επίπεδο και την αναγνώριση των ικανοτήτων που υπάρχουν πίσω από συγκεκριμένες δεξιότητες, ώστε να περιορίζεται η εγκατάλειψη της ενασχόλησης των παιδιών με τον αθλητισμό. Σε πρόσφατη εργασία τους οι Πέρκος, Χατζηγεωργιάδης και Χρόνη (2008) συστήνουν στους προπονητές να είναι ευέλικτοι, επιτρέποντας προσαρμογές των προαγωνιστικών ρουτινών που δίδαξαν, σύμφωνα με τις ατομικές προτιμήσεις-διαφορές των αθλητών τους, ιδίως όταν οι τελευταίοι βρίσκονται στα αρχικά στάδια της μάθησης.

III. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Δείγμα

Το δείγμα της παρούσας εργασίας αποτέλεσαν 291 αθλούμενοι αναπτυξιακών ηλικιών στην καλαθοσφαίριση ($N=291$). Οι 225 από αυτούς ήταν αγόρια και οι 66 κορίτσια. Η ηλικία των συμμετεχόντων κυμαίνονταν μεταξύ 12 και 18 ετών. Η μέση ηλικία ήταν περίπου τα 15 χρόνια ($M=15,16$, $SD=1,488$). Η μέση ενασχόλησή τους με το άθλημα έφτανε περίπου τα 4 χρόνια ($M=3,79$, $SD=4,423$). Ο μέσος χρόνος με τον τελευταίο προπονητή ήταν περίπου 1 χρόνος ($M=1,02$, $SD=0,960$).

Συλλογή δεδομένων

Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν προσωπικά από τον ερευνητή στους αθλούμενους των Ακαδημιών καλαθοσφαίρισης στο νομό Καβάλας. Η συμπλήρωση των

ερωτηματολογίων τους άλλους νομούς της Ανατολικής Μακεδονίας έγινε με τη συνδρομή πτυχιούχων φυσικής αγωγής, κατόχων μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, ατόμων δηλαδή αρκετά έμπειρων στην ερευνητική διαδικασία. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε ατομικά και ο μέσος χρόνος που απαιτήθηκε για τη συμπλήρωση του καθενός ήταν περίπου 15' λεπτά.

Όργανο μέτρησης

Το ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας ήταν ανώνυμο, ώστε να διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα των απαντήσεων. Η επιλογή αυτή, σύμφωνα με το Javeau (1996), ενισχύει την αξιοπιστία των απαντήσεων. Το όργανο μέτρησης αποτελούνταν από 59 ερωτήσεις ή δηλώσεις, χωρισμένες σε 4 ενότητες. Για τις μετρήσεις στις 3 πρώτες ενότητες χρησιμοποιήθηκαν κυρίως όργανα προηγούμενων ερευνητικών εργασιών, που μεταφράστηκαν στα ελληνικά με τη μέθοδο της αμφίδρομης μετάφρασης. Η αμφίδρομη μετάφραση χρησιμοποιείται προκειμένου να επιτευχθεί μια εννοιολογική ισοδυναμία μεταξύ δύο εκδόσεων σε διαφορετική γλώσσα, ενός οργάνου μέτρησης (Marin & Marin, 1991; Brislin, 1970). Πιο συγκεκριμένα, η αμφίδρομη μετάφραση είναι μια μέθοδος μετάφρασης στην πρώτη του γλώσσα, ενός κειμένου το οποίο έχει ήδη μεταφραστεί σε μια ξένη γλώσσα από ανεξάρτητους μεταφραστές (Brislin (1970). Η αμφίδρομη μετάφραση βελτιώνει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα μιας έρευνας, που διεξάγεται σε διαφορετική γλώσσα και όπου απαιτείται η ποιότητα της μετάφρασης ενός οργάνου μέτρησης να είναι άριστη. Οι 4 ενότητες του οργάνου μέτρησης ήταν οι ακόλουθες:

Ενότητα 1: Κλίμα Ηγεσίας: Η 1^η ενότητα αποτελούνταν από τις 40 δηλώσεις του «Leadership Scale for Sport» των Chelladurai και Saleh (1980). Η κλίμακα αυτή αναπτύχθηκε προκειμένου να μετρήσει την ηγετική συμπεριφορά των προπονητών-καθοδηγητών των αθλημάτων. Η κλίμακα έχει τις ακόλουθες 5 διαστάσεις:

- a) Προπονητικό–Καθοδηγητικό στυλ (π.χ. «Ο προπονητής μας εξηγεί στους αθλούμενους τι πρέπει και τι δεν πρέπει να γίνει»),
- b) Δημοκρατικό στυλ (π.χ. «Ο προπονητής μας επιτρέπει τη συμμετοχή των αθλουμένων στη λήψη αποφάσεων»),
- c) Αυταρχικό Στυλ (π.χ. «Ο προπονητής μας δε δίνει εξηγήσεις για τις πράξεις του»),

- d) Στυλ κοινωνικής υποστήριξης (π.χ. «Ο προπονητής μας βοηθάει τους αθλητές στα προσωπικά του προβλήματα») και
- e) Στυλ θετικής ανατροφοδότησης (π.χ. «Ο προπονητής μας ανταμείβει τους αθλητές όταν πρέπει»). Όπως συστήνεται από τους δημιουργούς της κλίμακας, για τη μέτρηση των διαστάσεων της ηγεσίας χρησιμοποιήθηκε μια 5/βάθμια κλίμακα τύπου Likert, το σημείο 1 σήμαινε το «Ποτέ», ενώ το σημείο 5 το «Πάντοτε».

Το «Leadership Scale for Sport» επιλέχθηκε επειδή θεωρείται το πλέον χρησιμοποιημένο όργανο μέτρησης της προπονητικής ηγεσίας και επιπλέον η εγκυρότητα και η αξιοπιστία της έχει δοκιμαστεί στο ελληνικό περιβάλλον (Iordanoglou, 1990).

Ενότητα 2: Ικανοποίηση Αθλούμενων: Η 2^η ενότητα αποτελούνταν από τις 10 δηλώσεις του οργάνου «The Scale of Athlete Satisfaction» των Chelladurai, Imamura, Yamaguchi, Oinuma και Miyauchi (1988). Η κλίμακα αυτή είναι δυσδιάστατη και μετρά την «Ικανοποίηση από ηγεσία» με 7 μεταβλητές (π.χ. «Από το πώς μου συμπεριφέρεται ο προπονητής μου είμαι...») και την «Ικανοποίηση από προσωπική απόδοση» με 3 μεταβλητές (π.χ. «Από την προσωπική μου εξέλιξη και βελτίωση είμαι...»). Ωστόσο, λόγω της ιδιαιτερότητας των αθλητικών ακαδημιών, που εστιάζουν κυρίως στην εκμάθηση της τεχνικής των αθλημάτων, προστέθηκε μία ακόμη δήλωση στη διάσταση «Ικανοποίηση από προσωπική απόδοση», η «Από την πρόοδό μου στην τεχνική του αθλήματος είμαι...». Όπως υποδεικνύεται και από τους δημιουργούς της κλίμακας, οι απαντήσεις καταγράφηκαν πάνω σε μια 7/βάθμια κλίμακα τύπου Likert, το σημείο 1 σήμαινε το «Απόλυτα δυσαρεστημένος», ενώ το σημείο 7 το «Απόλυτα ικανοποιημένος». Το «Scale of Athlete Satisfaction» επιλέχθηκε επειδή η εγκυρότητα και η αξιοπιστία του έχει δοκιμαστεί στο ελληνικό περιβάλλον (Θεοδωράκης & Μπεμπέτσος, 2003) και έχει χρησιμοποιηθεί σε αρκετές άλλες εργασίες στην Ελλάδα (Bebetsos, Theodorakis, & Tsigilis, 2007; Papadopoulou, Tsigilis, Theodorakis, & Tsalis, 2006).

Ενότητα 3: Συμπεριφορική Πρόθεση: Η ενότητα αποτελούνταν από τις 4 ερωτήσεις, στο πνεύμα προηγούμενων ερευνητικών εργασιών και απόψεων (Cronin, Brady, & Tomas, 2000; Zeithaml et al., 1996). Οι ερωτήσεις σχετίζονταν με:

- a) την πρόθεση παραμονής («Σκοπεύω να συνεχίσω να συμμετέχω σε αυτήν την ομάδα»),
- b) την πρόθεση έκφρασης θετικών απόψεων για την ομάδα («Σκοπεύω να μιλήσω με καλά λόγια στους γνωστούς μου για την ομάδα μου»),

- c) την πρόθεση σύστασης της ομάδας σε φίλους («Σκοπεύω να συστήσω στους φίλους μου να γραφτούν και αυτοί στην ομάδα μου»), και
- d) την ευαισθησία στην τιμή («Θα πλήρωνα λίγο περισσότερα χρήματα, προκειμένου να συνεχίσω να προπονούμαι σε αυτήν την ομάδα»). Οι απαντήσεις καταγράφονταν σε μια 5/βάθμια κλίμακα τύπου Likert, το σημείο 1 σήμαινε το «Καθόλου αληθινό», ενώ το σημείο 5 το «Απόλυτα αληθινό».

Ενότητα 4: Δημογραφικά Στοιχεία: Η ενότητα αποτελούνταν από τις 4 ερωτήσεις, που προσδιόριζαν το φύλο, την ηλικία, το χρόνο εμπειρίας στο άθλημα και το χρόνο προπόνησης με τον τωρινό προπονητή. Οι δύο τελευταίες μεταβλητές μετρήθηκαν σε μήνες και ακολούθως ανάχθηκαν σε χρόνια.

Μελέτη πιλότος

Πριν τη διακίνηση των ερωτηματολογίων και τη συλλογή των δεδομένων, πραγματοποιήθηκε μια πιλοτική έρευνα για την εξέταση της πολιτισμικής προσαρμογής του οργάνου μέτρησης, αφού οι περισσότερες από τις μεταβλητές που συμπεριλαμβάνονται σε αυτό «υιοθετήθηκαν» από αντίστοιχα όργανα που δημιουργήθηκαν σε χώρες με διαφορετικό εκπαιδευτικό σύστημα και αθλητικό πολιτισμό.

Το ερωτηματολόγιο δόθηκε για συμπλήρωση σε ένα δείγμα 30 νεαρών αθλητών Ακαδημιών καλαθοσφαίρισης Νομού Καβάλας, διαφορετικού φύλου, και ηλικίας. Από τους αθλούμενους ζητήθηκε να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με το αν η διατύπωση του περιεχομένου των ερωτήσεων-δηλώσεων ήταν σαφής, οι οδηγίες απάντησης κατανοητές και υπήρχαν διαθέσιμες όλες οι επιλογές για την κάθε απάντηση, ιδίως στην ενότητα των δημογραφικών στοιχείων.

Αποτελέσματα πιλοτικής μελέτης

Από την πιλοτική μελέτη διαπιστώθηκε ότι η πιστή μετάφραση ορισμένων δηλώσεων του οργάνου «Leadership Scale for Sport» των Chelladurai & Saleh (1980) δε γίνονταν κατανοητή, ιδίως από τους μικρότερης ηλικίας αθλούμενους. Για παράδειγμα, οι συγκεκριμένοι αθλούμενοι δεν κατανοούσαν την έννοια της στρατηγικής για ειδικούς αγώνες (Coach asks for the opinion of the athletes on strategies for specific competitions), αφού στις αναπτυξιακές ηλικίες και στο πλαίσιο των ακαδημιών αφενός μεν οι επίσημοι αγώνες είναι ελάχιστοι και αφετέρου οι προπονητές δεν χρησιμοποιούν συνήθως

ιδιαίτερες στρατηγικές. Μια άλλη δήλωση, η έννοια της οποίας δεν γίνονταν κατανοητή, ήταν αυτή που ανέφερε ότι ο προπονητής σιγουρεύεται ότι η λειτουργία του γίνεται κατανοητή από τους αθλητές (Coach makes sure that the coach's function in the team is understood by all athletes). Τα ευρήματα αυτά έρχονται να υπογραμμίσουν τις απόψεις αρκετών θεωρητικών της έρευνας, που υποστηρίζουν ότι η σωστή χρήση της γλώσσας και η ακρίβεια απαιτούνται για την ποιότητα, εγκυρότητα και αξιοπιστία ενός ερωτηματολογίου (Bryman, 2001; Cohen, Manion, & Morrison, 2000). Οι προβληματικές, ως προς την κατανόησή τους, δηλώσεις μεταφράστηκαν περιφραστικά, αλλά στο πνεύμα των διαστάσεων που ορίζουν οι δημιουργοί του οργάνου μέτρησης, ώστε η έννοιά τους να γίνεται κατανοητή από τους νεαρούς αθλούμενους.

Δοκιμασίες εγκυρότητας και αξιοπιστίας οργάνου μέτρησης

Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση

Η Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση-Δ.Π.Α. (Exploratory Factor Analysis) εφαρμόζεται όταν η δομή του μοντέλου δεν είναι γνωστή ή προκαθορισμένη και χρησιμοποιούνται τα δεδομένα για να την αποκαλύψουν. Για την εξαγωγή των παραγόντων συχνά εφαρμόζεται η μέθοδος της Ανάλυσης Βασικών Συνιστωσών (Principal Component Analysis) με Ορθογώνια Περιστροφή των αξόνων με τη μέθοδο Varimax. Η μέθοδος αυτή, σύμφωνα με τους Hair, Anderson, Tatham και Black (1995), θεωρείται μία από τις πλέον αποδεκτές. Για τον έλεγχο της Συνολικής Δειγματικής Καταλληλότητας χρησιμοποιείται το μέτρο K.M.O. (Kaiser - Mayer - Olkin), ενώ για την πληρέστερη εξέταση της καταλληλότητας των δεδομένων γίνεται ο έλεγχος Σφαιρικότητας του Bartlett (Bartlett's Test of Sphericity). Ένα άλλο σημαντικό κριτήριο για την επιλογή του πλήθους των παραγόντων είναι το κριτήριο του ποσοστού της Διακύμανσης, το οποίο ερμηνεύουν οι παράγοντες. Συχνά μία λύση που υπολογίζει το 60% της συνολικής διακύμανσης και σε κάποιες περιπτώσεις ακόμη λιγότερο, να θεωρείται ικανοποιητική (Hair, et al., 1995).

Για τον έλεγχο της συνεισφοράς των μεταβλητών στο σχηματισμό των παραγόντων ελέγχονται οι φορτίσεις τους (loadings). Οι παραγοντικές φορτίσεις παριστάνουν τη συσχέτιση μεταξύ των αρχικών μεταβλητών και του παράγοντα στον οποίον ανήκουν (Hair, et al., 1995). Η τιμή της φόρτισης θα πρέπει να ελέγχεται σε συνδυασμό με το μέγεθος του δείγματος και το επίπεδο σημαντικότητας. Οι Hair και

συνεργάτες (1995) σημειώνουν ότι σε δείγμα μεγαλύτερο των 200 ατόμων, με επίπεδο σημαντικότητας 5%, φόρτιση με απόλυτη τιμή 0,40 και πάνω θεωρείται σημαντική, αν και στη βιβλιογραφία εντοπίζονται περιπτώσεις ερευνητών που προτείνουν οι φορτίσεις να είναι μεγαλύτερες του 0,60.

Ανάλυση αξιοπιστίας

Η αξιοπιστία είναι ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια για την αξιολόγηση ερευνητικών εργαλείων (Chu & Murrmann, 2006) και υπολογίζει την εσωτερική συνοχή των παραγόντων. Η έννοια της αξιοπιστίας αναφέρεται στην έκταση κατά την οποία ένα σύνολο μεταβλητών είναι συνεπές σε αυτό που σκοπεύει να μετρήσει (Hair, et al., 1995). Η ύπαρξη υψηλής αξιοπιστίας είναι αναγκαία αν και όχι ικανή συνθήκη για την εγκυρότητα ενός ερωτηματολογίου (Chu & Murrmann, 2006). Για τον έλεγχο της αξιοπιστίας της κάθε δομής που προκύπτει από τις Δ.Π.Α., υπολογίζεται ο δείκτης Cronbach's Alpha, τιμές του οποίου μεγαλύτερες του 0,7 θεωρούνται ικανοποιητικές (Nunnally, 1978). Οι George και Mallery (2003) υποδεικνύουν τις ακόλουθες ερμηνείες για τις τιμές Cronbach's alpha: $\alpha > 0,9$ =Εξαιρετική, $\alpha > 0,8$ =Καλή, $\alpha > 0,7$ =Αποδεκτή, $\alpha > 0,6$ =Αμφισβητήσιμη, $\alpha > 0,5$ =Πτωχή, και $\alpha < 0,5$ =Απαράδεκτη.

Έλεγχος εγκυρότητας και αξιοπιστίας οργάνου μέτρησης

Για τον έλεγχο του οργάνου μέτρησης εφαρμόστηκε μια διερευνητική παραγοντική ανάλυση, μεταξύ των 55 δηλώσεων και ερωτήσεων, των 3 πρώτων παραγόντων και αναλύσεις αξιοπιστίας, μεταξύ των μεταβλητών που αποτελούσαν τον κάθε από τους 7 παράγοντες που προέκυψαν. παράγοντα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1. Τα αποτελέσματα της διερευνητικής παραγοντικής ανάλυσης και της ανάλυσης αξιοπιστίας.

Παράγοντες	Μεταβλητές	Φορτίσεις
Ικανοποίηση από προπονητική ηγεσία ($\alpha=0,899$)	Από το στυλ ηγεσίας του προπονητή μου είμαι...	0,633
	Από το πώς μου συμπεριφέρεται ο προπονητής μου είμαι...	0,780
	Από την ικανότητα του προπονητή μου να με διδάξει είμαι...	0,717
	Από την καθοδήγηση του προπονητή μου είμαι...	0,803
	Από τον σεβασμό και τη δίκαιη μεταχείριση που έχω από τον προπονητή μου είμαι...	0,679

	Από τον τρόπο που ο προπονητής μου αντιμετωπίζει τα προβλήματα που προκύπτουν είμαι...	0,720
	Από την υποστήριξη του προπονητή μου είμαι...	0,715
Ικανοποίηση από προσωπική απόδοση ($\alpha=0,808$)	Από τον τρόπο που αγωνίζομαι είμαι...	0,579
	Από την προσωπική μου εξέλιξη και βελτίωση είμαι...	0,695
	Από την φυσική μου κατάσταση είμαι...	0,796
	Από την πρόοδο μου στην τεχνική του αθλήματος είμαι...	0,736
Συμπεριφορική πρόθεση ($\alpha=0,731$)	Σκοπεύω να συνεχίσω να συμμετέχω σε αυτήν την ομάδα.	0,775
	Σκοπεύω να μιλήσω με καλά λόγια στους γνωστούς μου για την ομάδα μου.	0,735
	Θα πλήρωνα λίγο περισσότερα χρήματα προκειμένου να συνεχίσω να προπονούμαι σε αυτήν την ομάδα.	0,610
	Σκοπεύω να συστήσω στους φίλους μου να γραφτούν και αυτοί στην ομάδα μου.	0,754
Προπονητικό-Καθοδηγητικό Στυλ ($\alpha=0,693$)	Ο προπονητής μας προβλέπει και προγραμματίζει το τι πρέπει να γίνει στο μέλλον.	0,577
	Ο προπονητής μας εξηγεί στους αθλούμενους τι πρέπει και τι δεν πρέπει να γίνει.	0,634
	Ο προπονητής μας περιμένει από τον κάθε αθλητή να εκτελέσει την αποστολή του ως την τελευταία λεπτομέρεια.	0,653
	Ο προπονητής μας φροντίζει το συντονισμό των προσπαθειών των αθλητών του.	0,558
	Ο προπονητής μας εξηγεί τη συνεισφορά του κάθε αθλητή στη συνολική εικόνα της ομάδας.	0,477
	Ο προπονητής μας καθορίζει λεπτομερώς το τι απαιτεί από τους αθλητές.	0,536
Στυλ Κοινωνικής υποστήριξης ($\alpha=0,668$)	Ο προπονητής μας βοηθάει τους αθλητές στα προσωπικά τους προβλήματα.	0,755
	Ο προπονητής μας βοηθάει τους αθλούμενους της ομάδας να λύσουν τις διαφορές τους.	0,567
	Ο προπονητής μας ενθαρρύνει τους αθλητές να του εκμυστηρεύονται τα προβλήματά τους.	0,693
	Ο προπονητής μας ενθαρρύνει στενές και φιλικές σχέσεις με τους αθλητές του.	0,595
Στυλ θετικής ανατροφοδότησης ($\alpha=0,635$)	Ο προπονητής μας επιβραβεύει του αθλητές για την καλή τους απόδοση, μπροστά στους υπόλοιπους.	0,681
	Ο προπονητής μας λέει στους αθλητές τότε αυτοί κάνουν εξαιρετική προσπάθεια.	0,534
	Ο προπονητής μας σιγουρεύεται ότι οι αθλητές ανταμείβονται όταν έχουν καλή απόδοση.	0,691

	Ο προπονητής μας ανταμείβει τους αθλητές όταν πρέπει.	0,556
Δημοκρατικό Στυλ ($\alpha=0,642$)	Ο προπονητής μας επιτρέπει τη συμμετοχή των αθλουμένων στη λήψη αποφάσεων.	0,627
	Ο προπονητής μας ενθαρρύνει τους αθλητές να κάνουν προτάσεις για το σχεδιασμό της προπόνησης.	0,652
	Ο προπονητής μας ζητά τη γνώμη των αθλητών για σημαντικά θέματα της προπόνησης.	0,707
	Ο προπονητής μας επιτρέπει στους αθλητές να αποφασίζουν για τα συστήματα που θα χρησιμοποιηθούν σε έναν αγώνα.	0,642
K.M.O = 0,869		
Bartlett's test of sphericity Approx. Chi-Square = 3421,97 Sig. = 0,000		
Total Variance Explained = 55,891%		

Οι υψηλές φορτίσεις ($>0,450$, Hair, et al., 1995) των μεταβλητών που συνιστούν τον καθένα από τους 7 παράγοντες, τα αποτελέσματα του K.M.O. and Bartlett's Test of sphericity ($p\text{-value}<0,01$), η Ερμηνεία Συνολικής Διακύμανσης που προσεγγίζει το 60%, (Hair, et al., 1995), αλλά και το αποτέλεσμα της ανάλυσης αξιοπιστίας, που ελέγχθηκε με το δείκτη Cronbach 's Alpha (από 0,899 ως 0,635), υποστηρίζουν την εγκυρότητα και την αξιοπιστία (αν και με κάποια αμφισβήτηση για τους παράγοντες της προπονητικής ηγεσίας, George και Mallery, 2003) των της παραγόντων που προέκυψαν Ως τιμή του κάθε παράγοντα ορίστηκε ο μέσος των μέσων τιμών των μεταβλητών που τον συνιστούσαν.

Από τις 54 αρχικά μεταβλητές του οργάνου μέτρησης εξαιρέθηκαν οι 22, είτε επειδή οι φορτίσεις τους ήταν χαμηλές είτε επειδή φόρτιζαν σχεδόν ισοδύναμα σε δύο παράγοντες ταυτόχρονα. Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο ότι όλες οι εξαιρεθείσες μεταβλητές προέρχονταν από την ενότητα «Κλίμα Ηγεσίας». Η μεγάλη αυτή εξαίρεση μεταβλητών ίσως οφείλεται στη μικρή ηλικία του δείγματος και στη δυσκολία τους να αντιληφθούν πλήρως το νόημά τους. Επιπλέον, οι τύπου Likert κλίμακες ίσως είναι προβληματικές για άτομα μικρότερων βαθμίδων εκπαίδευσης, που δεν είναι εξοικειωμένα με τη συγκεκριμένη μορφή απόκρισης σε ερωτήσεις (Marin & Marin, 1991; Flaskerud, 1988). Από την παρούσα παραγοντική ανάλυση προέκυψαν 4 παράγοντες στην ενότητα «Κλίμα Ηγεσίας», από τους 5 που προβλέπει το όργανο Leadership Scale for Sport των

Chelladurai & Saleh (1980). Δεν αποδόθηκε ο παράγοντας «Αυταρχικό στυλ». Ωστόσο, το αποτέλεσμα αυτό δε θα πρέπει να ξενίζει, αφού και προηγούμενοι ερευνητές έθεσαν ζήτημα αξιοπιστίας για το συγκεκριμένο παράγοντα (Sullivan & Kent, 2003; Zhang, Jensen, & Mann, 1997; Salminen & Liukkonen, 1996). Οι Chelladurai και Riemer (1998) εκδήλωσαν επίσης κάποιες επιφυλάξεις και εισηγήθηκαν την αναθεώρηση του οργάνου στο μέλλον.

Κυρίως μελέτη

Το δείγμα της κυρίως μελέτης αποτέλεσαν 291 αθλούμενοι αναπτυξιακών ηλικιών στην καλαθοσφαίριση (N=291). Για λόγους αξιοπιστίας της ερευνητικής εργασίας, τα μέλη του δείγματος της πιλοτικής έρευνας δε συμμετείχαν στο δείγμα της κυρίως έρευνας. Προκειμένου να διερευνηθούν οι 7 ερευνητικές υποθέσεις της μελέτης, εφαρμόστηκε στα δεδομένα μια σειρά στατιστικών αναλύσεων με χρήση του στατιστικού λογισμικού Statistic Package for Social Sciences (SPSS) 15 for Windows.

Τεχνικές Ανάλυσης Στοιχείων

Για το έλεγχο των ερευνητικών υποθέσεων χρησιμοποιήθηκαν οι στατιστικές τεχνικές:

1. Πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση (Multiple Linear Regression).

Η πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση είναι μια στατιστική τεχνική, η οποία χρησιμοποιείται για την ανάλυση των σχέσεων μεταξύ μίας εξαρτημένης και μιας ή περισσότερων ανεξάρτητων μεταβλητών. Σκοπός της είναι να χρησιμοποιηθούν οι γνωστές τιμές των ανεξάρτητων μεταβλητών για την πρόβλεψη της τιμής της εξαρτημένης μεταβλητής, την οποία έχει καθορίσει ο ερευνητής. Για την εφαρμογή της είναι απαραίτητο τα δεδομένα να είναι ποσοτικά ή ποιοτικά σε ιεραρχική (ordinal) κλίμακα και ο ερευνητής να έχει αποφασίσει ποια μεταβλητή είναι η εξαρτημένη, έτσι ώστε οι υπόλοιπες να αποτελέσουν τις ανεξάρτητες. Για τον έλεγχο της καταλληλότητας και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων πραγματοποιείται μια σειρά ελέγχων που αφορούν:

- a) Τη στατιστική σημαντικότητα του F κριτηρίου. Αν το Sig. F είναι μικρότερο του 0,05, γίνεται αποδεκτή η στατιστική σημαντικότητα των σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών και της συνολικής καταλληλότητας του μοντέλου.

- b) Την τιμή του συντελεστή προσδιορισμού R^2 (coefficient of determination), ο οποίος εκφράζει το ποσοστό της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής που ερμηνεύεται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Οι τιμές του συντελεστή προσδιορισμού κυμαίνονται από 0 έως 1 και τιμές μεγαλύτερες του 0,5 θεωρούνται ικανοποιητικές. Για ασφαλέστερα συμπεράσματα η τιμή του πρέπει να ελέγχεται σε σχέση με το μέγεθος του δείγματος, το επίπεδο σημαντικότητας και το πλήθος των ανεξάρτητων μεταβλητών. Από το συντελεστή προσδιορισμού R^2 προκύπτει και ο διορθωμένος συντελεστής προσδιορισμού \bar{R}^2 (Adjusted R-square), με τιμές επίσης από 0 έως 1.
- c) Τη σημαντικότητα των συντελεστών παλινδρόμησης, σε συγκεκριμένο και καθορισμένο επίπεδο σημαντικότητας α (συνήθως $\alpha = 5\%$).
- d) Την επάρκεια του δείγματος. Το μέγεθος του δείγματος έχει άμεση επίδραση στην καταλληλότητα και στη στατιστική ισχύ της πολλαπλής παλινδρόμησης. Μικρά δείγματα με λιγότερες από 20 παρατηρήσεις είναι κατάλληλα μόνο για απλή παλινδρόμηση. Το μέγεθος του δείγματος, το επίπεδο σημαντικότητας που επιλέγεται και το πλήθος των ανεξάρτητων μεταβλητών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία στατιστικά σημαντικού δείκτη προσδιορισμού R^2 , σε δεδομένο επίπεδο ισχύος. Έτσι, ένα δείγμα 50 ατόμων με 5 ανεξάρτητες μεταβλητές και σε επίπεδο σημαντικότητας 5% απαιτεί R^2 τουλάχιστον 0,23. Το ίδιο μέγεθος δείγματος με 10 ανεξάρτητες μεταβλητές και στο ίδιο επίπεδο σημαντικότητας απαιτεί R^2 τουλάχιστον 0,29 (ισχύς 0,80). Το μέγεθος του δείγματος επιδρά και στη γενίκευση των αποτελεσμάτων με τη σχέση μεταξύ των παρατηρήσεων και του πλήθους των ανεξάρτητων μεταβλητών. Το ελάχιστο αποδεκτό όριο είναι 5 παρατηρήσεις για κάθε ανεξάρτητη μεταβλητή, ενώ το επιθυμητό είναι συνήθως 15 με 20 παρατηρήσεις. Αν επιτευχθεί αυτή η αναλογία και με δεδομένη την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, τα αποτελέσματα μπορούν να γενικευθούν.
- e) Μία προϋπόθεση, η οποία είναι απαραίτητη γενικά σε όλα τα μοντέλα με περισσότερες από μία ανεξάρτητες μεταβλητές, είναι η έλλειψη συγγραμμικότητας. Η συγγραμμικότητα είναι ένα σοβαρό πρόβλημα για την πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση. Όταν μία ανεξάρτητη μεταβλητή συσχετίζεται με μία άλλη ανεξάρτητη, δηλαδή μέσω της μίας μπορούμε να εκτιμήσουμε τις τιμές της άλλης, τότε υπάρχει πρόβλημα συγγραμμικότητας. Επομένως η ύπαρξη και των δύο μεταβλητών στο μοντέλο δεν είναι δυνατή. Το V.I.F. (Variation Inflation Factor) είναι μέτρο διάγνωσης συγγραμμικότητας. Τιμές μεγαλύτερες του 5 αποτελούν ένδειξη ότι υφίσταται πρόβλημα συγγραμμικότητας.

f) Μια από τις βασικές προϋποθέσεις του μοντέλου παλινδρόμησης είναι η υπόθεση της κανονικότητας των διαταρακτικών όρων. Το φαινόμενο της αυτοσυσχέτισης εμφανίζεται όταν παραβιαστεί η υπόθεση περί ανεξαρτησίας των τιμών των διαταρακτικών όρων του υποδείγματος. Όσο μεγαλύτερη αυτοσυσχέτιση υπάρχει σε ένα μοντέλο παλινδρόμησης, τόσο λιγότερο έγκυρη είναι η παλινδρόμηση. Ο έλεγχος των Durbin – Watson αποτελεί τον περισσότερο διαδεδομένο και αποδεκτό τρόπο ελέγχου της αυτοσυσχέτισης. Τιμές που βρίσκονται κοντά στο 2, υποδεικνύουν ότι δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης (Δημητριάδης, 2010).

2. Σύγκριση Μέσων Ανεξάρτητων Δειγμάτων (Independent Samples T-test)

Το στατιστικό αυτό μέτρο χρησιμοποιείται όταν η εξαρτημένη μεταβλητή (ή εξαρτημένες μεταβλητές) είναι ποσοτική ή ποσοτικές και η ανεξάρτητη ποιοτική και διχοτόμος (Π.χ. Άνδρας – Γυναίκα). Τιμές του Sig. 2-tailed < 0,05 υποδεικνύουν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών ανάμεσα στις μέσες τιμές.

IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Πριν από τη διερεύνηση των ερευνητικών υποθέσεων υπολογίστηκαν οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των 7 παραγόντων που προέκυψαν από την παραγοντική ανάλυση (Πίνακας 2).

Πίνακας 2. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις του στυλ προπονητικής ηγεσίας, της ικανοποίησης και της συμπεριφορικής πρόθεσης.

α/α	Παράγοντες	Κλίμακα μέτρησης	M	S.D.
1	Προπονητικό-Καθοδηγητικό στυλ	5/βάθμια	3,844	0,68361
2	Στυλ Κοινωνικής υποστήριξης		3,123	0,93573
3	Στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης		3,572	0,84304
4	Δημοκρατικό στυλ		2,522	0,82249
5	Συμπεριφορική πρόθεση		4,079	0,69215
6	Ικανοποίηση από προπονητική ηγεσία	7/βάθμια	5,835	1,10773
7	Ικανοποίηση από προσωπική απόδοση		5,483	1,01716

Ερευνητική υπόθεση 1

Η 1^η μηδενική ερευνητική υπόθεση διατυπώνει ότι το στυλ ηγεσίας του προπονητή δεν επηρεάζει την ικανοποίηση των αθλητών του. Για τη διερεύνηση της υπόθεσης πραγματοποιήθηκαν δύο Αναλύσεις Πολλαπλής Παλινδρόμησης με τη χρήση της μεθόδου Stepwise. Στην πρώτη ανάλυση ως εξαρτημένη μεταβλητή ελήφθη η «Ικανοποίηση από προπονητική ηγεσία», ενώ ως ανεξάρτητες μεταβλητές ελήφθησαν οι 4 παράγοντες του προπονητικού στυλ ηγεσίας. Από την 1^η παλινδρόμηση προέκυψαν 3 μοντέλα, με το τρίτο να ερμηνεύει το 23,2% της διακύμανσης της «Ικανοποίησης από την προπονητική ηγεσία» (Πίνακας 3). Τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό (Sig. F>0,05) και επιπλέον δεν υφίσταται σοβαρό πρόβλημα αυτοσυσχέτισης (D.W. \approx 2) και συγγραμμικότητας (V.I.F.<5). Στον Πίνακα 3 παρατηρείται ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές που επηρεάζουν θετικά, σε στατιστικά σημαντικό βαθμό, την «Ικανοποίηση από την προπονητική ηγεσία» είναι το «Στυλ θετικής ανατροφοδότησης» ($\beta=0,312$, p-value<0,01), το «Προπονητικό-Καθοδηγητικό στυλ» ($\beta=0,367$, p-value<0,01), και το «Στυλ Κοινωνικής Υποστήριξης» ($\beta=0,177$, p-value=0,01).

Πίνακας 3. Η σχέση του στυλ προπονητικής ηγεσίας με την ικανοποίηση από την προπονητική ηγεσία.

Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	β	t	Sig. t	V.I.F.
Ικανοποίησης από την προπονητική ηγεσία	Στυλ θετικής ανατροφοδότησης	0,312	3,967	0,000	0,335
	Προπονητικό-Καθοδηγητικό στυλ	0,367	3,773	0,000	0,348
	Στυλ Κοινωνικής Υποστήριξης	0,177	2,577	0,010	0,261
$R^2=0,232$ $F=28,888$ $Sig. F=0,000$ Durbin-Watson =1,762					

Στη δεύτερη ανάλυση ως εξαρτημένη μεταβλητή ελήφθη η «Ικανοποίηση από προσωπική απόδοση», ενώ ως ανεξάρτητες μεταβλητές ελήφθησαν οι 4 παράγοντες του προπονητικού στυλ ηγεσίας. Από τη 2^η παλινδρόμηση προέκυψαν 2 μοντέλα, με το δεύτερο να ερμηνεύει μόνο το 5,3% της διακύμανσης της «Ικανοποίησης από την προσωπική απόδοση» (Πίνακας 4). Τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό (Sig. $F < 0,05$) και επιπλέον δεν υφίσταται σοβαρό πρόβλημα αυτοσυσχέτισης ($D.W. \approx 2$) και συγγραμμικότητας ($V.I.F. < 5$). Στον Πίνακα 4 παρατηρείται ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές, που επηρεάζουν θετικά την «Ικανοποίηση από την προσωπική απόδοση» είναι το «Δημοκρατικό στυλ» ($\beta=0,158$, $p\text{-value}=0,01$) και το «Στυλ θετικής ανατροφοδότησης» ($\beta=0,123$, $p\text{-value}<0,05$).

Πίνακας 4. Η σχέση του στυλ προπονητικής ηγεσίας με την ικανοποίηση από την προσωπική απόδοση.

Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	β	t	Sig. t	V.I.F.
Ικανοποίησης από προσωπική απόδοση	Δημοκρατικό στυλ	0,158	2,598	0,010	0,121
	Στυλ θετικής ανατροφοδότησης	0,123	2,032	0,043	0,121
$R^2=0,053$ $F=8,038$ $Sig. F=0,000$ Durbin-Watson =1,532					

Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα των δύο αναλύσεων παλινδρόμησης, η 1^η μηδενική ερευνητική υπόθεση απορρίπτεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της, ενώ η εναλλακτική υπόθεση γίνεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της αποδεκτή.

Ερευνητική υπόθεση 2

Η 2^η μηδενική ερευνητική υπόθεση διατυπώνει ότι το στυλ ηγεσίας του προπονητή δεν επηρεάζει τη συμπεριφορική πρόθεση των αθλητών του. Για τη διερεύνηση της υπόθεσης πραγματοποιήθηκαν μια Ανάλυση Πολλαπλής Παλινδρόμησης, με τη χρήση της μεθόδου Stepwise. Ως εξαρτημένη μεταβλητή ελήφθη η «Συμπεριφορική Πρόθεση», και ως ανεξάρτητες μεταβλητές ελήφθησαν οι 4 παράγοντες του προπονητικού στυλ ηγεσίας. Από την παλινδρόμηση προέκυψε ένα μοντέλο, που ερμηνεύει μόνο το 7,2% της διακύμανσης της «Συμπεριφορικής πρόθεσης» (Πίνακας 5). Τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό (Sig. $F < 0,05$) και επιπλέον δεν υφίσταται σοβαρό πρόβλημα αυτοσυσχέτισης ($D.W. \approx 2$) και συγγραμμικότητας ($V.I.F. < 2$). Στον Πίνακα 5 παρατηρείται ότι η μόνη ανεξάρτητη μεταβλητή επηρεάζει θετικά, σε στατιστικά σημαντικό βαθμό, τη «Συμπεριφορική πρόθεση» είναι το «Προπονητικό-Καθοδηγητικό στυλ» ($\beta = 0,268$, $p\text{-value} = 0,000$).

Πίνακας 5. Η σχέση του προπονητικού-καθοδηγητικού στυλ προπονητικής ηγεσίας με τη συμπεριφορική πρόθεση.

Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	β	t	Sig. t	V.I.F.
Συμπεριφορική πρόθεση	Προπονητικό-Καθοδηγητικό στυλ	0,268	4,722	0,000	0,000
$R^2 = 0,072$ $F = 22,294$ $Sig. F = 0,000$ Durbin-Watson = 1,882					

Ως εκ τούτου, όπως προκύπτει από την παλινδρόμηση η 2^η μηδενική ερευνητική υπόθεση γίνεται κατά το μεγαλύτερο μέρος αποδεκτή.

Ερευνητική υπόθεση 3

Η 3^η μηδενική ερευνητική υπόθεση διατυπώνει ότι η ικανοποίηση των αθλουμένων δεν επηρεάζει θετικά τη συμπεριφορική τους πρόθεση. Για τη διερεύνηση της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε μια Ανάλυση Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης, με τη χρήση της μεθόδου Stepwise. Ως εξαρτημένη μεταβλητή ελήφθη η «Συμπεριφορική Πρόθεση», και ως ανεξάρτητες μεταβλητές η «Ικανοποίησης από την προπονητική ηγεσία» και η «Ικανοποίησης από την προσωπική απόδοση».

Από την παλινδρόμηση προέκυψαν δύο μοντέλα. Το δεύτερο μοντέλο ερμηνεύει το 46,8% της διακύμανσης της «Συμπεριφορικής πρόθεσης» (Πίνακας 6). Τα δεδομένα

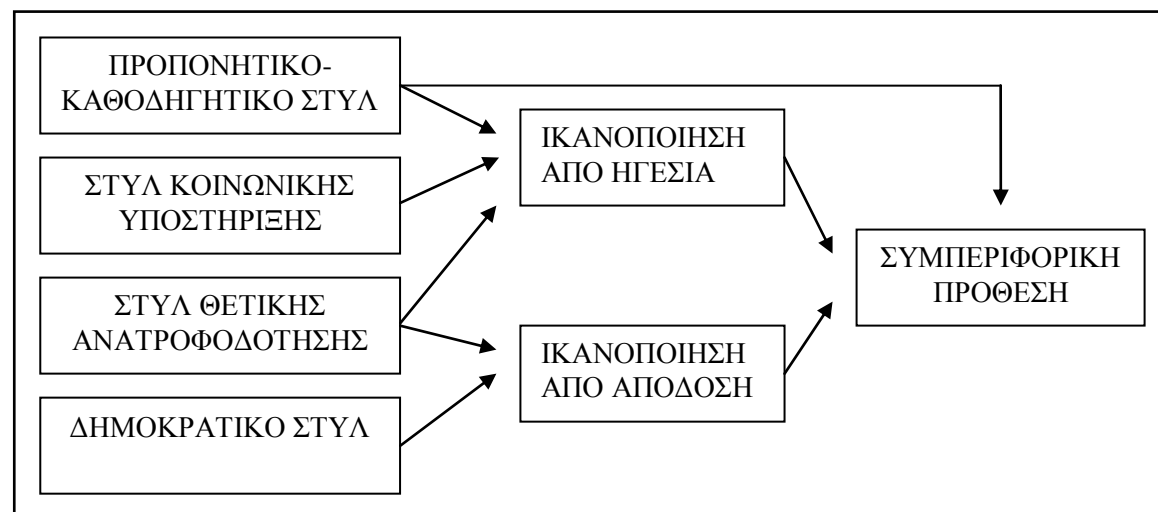
είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό (Sig. $F < 0,05$) και επιπλέον δεν υφίσταται σοβαρό πρόβλημα αυτοσυσχέτισης ($D.W. \approx 2$) και συγγραμμικότητας ($V.I.F. < 5$). Στον Πίνακα 5 παρατηρείται ότι αμφότερες οι ανεξάρτητες μεταβλητές, «Ικανοποίηση από την προπονητική ηγεσία» ($\beta=0,268$, $p\text{-value}=0,000$) και «Ικανοποίηση από την προσωπική απόδοση» ($\beta=0,268$, $p\text{-value}=0,000$), επηρεάζουν θετικά, σε στατιστικά σημαντικό βαθμό, τη «Συμπεριφορική πρόθεση».

Πίνακας 6. Η σχέση της ικανοποίησης με τη συμπεριφορική πρόθεση.

Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	β	t	Sig. t	V.I.F.
Συμπεριφορική πρόθεση	Ικανοποίηση από την προπονητική ηγεσία	0,315	5,083	0,000	0,415
	Ικανοποίηση από την προσωπική απόδοση	0,215	3,468	0,001	0,415
$R^2 = 0,468$ $F = 40,309$ $Sig. F = 0,000$ $Durbin-Watson = 1,946$					

Επομένως, όπως προκύπτει από την ανάλυση παλινδρόμησης, η 3^η μηδενική ερευνητική υπόθεση απορρίπτεται, ενώ η εναλλακτική της γίνεται αποδεκτή.

Τα αποτελέσματα των τριών πρώτων ερευνητικών υποθέσεων παρουσιάζονται παραστατικά στο Σχήμα 1.

Σχήμα 1. Οι σχέσεις μεταξύ του στυλ προπονητικής ηγεσίας, της ικανοποίησης των αθλητών και της συμπεριφορικής τους πρόθεσης.

Ερευνητική υπόθεση 4

Η 4^η μηδενική ερευνητική υπόθεση διατυπώνει ότι το φύλο δεν επηρεάζει την αντίληψη των αθλητών για το στυλ προπονητικής ηγεσίας, την ικανοποίησή τους και τη συμπεριφορική τους πρόθεση. Για τη διερεύνηση της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε μια σύγκριση μέσων ανεξαρτήτων δειγμάτων (Independent Samples T Test). Ως δοκιμαζόμενες μεταβλητές ελήφθησαν οι 4 παράγοντες του στυλ προπονητικής ηγεσία, οι 2 παράγοντες της ικανοποίησης και η συμπεριφορική πρόθεση. Ως ανεξάρτητος παράγων ελήφθη το φύλο (1=Αθλητές, 2=Αθλήτριες). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 7.

Πίνακας 7. Οι διαφορές στο στυλ προπονητικής ηγεσίας, ικανοποίησης και συμπεριφορικής πρόθεσης μεταξύ αθλητών και αθλητριών.

Παράγοντες και Μεταβλητές		Αθλητές		Αθλήτριες		Independent Samples T test	
		M	T.A.	M	T.A.	t	p
1	Προπονητικό-Καθοδηγητικό Στυλ	3,831	0,6736	3,886	0,7204	-0,577	0,565
2	Στυλ Κοινωνικής Υποστήριξης	3,060	0,8950	3,337	1,0419	-2,128	0,034
3	Στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης	3,518	0,8407	3,758	0,8309	-2,043	0,042
4	Δημοκρατικό Στυλ	2,416	0,7616	2,883	0,9211	-3,756	0,000
5	Ικανοποίηση από προπονητική ηγεσία	5,738	1,1227	6,162	0,9951	-2,765	0,006
6	Ικανοποίηση από προσωπική απόδοση	5,423	1,0226	5,686	0,9789	-1,850	0,065
7	Συμπεριφορική πρόθεση	3,999	0,7167	4,352	0,5188	-4,431	0,000

Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα της σύγκρισης μέσων ανεξαρτήτων δειγμάτων, οι αθλήτριες παρουσιάζουν στατιστικά σημαντικά υψηλότερες τιμές των ανδρών στους παράγοντες «Στυλ Κοινωνικής Υποστήριξης» ($t < 0$, $p < 0,05$), «Στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης» ($t < 0$, $p < 0,05$), «Δημοκρατικό Στυλ» ($t < 0$, $p < 0,01$) και στην «Ικανοποίηση από προπονητική ηγεσία» ($t < 0$, $p < 0,01$) και «Συμπεριφορική πρόθεση» ($t < 0$, $p < 0,01$). Επομένως, η 4^η μηδενική ερευνητική υπόθεση απορρίπτεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της, ενώ η εναλλακτική της γίνεται αποδεκτή κατά το μεγαλύτερο μέρος της.

Ερευνητική υπόθεση 5

Η 5^η μηδενική ερευνητική υπόθεση υποστηρίζει ότι η ηλικία των αθλητών, ο χρόνος τους στο άθλημα (εμπειρία) και ο χρόνος με τον ίδιο προπονητή δεν επηρεάζουν την αντίληψή τους για το στυλ της προπονητικής ηγεσίας. Για τη διερεύνηση της υπόθεσης πραγματοποιήθηκαν 4 Αναλύσεις Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης, με τη χρήση της μεθόδου Stepwise. Ως εξαρτημένη μεταβλητή σε κάθε μία από αυτές ελήφθησαν διαδοχικά οι 4 διαστάσεις της προπονητικής ηγεσίας, ενώ ως ανεξάρτητες μεταβλητές και στις 4 παλινδρομήσεις ελήφθησαν η «Ηλικία», ο «Χρόνος στο Άθλημα» και ο «Χρόνος με τον ίδιο προπονητή». Τα αποτελέσματα των 4 παλινδρομήσεων παρουσιάζονται συνοπτικά στον Πίνακα 8.

Πίνακας 8. Η επίδραση της ηλικία των αθλητών, του χρόνου τους στο άθλημα (εμπειρία) και του χρόνου με τον τωρινό προπονητή πάνω στο στυλ προπονητικής ηγεσίας.

Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	R^2	F	$Sig. F$	β	t	$Sig. t$
Προπονητικό-Καθοδηγητικό στυλ	Ηλικία	0,037	0,72	0,001	0,193	3,336	0,001
Στυλ Κοινωνικής Υποστήριξης	Χρόνος με τωρινό προπονητή	0,037	0,78	0,001	-0,211	-3,625	0,000
	Ηλικία	0,014			0,122	2,095	0,037
Στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης	Ηλικία	0,032	0,48	0,002	0,178	3,078	0,002
Δημοκρατικό στυλ	Ηλικία	0,025	0,43	0,007	-0,158	-2,726	0,007

Όπως παρατηρείται στον Πίνακα 8, από την 1^η παλινδρόμηση προέκυψε ένα μοντέλο, το οποίο ερμηνεύει το 3,7% της διακύμανσης του «Προπονητικού-Καθοδηγητικού Στυλ». Τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό ($Sig. F < 0,05$). Από τις ανεξάρτητες μεταβλητές μόνο η «Ηλικία» επηρεάζει θετικά το «Προπονητικό-Καθοδηγητικό Στυλ» ($\beta = 0,193$, $p\text{-value} < 0,01$). Δηλαδή, όσο μεγαλώνει η ηλικία του αθλητή τόσο εντονότερα γίνεται αντιληπτό το προπονητικό-καθοδηγητικό στυλ ηγεσίας του προπονητή.

Από την 2^η παλινδρόμηση προέκυψαν 2 μοντέλα, εκ των οποίων το δεύτερο ερμηνεύει το 5,1% της διακύμανσης του «Στυλ Κοινωνικής υποστήριξης». Τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό ($Sig. F < 0,05$). Από τις ανεξάρτητες μεταβλητές ο «Χρόνος με ίδιο προπονητή» ($\beta = -0,211$, p -

value<0,01) επηρεάζει αρνητικά το «Στυλ Κοινωνικής υποστήριξης», ενώ η «Ηλικία» ($\beta=0,122$, p-value<0,05) το επηρεάζει θετικά. Δηλαδή, όσο περισσότερο χρόνο αθλείται ο αθλητής υπό την καθοδήγηση του ίδιου προπονητή, τόσο ασθενέστερο αντιλαμβάνεται το στυλ κοινωνικής υποστήριξης. Αντίθετα, όσο μεγαλώνει η ηλικία του αθλητή, τόσο εντονότερο αντιλαμβάνεται το στυλ κοινωνικής υποστήριξης.

Από την 3^η παλινδρόμηση προέκυψε ένα μοντέλο, το οποίο ερμηνεύει το 3,2% της διακύμανσης του «Στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης». Τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό (Sig. F<0,05). Από τις ανεξάρτητες μεταβλητές μόνο η «Ηλικία» επηρεάζει θετικά το «Στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης» ($\beta=0,178$, p-value<0,01). Δηλαδή, όσο μεγαλώνει η ηλικία του αθλητή τόσο εντονότερα γίνεται αντιληπτό το στυλ θετικής ανατροφοδότησης.

Από την 4^η παλινδρόμηση προέκυψε ένα μοντέλο, το οποίο ερμηνεύει το 2,5% της διακύμανσης του «Δημοκρατικού στυλ». Τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό (Sig. F<0,05). Από τις ανεξάρτητες μεταβλητές μόνο η «Ηλικία» επηρεάζει αρνητικά το «Δημοκρατικό Στυλ» ($\beta=-0,158$, p-value<0,01). Δηλαδή, όσο μεγαλώνει η ηλικία του αθλητή τόσο ασθενέστερο γίνεται αντιληπτό το δημοκρατικό στυλ του προπονητή. Ωστόσο και στις 4 παλινδρομήσεις η ερμηνεία της διακύμανσης των εξαρτημένων μεταβλητών από τις ανεξάρτητες θεωρείται ως εξαιρετικά μικρή. Επομένως, η 5^η μηδενική ερευνητική υπόθεση απορρίπτεται, ενώ η εναλλακτική της γίνεται αποδεκτή.

Ερευνητική υπόθεση 6

Η 6^η μηδενική ερευνητική υπόθεση υποστηρίζει ότι η ηλικία των αθλητών, ο χρόνος τους στο άθλημα (εμπειρία) και ο χρόνος με τον ίδιο προπονητή δεν επηρεάζουν την ικανοποίησή τους. Για τη διερεύνηση της υπόθεσης πραγματοποιήθηκαν 2 Αναλύσεις Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης, με τη χρήση της μεθόδου Stepwise. Ως εξαρτημένη μεταβλητή σε κάθε μία από αυτές ελήφθησαν διαδοχικά οι 2 διαστάσεις της ικανοποίησης των αθλητών, ήτοι η «Ικανοποίηση από τον προπονητή» και η «Ικανοποίηση από την προσωπική απόδοση», ενώ ως ανεξάρτητες μεταβλητές και στις 2 παλινδρομήσεις ελήφθησαν η «Ηλικία», ο «Χρόνος στο Άθλημα» και ο «Χρόνος με τον τωρινό προπονητή». Τα αποτελέσματα των 2 παλινδρομήσεων παρουσιάζονται συνοπτικά στον Πίνακα 9.

Πίνακας 9. Η επίδραση της ηλικία των αθλητών, του χρόνου τους στο άθλημα (εμπειρία) και του χρόνου με τον ίδιο προπονητή πάνω στην ικανοποίηση του αθλητή.

Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	R^2	F	$Sig. F$	β	t	$Sig. t$
Ικανοποίηση από προπονητή	Χρόνος στο άθλημα	0,015	4,411	0,037	-0,123	-2,100	0,037
Ικανοποίηση από προσωπική απόδοση	Ηλικία	0,048	14,679	0,000	-0,253	-4,453	0,000
	Χρόνια με τωρινό προπονητή	0,045			0,212	3,739	0,000

Όπως παρατηρείται στον Πίνακα 9, από την 1^η παλινδρόμηση προέκυψε ένα μοντέλο, το οποίο ερμηνεύει μόλις το 1,5% της διακύμανσης της «Ικανοποίηση από τον προπονητή». Τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό ($Sig. F < 0,05$). Από τις ανεξάρτητες μεταβλητές μόνο ο «Χρόνος στο άθλημα» επηρεάζει αρνητικά την «Ικανοποίηση από τον προπονητή» ($\beta = -0,123$, $p\text{-value} < 0,05$). Δηλαδή, όσο περισσότερο χρόνο διανύει ο αθλητής στο άθλημα, τόσο μικρότερη καταγράφεται η ικανοποίησή του από τον προπονητή του.

Από την 2^η παλινδρόμηση προέκυψαν 2 μοντέλα, εκ των οποίων το δεύτερο ερμηνεύει το 9,4% της διακύμανσης της «Ικανοποίησης από την προσωπική απόδοση». Τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό ($Sig. F < 0,05$). Από τις ανεξάρτητες μεταβλητές η «Ηλικία» ($\beta = -0,253$, $p\text{-value} < 0,01$) επηρεάζει αρνητικά την «Ικανοποίηση από την προσωπική απόδοση», ενώ ο «Χρόνος με ίδιο προπονητή» ($\beta = 0,212$, $p\text{-value} < 0,01$) τη επηρεάζει θετικά. Δηλαδή, όσο μεγαλώνει η ηλικία του αθλητή, τόσο μικρότερη καταγράφεται η ικανοποίησή του από την προσωπική του απόδοσή, ενώ αντίθετα όσο περισσότερο χρόνο αθλείται ο αθλητής υπό την καθοδήγηση του ίδιου προπονητή τόσο αυξάνει η ικανοποίησή του από την απόδοσή του. Ωστόσο και στις 2 παλινδρομήσεις η ερμηνεία της διακύμανσης των εξαρτημένων μεταβλητών από τις ανεξάρτητες θεωρείται ως εξαιρετικά μικρή. Επομένως, η 6^η μηδενική ερευνητική υπόθεση απορρίπτεται, ενώ η εναλλακτική της γίνεται αποδεκτή.

Ερευνητική υπόθεση 7

Η 7^η μηδενική ερευνητική υπόθεση υποστηρίζει ότι η ηλικία των αθλητών, ο χρόνος τους στο άθλημα (εμπειρία) και ο χρόνος με τον τωρινό προπονητή δεν επηρεάζουν τη συμπεριφορική τους πρόθεση. Για τη διερεύνηση της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε μια

Αναλύση Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης, με τη χρήση της μεθόδου Stepwise. Ως εξαρτημένη μεταβλητή ελήφθη η «Συμπεριφορική πρόθεση» και ως ανεξάρτητες η «Ηλικία», ο «Χρόνος στο Άθλημα» και ο «Χρόνος με τον ίδιο προπονητή». Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης παρουσιάζονται στον Πίνακα 10.

Πίνακας 10. Η επίδραση της ηλικία των αθλητών, του χρόνου τους στο άθλημα (εμπειρία) και του χρόνου με τον τωρινό προπονητή πάνω στη συμπεριφορική τους πρόθεση.

Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	R^2	F	$Sig. F$	β	t	$Sig. t$
Συμπεριφορική πρόθεση	Ηλικία	0,014	4,149	0,043	-0,119	-2,037	0,043

Από την παλινδρόμηση προέκυψε ένα μοντέλο, το οποίο ερμηνεύει μόλις το 1,4% της διακύμανσης της «Συμπεριφορικής πρόθεσης». Τα δεδομένα είναι κατάλληλα για παλινδρόμηση, καθώς το στατιστικό F είναι σημαντικό ($Sig. F < 0,05$). Από τις ανεξάρτητες μεταβλητές η «Ηλικία» ($\beta = -0,119$, $p\text{-value} < 0,05$) επηρεάζει αρνητικά τη «Συμπεριφορική πρόθεση». Δηλαδή, όσο μεγαλώνει η ηλικία, τόσο μειώνεται η πρόθεση για παραμονή στην ίδια ακαδημία. Ωστόσο, η ερμηνεία της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής από την ανεξάρτητη θεωρείται ως εξαιρετικά μικρή. Παρόλα αυτά, η 7^η μηδενική ερευνητική υπόθεση απορρίπτεται, ενώ η εναλλακτική της γίνεται αποδεκτή.

V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να προσδιορίσει το στυλ της προπονητικής ηγεσίας στις ακαδημίες καλαθοσφαίρισης και να διερευνήσει τη σχέση του με την ικανοποίηση των αθλουμένων και την πρόθεσή τους να συνεχίσουν να αθλούνται στις ίδιες ακαδημίες.

Οι μέσες τιμές των 4 παραγόντων της προπονητικής ηγεσίας υποδεικνύουν ότι το «Δημοκρατικό Στυλ» βρίσκεται κάτω από τη μέση τιμή της κλίμακας (τη βαθμίδα 3), ενώ λίγο πάνω από αυτή βρίσκεται το «Στυλ Κοινωνικής Υποστήριξης». Πιο ψηλά καταγράφονται οι αντιλήψεις για το «Στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης», με το «Προπονητικό-Καθοδηγητικό Στυλ» να βρίσκεται στην πρώτη θέση. Ωστόσο, με τη υψηλότερη τιμή, αυτή του «Προπονητικού-Καθοδηγητικού Στυλ», να μη μπορεί να αγγίξει τη βαθμίδα 4 της 5/βάθμιας κλίμακας, με τη οποία μετρήθηκε η προπονητική ηγεσία, δε θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι οι αντιλήψεις των αθλητών για τις παραμέτρους της προπονητικής ηγεσίας είναι υψηλές. Σύμφωνα με τα παραπάνω, το ηγετικό προφίλ των προπονητών των ακαδημιών καλαθοσφαίρισης χαρακτηρίζεται από τη βαρύτητα που δίνεται πρώτιστα στην τεχνική κατάρτιση των αθλητών τους, στην εστίασή στην τακτική, στο συντονισμό της ομάδας και ακολούθως στην υποστήριξη των αθλητών, μέσω της θετικής ενίσχυσης, δηλαδή της εμψύχωσης και της επιβράβευσης. Η παρεμβάσεις τους στις μεταξύ των αθλητών τους σχέσεις είναι μέτριες, ενώ μάλλον δεν επιτρέπουν τη συμμετοχή των αθλητών τους στη λήψη αποφάσεων, σχετικών με την οργάνωση των προπονήσεων και την επιλογή τακτικής για τους αγώνες.

Η ικανοποίηση των αθλητών από την ηγεσία του προπονητή τους προσδιορίζεται ως αρκετά υψηλή, ενώ χαμηλότερα καταγράφεται η ικανοποίηση από την απόδοσή τους. Οι Θεοδωράκης και Μπεμπέτσος (2003) προσδιόρισαν υψηλή ικανοποίηση Ελλήνων αθλούμενων σε ομαδικά αθλήματα, τόσο στην ικανοποίηση από την προπονητική ηγεσία, όσο και από την προσωπική τους απόδοση. Ωστόσο, ο μέσος όρος ηλικίας του δείγματός τους ήταν περίπου κατά 2 χρόνια μεγαλύτερος του μέσου όρου της δείγματος της παρούσας εργασίας. Η συμπεριφορική πρόθεση των αθλητών να συνεχίσουν τη

συμμετοχή τους στην Ακαδημία στην οποία αθλούνται, παρουσιάζεται επίσης αρκετά υψηλή.

Στο πλαίσιο της 1^{ης} ερευνητικής υπόθεσης από τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας προκύπτει ότι το Προπονητικό – Καθοδηγητικό Στυλ ηγεσίας του προπονητή, το Στυλ Κοινωνικής Υποστήριξης και το Στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης είναι εκείνα που ρυθμίζουν το ύψος της Ικανοποίησης του αθλητή από τον προπονητή του. Δηλαδή, για να είναι ικανοποιημένος ένας αθλητής των ακαδημιών από τον προπονητή του, θα πρέπει ο τελευταίος να δίνει έμφαση στη βελτίωση των δεξιοτήτων και της τεχνικής του και να διορθώνει τα λάθη του, ενώ παράλληλα διδάσκει τις τακτικές που οδηγούν σε νικηφόρα αποτελέσματα, συντονίζοντας σωστά την ομάδα. Θα πρέπει ακόμη να επιλύει τις όποιες διαφορές μεταξύ των αθλητών του, ώστε να εγκαθιστά ένα ήρεμο και συνεκτικό εσωτερικό περιβάλλον. Επιπλέον θα πρέπει να εμπνυχώνει τους αθλητές του, να αναγνωρίζει την προσπάθειά τους και επιβραβεύει την καλή τους απόδοση. Τα αποτελέσματα αυτά είναι ανάλογα με τα αντίστοιχα των Mohades και συνεργατών (2010), που υποστηρίζουν τη συσχέτιση της ικανοποίησης των αθλουμένων από τους προπονητές τους, με τη θετική ανατροφοδότηση και την κοινωνική υποστήριξη που παρέχουν, αλλά και των Smith, Smoll και Curtis (1978), που κατέληξαν ότι οι πιο αρεστοί προπονητές νεαρών αθλούμενων ήταν αυτοί που επιδείκνυαν περισσότερο τεχνική καθοδήγηση, ενίσχυση και υποστηρικτική συμπεριφορά απέναντι στα ενδεχόμενα λάθη.

Το στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης και το Δημοκρατικό Στυλ του προπονητή βρέθηκαν να επηρεάζουν την Ικανοποίηση του αθλητή από την απόδοσή του. Ο Trail (2004), επιδιώκοντας να ερμηνεύσει τη σχέση της ηγεσίας με την ικανοποίηση από την απόδοση, υποστηρίζει ότι η καλή ηγεσία ίσως ανεβάζει την ικανότητα και την αυτο-αποτελεσματικότητα, οι οποίες με τη σειρά τους οδηγούν σε καλύτερη απόδοση. Το εύρημα που συνδέει τη θετική ανατροφοδότηση και το δημοκρατικό στυλ προπονητικής ηγεσίας με την ικανοποίηση από την απόδοση, ίσως υποδεικνύει ότι ο αθλητής των ακαδημιών εκτιμά την απόδοσή του με βάση τις επιβραβεύσεις που δέχεται από τον προπονητή του και με την εμπιστοσύνη που ο τελευταίος του δείχνει, ζητώντας τη γνώμη του και επιτρέποντας του να συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων, για θέματα που αφορούν την ομάδα. Αν οι μεγαλύτεροι σε ηλικία αθλητές να εκτιμούν τη απόδοσή τους από τις στατιστικές των αγώνων και το χειροκρότημα των θεατών, φαίνεται πως οι νεαροί αθλητές την υπολογίζουν μέσω από της αποδοχής και της επιδοκιμασίας των προπονητών τους. Ύστερα από τα παραπάνω, η 1^η μηδενική ερευνητική υπόθεση απορρίπτεται κατά

το μεγαλύτερο μέρος της, ενώ η εναλλακτική υπόθεση γίνεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της αποδεκτή.

Στο πλαίσιο της 2^{ης} ερευνητικής υπόθεσης, το Προπονητικό – Καθοδηγητικό Στυλ ηγεσίας του προπονητή βρέθηκε να είναι το μόνο, από τις τέσσερις παραμέτρους της προπονητικής ηγεσίας, που επηρεάζει θετικά τη συμπεριφορική πρόθεση των αθλητών των ακαδημιών. Επομένως, όσο περισσότερο ο προπονητής να δίνει έμφαση στη βελτίωση των δεξιοτήτων και της τεχνικής των αθλητών του και να διορθώνει τα λάθη τους, και όσο καθοδηγεί και συντονίζει σωστά την ομάδα του, τόσο πιθανότερο είναι οι νεαροί αθλητές να συνεχίσουν να αθλούνται στην ίδια ακαδημία. Το εύρημα αυτό είναι συναφές με αντίστοιχο των Wen και Kong (2010), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι οι αθλητές της επιτραπέζιας αντισφαίρισης που ήταν ικανοποιημένοι από την προπόνηση, παρουσίαζαν μεγαλύτερη δέσμευση με την ομάδα. Ωστόσο, οι Dixon και Hart (2010) προσδιόρισαν ότι το υποστηρικτικό στυλ ηγεσίας ήταν αυτό που σχετίζονταν αρνητικά με την πρόθεση εγκατάλειψης. Έτσι, η 2^η μηδενική ερευνητική υπόθεση γίνεται κατά το μεγαλύτερο μέρος αποδεκτή.

Στο πλαίσιο της 3^{ης} ερευνητικής υπόθεσης προσδιορίστηκε ότι αμφότεροι οι παράγοντες της ικανοποίησης των αθλητών, τόσο δηλαδή η Ικανοποίηση από την ηγεσία του προπονητή, όσο και η Ικανοποίηση από την απόδοση ρυθμίζουν τη συμπεριφορική τους πρόθεση. Επομένως, όσο πιο ικανοποιημένοι είναι οι αθλητές των ακαδημιών από τον προπονητή και από την απόδοσή τους, τόσο πιθανότερο είναι να συνεχίσουν να αθλούνται στην ίδια ακαδημία. Η σύνδεση της ικανοποίησης με τη συμπεριφορική πρόθεση έχει προσδιοριστεί προηγούμενα σε πολλούς τομείς των αθλητικών οργανισμών (MacDonald, 2010; Guenzi, & Pelloni, 2004), αλλά και στο πεδίο της άσκησης νεαρών αθλούμενων (Ταμβάκη & Πιπιλιαγκόπουλος, 2009). Ωστόσο προηγουμένως, οι Riemer και Chelladurai (2001) ανέφεραν ότι μόνο ένας οριακός αριθμός πτυχών της ικανοποίησης των αθλητών μπορεί να προβλέψει θετικά τη δέσμευσή τους με την ομάδα ή αρνητικά τη διάθεση εγκατάλειψης της ομάδας. Η ερευνητική τους εργασία όμως διεξήχθη μεταξύ αθλητών πανεπιστημίου.

Τα αποτελέσματα της ερευνητικής αυτής εργασίας υποδεικνύουν ότι όλες οι παράμετροι της προπονητικής ηγεσίας παίζουν μεγαλύτερο ή μικρότερο, άμεσο ή έμμεσο ρόλο στην ικανοποίηση των αθλητών των ακαδημιών και στην πρόθεσή τους να εξακολουθήσουν να αθλούνται στην ίδια ακαδημία. Τα αποτελέσματα αυτά ευθυγραμμίζονται με προηγούμενα άλλων ερευνητών (Wang, 2006; Shu-Chen, 2005).

Ωστόσο, φαίνεται ότι το στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης είναι η σημαντικότερη παράμετρος, αφού επηρεάζει και τους δύο παράγοντες ικανοποίησης των αθλητών που συμμετέχουν στις αθλητικές ακαδημίες και οι οποίοι παράγοντες, με τη σειρά τους, καθορίζουν τη συνέχιση της συμμετοχής στην άθληση, στο πλαίσιο της ίδιας ακαδημίας. Προηγούμενες μελέτες προσδιόρισαν επίσης τη θετική συνεισφορά της κοινωνικής υποστήριξης στην ικανοποίηση των αθλουμένων (Schliesman, 1987; Chelladurai, 1984). Η διαπίστωση για την ισχύ της θετικής ανατροφοδοτικής συμπεριφοράς του προπονητή υποδεικνύει τη σημαντική επίδραση που ασκεί αυτός πάνω στους νεαρούς αθλούμενους. Ο προπονητής θεωρείται ένας «σημαντικός άλλος» για τους νεαρούς αθλητές (Cecchini, Gonzalez, Carmona, & Conteras, 2004; Ames, 1992). Οι «σημαντικοί άλλοι» μπορούν να επηρεάζουν τις απόψεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές, ιδιαίτερα των ατόμων μικρής ηλικίας (Katz, 1957). Μια έρευνα των Black και Weiss (1992) ανέδειξε την σπουδαιότητα των «σημαντικών άλλων» στην αύξηση της παρακίνησης σε νεαρούς αθλητές, ενώ οι Strauss και Ryan (1987) υποστηρίζουν ότι οι «σημαντικοί άλλοι» μπορούν να αυξήσουν τη δέσμευση του εκπαιδευόμενου με την εκπαιδευτική δραστηριότητα. Το ίδιο σημαντική όμως θα πρέπει να θεωρείται η παράμετρος Προπονητικό – Καθοδηγητικό Στυλ αφού, αφενός μεν επηρεάζει την ικανοποίηση του αθλητή από τον προπονητή του, αφετέρου δε είναι η μόνη παράμετρος που επιδρά απευθείας στην πρόθεση των αθλητών να συνεχίσουν να αθλούνται στην ίδια ακαδημία.

Όσον αφορά το Δημοκρατικό στυλ προπονητικής ηγεσίας, αυτό δε βρέθηκε να επηρεάζει την ικανοποίηση του αθλητή από τον προπονητή του, ενώ αντίθετα προσδιορίστηκε να παίζει καθοριστικό ρόλο στη ικανοποίηση του αθλητή από την απόδοσή του. Αρκετοί ερευνητές έχουν τονίσει τη σύνδεση του Δημοκρατικού στυλ ηγεσίας με την ικανοποίηση των αθλητών (Schliesman, 2000; Weiss, & Friedrichs, 1986) και τα αποτελέσματα της παρούσας εργασία ευθυγραμμίζονται με τα αποτελέσματα αυτά, αλλά μόνο ως προς την παράμετρο της Ικανοποίησης των αθλητών από την απόδοσή τους. Φαίνεται, ότι για τους νεαρούς σε ηλικία αθλητές, η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων αποτελεί περισσότερο ανάληψη ευθύνης, παρά συστατικό στοιχείο της αυτονομίας και της ικανοποίησής τους. Ίσως λοιπόν οι νεαροί αθλητές επηρεάζονται από την ελληνική κοινωνία, η οποία σύμφωνα με τον Hofstede (1984), χαρακτηρίζεται τόσο από την απόσταση των πολιτών από την εξουσία, όσο και από την αποφυγή της αβεβαιότητας. Κατόπιν των ανωτέρω, η 3^η μηδενική ερευνητική υπόθεση απορρίπτεται, ενώ η εναλλακτική της γίνεται αποδεκτή.

Στο πλαίσιο της 4^{ης} ερευνητικής υπόθεσης, οι αθλήτριες βρέθηκαν να καταγράφουν, έναντι των αθλητών, υψηλότερες αντιλήψεις, στο «Στυλ Κοινωνικής Υποστήριξης», το «Στυλ Θετικής Ανατροφοδότησης» και το «Δημοκρατικό Στυλ» της ηγεσίας των προπονητών τους, ενώ δε διαφοροποιούνται στο «Προπονητικό-Καθοδηγητικό Στυλ». Τα ευρήματα αυτά δεν ευθυγραμμίζονται με τα αντίστοιχα των και Θεοδωράκη και Μπεμπέτσου (2003) και Herrera και Lim (2003), οι οποίοι δε βρήκαν ότι οι αθλήτριες αξιολόγησαν την προπονητική συμπεριφορά διαφορετικά από τους αθλητές.

Οι αθλήτριες βρέθηκαν, έναντι των αθλητών, να καταγράφουν υψηλότερες τιμές στον παράγοντα «Ικανοποίηση από την προπονητική ηγεσία», ενώ δε διαφοροποιούνταν στο παράγοντα «Ικανοποίηση από την προσωπική απόδοση». Τα αποτελέσματα αυτά επικυρώνουν την άποψη των Reimer και Chelladurai (2001) που υποστηρίζουν την υψηλότερη ικανοποίηση των αθλητριών, έρχονται όμως σε αντίθεση με τα αντίστοιχα των Θεοδωράκη και Μπεμπέτσου (2003), οι οποίοι βρήκαν ότι οι αθλητές ήταν περισσότερο ικανοποιημένοι από την απόδοσή τους, από ότι οι αθλήτριες. Ωστόσο, οι αντιθέσεις που παρουσιάζονται ίσως οφείλονται στο μεγαλύτερο μέσο όρο ηλικίας του δείγματος των Θεοδωράκη και Μπεμπέτσου (2003), σε σχέση με το δείγμα της παρούσας εργασίας και στο ότι το δείγμα τους αποτελούνταν από αθλητές 4 διαφορετικών αθλημάτων.

Οι αθλήτριες παρουσιάζουν υψηλότερη συμπεριφορική πρόθεση από ότι οι αθλητές. Το εύρημα αυτό θα πρέπει να θεωρείται φυσικό, καθώς η οι αθλήτριες καταγράφουν υψηλότερη ικανοποίηση από τους αθλητές και όπως προκύπτει από τα ερευνητικά αποτελέσματα, αλλά και από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας, η ικανοποίηση σχετίζεται θετικά με τη συμπεριφορική πρόθεση. Έτσι, η 4^η μηδενική ερευνητική υπόθεση απορρίπτεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της, ενώ η εναλλακτική της γίνεται αποδεκτή κατά το μεγαλύτερο μέρος της.

Στο πλαίσιο των ερευνητικών υποθέσεων 5, 6 και 7, η ηλικία των αθλητών, η εμπειρία τους και ο χρόνος με τον τωρινό προπονητή βρέθηκαν να επηρεάζουν μερικά την αντίληψή τους για την προπονητική ηγεσία, την ικανοποίησή τους και τη συμπεριφορική τους πρόθεση. Ωστόσο, οι εξαιρετικά χαμηλές τιμές του δείκτη προσδιορισμού R^2 , σε όλες τις αναλύσεις παλινδρόμησης που πραγματοποιήθηκαν, δείχνουν ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές (ηλικία των αθλητών, εμπειρία και ο χρόνος με τον τωρινό προπονητή) δε συνεισφέρουν στην ερμηνευτικότητα των εξαρτημένων μεταβλητών (προπονητική ηγεσία, ικανοποίηση και συμπεριφορική πρόθεση) και έτσι

υπολογίζεται ότι οι σχέσεις που προσδιορίστηκαν ίσως οφείλονται σε τυχαίους και ανερμήνευτους παράγοντες. Τα αποτελέσματα αυτά βρίσκονται σε αντίθεση με άλλα προηγούμενων ερευνών που προσδιόρισαν την αύξηση της κριτικής των προπονητών με την απόκτηση εμπειρίας (Θεοδωράκης & Μπεμπέτσος, 2003; Ντόμαλη και συν., 2008), αλλά και την αρνητική επίδραση της εμπειρίας στην ικανοποίηση (Μπεμπέτσος & Θεοδωράκης, 2003). Έτσι, απορρίπτονται οι 5^η, 6^η και 7^η μηδενικές ερευνητικές υποθέσεις και γίνονται αποδεκτές οι εναλλακτικές τους.

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με βάση τα ευρήματα της ερευνητικής αυτής εργασίας, φαίνεται ότι οι προπονητές των ακαδημιών κινούνται γενικά, όσον αφορά την ηγετική τους συμπεριφορά, προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά θα πρέπει να βελτιώσουν ακόμη περισσότερο τις παραμέτρους του ηγετικού τους προφίλ, προκειμένου να αυξήσουν την ικανοποίηση των αθλητών τους και να εξασφαλίσουν τη συνέχιση της συμμετοχής τους στις ακαδημίες. Για παράδειγμα, αν και το Δημοκρατικό Στυλ ηγεσίας, το οποίο προσδιορίστηκε ως αρκετά χαμηλό, δε επιδρά πάνω στην ικανοποίηση των αθλητών από τον προπονητή τους, εντούτοις βελτιώνει την ικανοποίηση του αθλητή από την απόδοσή του και καθορίζει σε ικανό βαθμό την πρόθεση του αθλητή να παραμείνει στην ομάδα. Το ύψος του Στυλ Κοινωνικής Υποστήριξης επίσης δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ικανοποιητικό. Οι παρεμβάσεις των προπονητών των ακαδημιών στο εσωτερικό της ομάδας και η εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ των αθλούμενων δυσχεραίνεται, εξαιτίας του ότι ένας προπονητής ακαδημιών προπονεί συνήθως πολλά τμήματα, προκειμένου να εξασφαλίσει ένα ικανοποιητικό εισόδημα και δεν του μένει χρόνος για καλλιέργεια επαφών με τους αθλητές του μετά τις προπονήσεις. Ωστόσο, οι νεαροί αθλητές είναι αρκετά ανταγωνιστικοί (Faigenbaum, et al., 1997) και η κοινωνικοποίησή τους απαιτεί την αποτελεσματική διαμεσολάβηση του προπονητή.

Αν και καταγράφηκε η εστίαση των προπονητών στη διδασκαλία δεξιοτήτων, τεχνικής και τακτικής, καθώς και ο προσανατολισμός τους στη θετική ενίσχυση και ανατροφοδότηση των αθλητών τους, παραμέτρους εξαιρετικά καθοριστικούς της ικανοποίησης των αθλητών και της πρόθεσης παραμονής τους στην ακαδημία, εντούτοις φαίνεται πως υπάρχουν αρκετά περιθώρια βελτίωσης, αφού οι μέσες τιμές των παραγόντων αυτών δεν ήταν ιδιαίτερα υψηλές.

Η ικανοποίηση των αθλούμενων από τους προπονητές τους προσδιορίστηκε ως αρκετά υψηλή, ωστόσο υπάρχουν επίσης ικανά περιθώρια βελτίωσης. Αφού δε η ικανοποίηση βρέθηκε να μπορεί να προβλέψει την πρόθεση παραμονής, τότε προκύπτει ότι όσο πιο ικανοποιημένος είναι ο αθλητής, τόσο περισσότερες πιθανότητες υπάρχουν να παραμείνει στην ομάδα. Επιπλέον, αφού ένας ικανοποιημένος αθλούμενος έχει την

πρόθεση να μιλήσει με καλά λόγια για την ομάδα (Guenzi, & Pelloni, 2004), τότε είναι πολύ πιθανό ο αθλητής να προσελκύει φίλους του σε αυτήν. Η αύξηση του αριθμού των αθλούμενων σε μια ακαδημία συνεισφέρει στη βιωσιμότητά της, εξασφαλίζοντας παράλληλα τις θέσεις εργασίας των προπονητών.

Οι αθλήτριες των ακαδημιών καλαθοσφαίρισης παρουσιάζονται περισσότερο ικανοποιημένες από τους προπονητές τους και εκδηλώνουν ισχυρότερη πρόθεση για παραμονή στις τάξεις των ομάδων τους. Ως εκ τούτου, η δημιουργία ή η διατήρηση τμημάτων κοριτσιών στις ακαδημίες καλαθοσφαίρισης, μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη στον αθλητικό οργανισμό.

Πολλοί αθλητικοί οργανισμοί, που διαθέτουν τμήματα ακαδημιών, δεν τα διαχειρίζονται με τη δέουσα προσοχή, ίσως επειδή τα αγωνιστικά τους αποτελέσματα δεν αποφέρουν υψηλό επικοινωνιακό όφελος στον οργανισμό. Έτσι παρατηρείται συχνά το φαινόμενο να υπάρχουν πολλοί αθλούμενοι στο κάθε τμήμα, ένας προπονητής να προπονεί πολλά τμήματα, να απασχολούνται ως προπονητές άτομα με μικρή προπονητική και παιδαγωγική κατάρτιση και να υφίσταται μικρή ή και μηδαμινή διοικητική υποστήριξη της ακαδημίας. Εντούτοις, η συνεισφορά των ακαδημιών στην ανάπτυξη των αθλητικών οργανισμών είναι πολύπλευρη και τεκμηριωμένη. Ως εκ τούτου, οι ακαδημίες απαιτούν αυξημένη διοικητική φροντίδα και επαγγελματική διαχείριση, προκειμένου να προσφέρουν τα αναμενόμενα στον αθλητικό οργανισμό.

Ερευνητικοί περιορισμοί και μελλοντικές ερευνητικές κατευθύνσεις

Η γενίκευση των αποτελεσμάτων της έρευνας αυτής περιορίζεται:

- a) λόγω του μικρού σχετικά δείγματος,
- b) λόγω της περιορισμένης γεωγραφικής περιοχής, από την οποία προέρχονται οι αθλούμενοι που συμμετείχαν στην έρευνα, και
- c) λόγω του ότι οι αθλούμενοι προέρχονται μόνο από ένα άθλημα, αυτό της καλαθοσφαίρισης.

Εξαιτίας των παραπάνω ερευνητικών περιορισμών θεωρείται εξαιρετικά δύσκολη η γενίκευση των αποτελεσμάτων της έρευνας αυτής για όλους τους Έλληνες που βρίσκονται στην αναπτυξιακή ηλικία και αθλούνται στις αθλητικές ακαδημίες.

Μελλοντικές ερευνητικές εργασίες συνιστάται να εξετάσουν τη σχέση του Προπονητικού Στυλ Ηγεσίας με την Ικανοποίηση των νεαρών αθλούμενων με μεγαλύτερα και περισσότερο αντιπροσωπευτικά δείγματα. Επιπλέον, το προτιμώμενο

Προπονητικό Στυλ Ηγεσίας από τους νεαρούς αθλούμενους και η Ικανοποίησή τους θα πρέπει να διερευνηθούν στο πλαίσιο των ακαδημιών και άλλων αθλημάτων, πλην της καλαθοσφαίρισης.

VII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξένη Βιβλιογραφία

- Ajzen, I. (2002). Perceived Behavioral Control, Self-Efficacy, Locus of Control, and the Theory of Planned Behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 32, 665-683.
- Alexandris, K., & Kouthouris, Ch. (2005). Personal Incentives for Participation in Summer Children Camps: Their relationships with Satisfaction and Loyalty. *Managing Leisure*, 10, 1-15.
- Alexandris, K., & Palialia, E. (1999) Measuring customer satisfaction in fitness centres in Greece: An exploratory study. *Managing Leisure: An International Journal*, 4, 218-229.
- Alexandris, K., Papadopoulos, P., Palialia, E., & Vasiliadis, T. (1999). Customer satisfaction: a comparison between public and private sport and fitness clubs in Greece. *European Journal for Sport Management*, 6, 40-54.
- Almagro, B.J., Sáenz-López, P., & Moreno, J.A. (2010). Prediction of sport adherence through the influence of autonomy-supportive coaching among Spanish adolescent athletes. *Journal of Sports Science and Medicine*, 9, 8-14.
- Ames, C. (1992). The relationship of achievement goals to student motivation in classroom settings. In G.C. Roberts (ed.): *Motivation in sport an exercise* (pp. 161-171). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Andrew, D.P.S. (2009). The impact of leadership behavior on satisfaction of college tennis players: a test of the leadership behavior congruency hypothesis of the multidimensional model of leadership. *Journal of Sport Behavior*, 32(3), 261-277.
- Anshel, M.H. (2003). *Sport psychology: From theory to practice*. San Francisco: Benjamin Cummings.
- Avery, G.C. (2005). *Understanding leadership*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Ltd.
- Baker, J., Horton, S., Robertson-Wilson, J., & Wall, M. (2003). Nurturing sport expertise: Factors influencing the development of the elite athlete. *Journal of Sports Science and Medicine*, 2, 1-9.

- Baldinger, A.L., & Robinson, J. (1996). Brand loyalty: the link between attitude and behaviour. *Journal of Advertising Research*, 36(6), 9-21.
- Barnett, N.P., Smoll, F.L., & Smith, R.E. (1992). Effects of enhancing coach-athlete relationships on youth sport attrition. *The Sport Psychologist*, 6, 111-127.
- Bar-Or, O. (1983). *Pediatric sports medicine for the practitioner*. New York, Springer-Verlag.
- Bebetsos, E., & Theodorakis, N. (2003). Athletes' satisfaction among team handball players in Greece. *Perceptual and Motor Skills*, 97, 1203-1208.
- Bebetsos, E., Theodorakis, N.D., & Tsigilis, N. (2007). Relations between role ambiguity and athletes' satisfaction among team handball players. *The Sport Journal*, 10(4), Fall.
- Bei, L.-T., & Chiao, Y.-C. (2001). An integrated model for the effects of perceived product, perceived service quality, and perceived price fairness on consumer satisfaction and loyalty. *Journal of Consumer Satisfaction, Dissatisfaction and Complaining Behavior*, 14, 125-140.
- Benoit, C. (2008). Right time to step away for Schimmelpfennig. *The Daily Journal*, June 2, D1.
- Black, S., Weiss, M. (1992). The Relationship Among Perceived Coaching Behaviors, Perceptions of Ability, and Motivation in Competitive Age-Group Swimmers. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 44(3), 309-325.
- Bloemer, J., & De Ruyter, K. (1998). On the Relationship Between Store Image, Store Satisfaction and Store Loyalty. *European Journal of Marketing*, 32(5/6), 499-513.
- Bull, S., Shambrook, C., James, W., & Brooks, J. (2005). Towards an understanding of mental toughness in elite English cricketers. *Journal of Applied Sport Psychology*, 17, 209-227.
- Boyd, M.P., & Yin, Z. (1996). Cognitive-affective sources of sport enjoyment in adolescent sport participants. *Adolescence*, 31, 383-395.
- Brislin, R.W. (1970) Back-translation for cross-cultural research. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 1, 185-216.
- Bryman, A. (2001). *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Butcher, K., & Heffernan, T. (2006). Social Regard: a link between waiting for service and service outcomes, *Hospitality Management*, 25, 34 – 53.

- Case, B. (1987). Leadership behavior in sport: A field test of the situational leadership theory. *International Journal of Sport Psychology*, 18, 256-268.
- Cecchini, J.A., Gonzalez, C., Carmona, A.M., & Conteras, O. (2004). Relaciones entre clima motivacional, la orientación de meta, la motivación intrínseca, la autoconfianza, la ansiedad y el estado de ánimo en jóvenes deportistas. *Psicothema*, 16(1), 104-109.
- Center for Disease Control and Prevention, (2004). Physical activity and good nutrition: essential elements to prevent chronic diseases and obesity.
www.cdc.gov/nccdphp/publications/factsheets/Prevention/obesity.htm .
- Chang, C.-M., Chen, K.-C., & Flanagan, K. E. (2009). A Study of the Participative Motivation, Satisfaction and Loyalty of the Members at the Taekwondo Training Hall in Taipei County. *The Sport Journal*, 12(4), Fall.
- Chelladurai, P. (1979). A contingency model of leadership in athletics. Doctoral dissertation, University of Waterloo, ON, Canada. *Dissertation Abstracts International*, 40, 1418B.
- Chelladurai, P. (1984). Discrepancy between preferences and perceptions of leadership behavior and satisfaction of athletes in varying sports. *Journal of Sport Psychology*, 6, 27-41.
- Chelladurai, P. (1990). Leadership in sports. A review. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 21, 328-354.
- Chelladurai, P. (1993). Leadership. In R.N. Singer, M. Murphey & L.K. Tennant (Eds.). *Handbook of research on sport psychology* (pp. 647-671). New York: MacMillan.
- Chelladurai, P., & Arnott, M. (1985). Decision styles in coaching: Preferences of basketball players. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 56, 15-24.
- Chelladurai, P., & Carron, A.V. (1983). Athletic maturity and preferred leadership. *Journal of Sport Psychology*, 5, 371-380.
- Chelladurai, P., Imamura, H., Yamaguchi, Y., Oinuma, Y., & Miyauchi, T. (1988) Sport leadership in a cross-national setting: The case of Japanese and Canadian university athletes. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 10, 374-389.
- Chelladurai, P., & Riemer, H.A. (1997). A classification of facets of athlete satisfaction. *Journal of Sport Management*, 11, 133-159.
- Chelladurai, P., & Saleh, S.D. (1978). Preferred leadership in sports. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences*, 3, 85-92.

- Chelladurai, P., & Saleh, S. D. (1980). Preferred leadership in sports. *Journal of Sport Psychology*, 2, 34-45.
- Chemers, M.M. (2002). Efficacy and effectiveness: Interpreting models of leadership and intelligence. In R. Riggio, S. Murphy & F.J. Pirozzolo (Eds.), *Multiple Intelligences and Leadership*. (pp. 139-160). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Chu, K.H., & Murrmann, S.K. (2006). Development and Validation of the Hospitality Emotional Labor Scale. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 27(6), 1181-1191.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2000). *Research Methods in Education* (5th ed.). London: Routledge Falmer.
- Cole, N. (2004). Gender differences in perceived disciplinary fairness. *Gender, Work and Organization*. 11(3), 254 – 279.
- Conroy, D.E., & Coatsworth, J.D. (2007). Assessing Autonomy-Supportive Coaching Strategies in Youth Sport. *Psychology of Sport Exercise*, 8(5), 671–684.
- Côté, J., (2002). Coach and peer influence on children's development through sport, in: J. M. Silva & D. E. Stevens (Eds) *Psychological foundations of sport* (pp. 520–540). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Côté, J., & Hay, J. (2002). Children's involvement in sport: A developmental analysis. In J. M. Silva & D. Stevens (Eds.), *Psychological foundations of sport* (pp. 484-502). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Côté, J., Yardley, J., Hay, J., Sedgwick, W., & Baker, J. (1999). An exploratory examination of the Coaching Behaviour Scale for Sport. *Avante*, 5, 82-92.
- Cronin, J., Brady, M., & Tomas, H. (2000) Assessing the effects of quality, value, and customer satisfaction on consumer behavioural intentions in service environments. *Journal of Retailing*, 76, 193–218.
- Crust, L., & Lawrence, I. (2006). A review of leadership in Sport: Implications for football management. *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 8(4), 28-48.
- Crust, L., & Azadi, K. (2009) Leadership preferences of mentally tough athletes. *Personality and Individual Differences*, 47(4), 326-330.
- Cruz, J.F., & Antunes, J. (1997). Adaptação e características psicométricas do “questionário de coesão desportiva” e da “escala de satisfação com a competição” [Adaptation

- and psychometric characteristics of the “group environment scale” and the “satisfaction scale”]. In J. F. Cruz & A. R. Gomes, (Eds.), *Psicologia aplicada ao desporto e à actividade física: Teoria, investigação e intervenção* (pp. 339-348). Braga: Universidade do Minho-apport.
- Csikszentmihalyi, M. (1975) *Beyond boredom and anxiety: the experience of play in work and games*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Danylchuk, K. (1993). Occupational stressors in physical education faculties. *Journal of Sport Management*, 7, 7-24.
- Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determinaton in human behaviour*. New York: Plenum.
- Dick, A.S., & Basu, K. (1994). Customer loyalty: toward an integrated conceptual framework, *Journal of Academic Marketing Science*, 22(2), 99-113.
- Dixon, M. L., & Hart, L. K. (2010). The Impact Of Path-Goal Leadership Styles On Work Group, *Journal of Managerial Issues*, 22(1), 52-69.
- Duda, J.L., & Nicholls, J.G. (1992). Dimensions of achievement motivation in schoolwork and sport. *Journal of Educational Psychology*, 84, 290 – 299.
- Eagly, A.H., & Carli, L.L. (2007). Γυναίκες και ο Λαβύρινθος της Ηγεσίας. Harvard Business Review. www.morax.gr/article_show.php?article_id=1489
- Eccles, J.S., & Barber, B.L. (1999). Student council, volunteering, basketball, or marching band: what kind of extracurricular involvement matters? *Journal of Adolescent Research*, 14(1), 10–43.
- Eys, M.A., Burke, S.M., Carron, A.V., & Dennis, P.W. (2006). The sport team as an effective group. In J.M. Williams (Ed.), *Applied sport psychology: Personal growth to peak performance* (5th edition, pp. 157-173). Mountain View, CA: Mayfield.
- Faigenbaum, A., Zaichowsky, L.D., Westcott, W.L., Long, C.J., LaRosa-Loud, R., Micheli, L.J., & Outerbridge, A.R. (1997). Psychological effects of strength training on children. *Journal of Sport Behavior*, 20, 164-175.
- Fenwick, G.D., & Neal, D.J. (2001). Effect of gender composition on group performance. *Gender, Work and Organization*, 8(2), 206 -225.
- Feltz, D.L., Chase, M.A., Moritz, S.E., & Sullivan, P.J. (1999). A conceptual model of coaching efficacy: Preliminary investigation and instrument development. *Journal of Educational Psychology*, 91, 675-776.

- Flaskerud, J.H. (1988). Is the Likert scale format culturally biased? *Nursing Research*, 37, 185–186.
- Fleishman, E.A. (1957). The Leadership Opinion Questionnaire. In R. M. Stogdill & A.E. Coons (eds.), *Leader behavior: Its description and measurement*. Columbus: Bureau of Business Research, Ohio State University.
- Fleishman, E.A. (1953). Description of Supervisory Behaviour. *Journal of Applied Psychology*, 37(1).
- Gardner, D.E., Shields, D.L., Bredemeier, B.J., & Bostrom, A. (1996). The relationship between perceived coaching behaviors and team cohesion among baseball and softball players. *Sport Psychologist*, 10, 367-381.
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference. 11.0 update* (4th ed). Boston: Allyn & Bacon.
- Gillet, N., & Rosnet, E. (2008). Basic Need Satisfaction and Motivation in Sport. The Online Journal of Sport Psychology.
www.athleticinsight.com/Vol10Iss3/BasicNeed.htm
- Gillet, N., Rosnet, E., & Vallerand, R.J. (2008). Développement d'une échelle de satisfaction des besoins fondamentaux en contexte sportif. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 40, 230-237.
- Glenn, S.D., & Horn, T.S. (1993). Psychological and personal predictors of leadership behavior in female soccer athletes. *Journal of Applied Psychology*, 5, 17-34.
- Gould, D. (1987). Your role as a youth sports coach. In V. Seefeldt (Ed.), *Handbook for youth sport coaches* (pp. 17-32). Reston, VA: American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance.
- Gould, D., Dieffenbach, K., & Moffett, A. (2002). Psychological characteristics and their development in Olympic champions. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14, 172-204.
- Grace, P. (1994). *National Athletic Trainers' Association Role Delineation Study*. Philadelphia, PA: FA Davis Publishers.
- Granito Jr., V. J., & Carlton, E. B. (1993). Relationship between Locus of Control and Satisfaction with Intercollegiate Volleyball Teams at Different Levels of Competition. *Journal of Sport Behavior*.
http://findarticles.com/p/articles/mi_hb6401/is_n4_v16/ai_n28632563/

- Gucciardi, D., Gordon, S., & Dimmock, J. (2008). Towards and understanding of mental toughness in Australian football. *Journal of Applied Sport Psychology*, 20, 261-281.
- Guenzi, P., & Pelloni, O. (2004). The impact of interpersonal relationships on customer satisfaction and loyalty to the service provider, *International Journal of Service Industry Management*, 15(4), 365-384.
- Hair, F., Anderson, R., Tatham, R., & Black, W. (1995), *Multivariate Data Analysis with Readings* (4th edition). London: Prentice-Hall International.
- Halpin, A.W. (1959). *The Leadership behaviour of school superintendents*. Chicago: Midwest Administrative Centre.
- Health Canada (2003). *A Statistical Profile on the Health of First Nations in Canada*. Ottawa: Minister of Public Works and Government Services Canada.
- Hemphill, J.K. (1949). *Situational Factors in Leadership*. Columbus: The Ohio State University, Bureau of Educational Research, Monograph No 32.
- Henry, L.B., (1972). *Coach stereotypes*. In Whiting HTA Readings in Sport Psychology, In Cratty, B., (1981). *Social Psychology in Athletics* (p. 235). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Herrera, R., & Lim, J. (2003). Job satisfaction among athletic trainers in NCAA division Iaa institutions. *The Sport Journal*, 6(1), 1-7.
- Hofstede, G. (1984). *Culture's consequences: International differences in work-related values*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Holstein, D. (2010). College Athletes' Perceptions of Effective Coaching Behaviors and How Perceptions Influence Individual Performance and Team Satisfaction. http://digitalcommons.olivet.edu/edd_diss/7
- Horn, T. (2002). *Advances in Sport Psychology*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Horne, T., & Carron, A.V. (1985). Compatibility in coach-athlete relationships. *Journal of Sport Psychology*, 7, 137-149.
- Hung, W.-L., Chang, C.-C., Lee, Y.-N., & Chang, C.-Y.(2010). A Study of Athletes' Satisfaction for Participating 2008 National Collegiate Teacher's Table-tennis Tournament in Taiwan. *International Journal of Table Tennis Sciences*, 6. www.ittf.com/ittf_science/SSCenter/Int_Journal6/docs/_225.pdf
- Javeau, C. (1996). *Η έρευνα με ερωτηματολόγιο. Το εγχειρίδιο του καλού ερευνητή*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

- Jones, G., Hanton, S., & Connaughton, D. (2007). A framework of mental toughness in the world's best performers. *The Sport Psychologist*, 21, 243-264.
- Iordanoglou, D. (1990). *Perceived leadership in Greek soccer: A preliminary investigation*. Unpublished manuscript, University of Manchester, Department of Education, England.
- Katz, E. (1957). The Two-Step Flow of Communication. *Public Opinion Quarterly*, 21, 61-78.
- Kenow, L.J., & Williams, J.M. (1992). Relationship between anxiety, self-confidence, and the evaluation of coaching behaviors. *The Sport Psychologist*, 6, 344-357.
- Kenow, L.J., & Williams, J.M. (1999). Factor structure of the coaching behavior questionnaire and its relationship to anxiety and self-confidence. *Journal of Sport Behavior*, 22(2), 251-259.
- Kerr, G., Marshall, D., Sharp, D-M., & Stirling, A.,(2006). *Women in Coaching: A Descriptive Study*. Coaching Association of Canada, Initiates Research Studies.
- Keshtan, M.H., Ramzaninezhad, P., Kordshooli Sh., & Panahi, P.M. (2010). The Relationship Between Collective Efficacy and Coaching Behaviors in Professional Volleyball League of Iran Clubs. *World Journal of Sport Sciences*, 3(1), 01-06.
- Kotler, P. (2000). *Marketing Management*. The millennium Edition, Prentice Hill.
- Koustelios, A., Kellis, S., & Bagiatis, K. (1999). Job satisfaction and burnout in a sport setting: A multiple regression analysis. *European Journal for Sport Management*, 6, 31-39.
- Kouthouris, C., & Alexandris, K. (2005). Can Service Quality Predict Customer Satisfaction and Behavioral Intentions in the Tourism Industry? An Application of the SERVQUAL Model in an Outdoors Setting. *Journal of Sports Tourism*, 4, 12-22.
- Lam, E.T.C. (2007). Preferred and perceived leadership styles by NCAA basketball players. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 78, A-114.
- LaRose, R. (1981). *Congruence of perception between coach and athlete on the motivational basis for participation*. Unpublished masters thesis, University of Western Ontario, Canada.
- Leblic, S., Van Hoecke, J., & De Knop, P. (2001). Coach satisfaction in the traditional sport system. *International Journal of Sport Management*, 5, 22-35.

- Li, M. (1993). Job satisfaction and performance of coaches of the spare-time sports schools in China. *Journal of Sport Management*, 7, 132-140.
- Long, B.C. (1985) Stress-management interventions: a 15-month follow-up of aerobic conditioning and stress inoculation training. *Cognitive Therapy and Research*, 9, 471-478.
- Lonsdale, C., Hodge, K., & Jackson, S. (2007). Athlete engagement: II. Development and initial validation of the Athlete Engagement Questionnaire. *International Journal of Sport Psychology*, 38, 471-492.
- Lyle, J. (2002). *Sports coaching concepts: A framework for coaches' behaviors*. London: Routledge.
- Luthans, F. (1989). *Organizational behavior* (5th edition). New York: McGraw-Hill.
- MacDonald, D.J. (2010). *The role of enjoyment, motivational climate, and coach training in promoting the positive development of young athletes*. Unpublished thesis, Queen's University Kingston, Ontario, Canada.
- Madrigal, R. (1995), Cognitive and affective determinants of fan satisfaction with sporting event attendance. *Journal of Leisure Research*, 27, 205-227.
- Magnusen, M.J. (2010). Differences in Strength and Conditioning Coach Self-Perception of Leadership Style Behaviors at the National Basketball Association, Division I-A, and Division II Levels. *Journal of Strength & Conditioning Research*, 24(6), 1440-1450
- Mannell, R. (1999). Leisure experience and satisfaction. In E. Jackson and T. L. Burton (Eds.). *Leisure Studies: Prospects for the Twenty-first Century* (pp. 235-248). Pennsylvania: Venture Publishing.
- Marin, G., & Marin, B.V. (1991). *Research with Hispanic Populations*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Marsh, M.W. (1993). The effects of participation in sport during the last 2 years of high-school. *Sociology of Sport Journal*, 10, 18-43.
- Maxwell, J.C. (2007). *The 21 Irrefutable Laws of Leadership*. Nashville, TN: Thomas Nelson.
- Mize, M. (1991). Cognitive development: The physical education connection. *Teaching Elementary Physical Education*, 2(1), 14-15.

- Mohades, F., Ramzaninezhad, R., Khabiri, M., & Kazemnezhad, A. (2010). The Coach's Leadership Styles, Team Cohesion and Athlete Satisfaction Among Iranian Professional Teams. *Research Journal of International Studies*, 16, 25-32.
- Myers, N.D., Vargas-Tonsing, T.M., & Feltz, D.L. (2005). Coaching efficacy in intercollegiate coaches: Sources, coaching behavior, and team variables. *Psychology of Sport and Exercise*, 6, 129-143.
- Myers, N.D., Wolfe, E.W., Maier, K.S., Feltz, D.L., & Reckase, M.D. (2006). Extending validity evidence for multidimensional measures of coaching competency. *Research Quarterly for Exercise & Sport*, 77(4), 451-463.
- National Research Council and Institute of Medicine (2002). *Community programs to promote youth development*. Washington: National Academy Press.
- Nazarudin, M.N.B.H. (2009). Coaching leadership styles and athlete satisfaction among Malaysian university basketball team. *Research Journal of International Studies*, 9, 4-11.
- Nicholls, J.G., Cobb, P., Wood, T., Yackel, E., & Patashnick, M. (1990). Assessing students' theories of success in mathematics: Individual and classroom differences. *Journal for Research in Mathematics Education*, 21, 109-122.
- Northouse, P.G. (2001). *Leadership Theory and Practice* (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Nunally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*, 2nd ed., McGraw- Hill, New Delhi.
- Oliver, R.L. (1997). *Satisfaction: a behavioral perspective on the consumer*. McGraw-Hill, New York.
- Oliver, R.L. (1999). Whence consumer loyalty?, *Journal of Marketing*, 63 (special issue), 33-44.
- Omolayo, B.O. (2004). *Influence of job variables on workers' commitment and satisfaction in four selected Nigerian manufacturing industries*. Unpublished thesis, University of Ado-Ekiti, Nigeria.
- Papadopoulou, A., Theodorakis, D. N., Tsigilis, N., & Tsalis, G. (2006). Measuring satisfaction among Greek swimmers: gender and sport-related differences. *Psychological Reports*, 98, 389-394.
- Parasuraman, A., Berry, L., & Zeithaml, V. (1996). The behavioral consequences of service quality. *Journal of Marketing*, 6(2), 31-46.

- Pastore, J. (1993). Job satisfaction and female college coaches. *The Physical Educator*, 50, 216-221.
- Patterson, P., Yu, T., & De Ruyter, K. (2006). Understanding customer engagement in services. *Proceedings of ANZMAC 2006 Conference: Advancing Theory, Maintaining Relevance*. Australia: Brisbane.
- Pyke, F. (1992). The expanding role of the modern coach. *The Pinnacle*, 9(3), 15-21.
- Pelletier, L.G., Fortier, M.S., Vallerand, R.J., & Brière, N M. (2001) Associations among perceived autonomy support, forms of self-regulations, and persistence: a prospective study. *Motivation and Emotion*, 25, 279–306.
- Petrick, F.J., & E. Sirakaya, E. (2004). Segmenting cruisers by loyalty, *Annals of Tourism Research*, 31(2), 472–475.
- Price, L.L., & Arnould, E.J. (1999). Commercial friendship: service provider-client relationship in context. *Journal of Marketing*, 63, 38-56.
- Rahim, A. (1983). A measure of styles of handling interpersonal conflict. *Academy of management journal*, 26(2), 368-376.
- Ramzaninezhad, R., & Kashtan, H.M. (2009). The relationship between coach's leadership styles and team cohesion in Iran football clubs professional league. *Brazilian journal of Biomotricity*, 3(2),111-120.
- Reichheld, F.F. (1993). Loyalty-based management, *Harvard Business Research* (March–April), 64–73.
- Riemer, H.A., & Chelladurai, P. (1998). Development of the athlete satisfaction questionnaire (ASQ). *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 20, 127-156.
- Riemer, H.A., & Chelladurai, P. (2001). Satisfaction and commitment of Canadian university athletes: The effect of gender and tenure. *Avante*, 7, 27-50.
- Robinson, T.T., & Carron, A.V. (1982) Personal and situational factors associated with dropping out versus maintaining participating in competitive sport. *Journal of Sport Psychology*, 4, 364–378.
- Rutherford, S. (2001). Any difference? An analysis of gender and divisional management styles in a large airline. *Gender, Work and Organization*, 8(3), 327 – 345.
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.

- Salminen, S., & Liukkonen, J. (1994). The convergent and discriminant validity of the coach's version of the Leadership Scale for Sports. *International Journal of Sport Psychology*, 25, 119-127.
- Schliesman, E.S. (1987). Relationship between the congruence of preferred and actual leader behavior and subordinate satisfaction with leadership. *Journal of Sport Behavior*, 10, 157-166.
- Schliesman, E.S. (2000). Relationship between the congruence of preferred and actual leader behavior and subordinate satisfaction with leadership. *Journal of sport Behavior*, 10 (3), 157-166.
- Seefeldt, V.D., & Ewing, M.E. (2000). Youth sports in America: an overview. President's Council on Physical and Sports Research Digest, 2(11).
- Sherman, C.A., Fuller, R., & Speed, H.D. (2000). Gender comparisons of preferred coaching behaviors in Australian sports. *Journal of Sport Behavior*, 23(4), 389-407.
- Shu-Chen, H., (2005). Perceived leadership styles of coaches and the levels of satisfaction and performance of elite female gymnasts in Taiwan. University of the Incarnate word. <http://proquest.Umi.com/pqdwebn>, 2005.
- Smith, A., Balaguer, I., & Duda, J.L. (2006). Goal orientation profile differences on perceived motivational climate, perceived peer relationships, and motivation-related responses of youth athletes. *Journal of Sports Sciences*, 24(12), 1315-1327.
- Smith, F.S. (1976). *The Index of Organizational Reaction (IOR)*. JSAS, Catalog of Selected Documents in Psychology, 6 (Ms. No 1265).
- Smith, R.E., Smoll, F.L., & Curtis, B. (1978). Coaching behaviors in Little League baseball. In F. L. Smoll, & R.E. Smith (Eds.), *Psychological perspectives in youth sports* (pp. 173-201). Washington, DC: Hemisphere.
- Smith, R.E., Smoll, F.L., & Hunt, E. (1977). A system for the behavioral assessment of athletic coaches. *Research Quarterly*, 48, 401-407.
- Smith, R.E., Smoll, F.L., Hunt, E.B., & Curtis, B. (1979). Coach effectiveness training: A cognitive behavioral approach to enhancing relationship skills in youth sports coaches. *Journal of Sport Psychology*, 1, 59-75.
- Smoll, F.L., & Smith, R.E. (1989). Leadership behaviors in sport: A conceptual model and research paradigm. *Journal of Applied Social Psychology*, 19, 1522-1551.

- Smoll, F.L., Smith, R.E., Barnett, N.P., & Everett, J.J. (1993). Enhancement of children's self-esteem through social support training for youth sport coaches. *Journal of Applied Psychology*, 78, 602-610.
- Snyder, E.E., & Spreitzer, E. (1990). High school athletic participation as related to college attendance among Black, Hispanic, and White males: a research note. *Youth and Society*, 21, 390-398.
- Sprott, D.E., Czellar, S., & Spangenberg, E.R. (2009). Brand-Extended Self-Construal. *Journal of Marketing Research*, 46 (February), 92-104.
- Stevens, D.A. (1994). Movement concepts: Stimulating cognitive development in elementary students. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 65(8), 16-23.
- Stogdill, R.M. (1963). *Manual for the leader behavior description questionnaire-Form XII*. Columbus: Bureau of Business Research, Ohio State University.
- Stogdill, R.M. (1959). *Individual Behavior and Group Achievement*. New York: Oxford University Press.
- St-Onge, M.-P., & Heymsfield, S. B. (2003). Overweight and Obesity Status Are Linked to Lower Life Expectancy. *Nutrition Reviews*, 61(9), 313-316.
- Straub, W.F., (1980). Sport Psychology: an analysis of athlete behavior. Στο Α. Λάιος, 1994, *Ο προπονητής και το μάνατζμεντ*. Θεσ/νίκη: Salto.
- Strauss, J., & Ryan, R.M. (1987). Autonomy disturbances in subtypes of anorexia nervosa. *Journal of Abnormal Psychology*, 96, 254-258.
- Sullivan, P. J., & Kent, A. (2003). Coaching efficacy as a predictor of leadership style in intercollegiate athletics. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15, 1-11.
- Taylor, C.B., Sallis, J.F., & Needle, R. (1985). The relation of physical activity and exercise to mental health. Public Health Report, 100, 195-202.
- Theodorakis, N, & Bebetos, E. (2003). Examination of athletes' satisfaction: A first approach. *Inquires in Sport and Physical Education*, 1, 197-203.
- Trail, G.T. (2004). Leadership, cohesion, and group outcomes in scholastic sports. *International Journal of Sport Management*, 5(2), 111 - 132.
- Treasure, D.C., & Roberts, G.C. (1994a). Cognitive and affective concomitants of task and ego goal orientations during the middle school years. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 16(1), 15-28.

- Treasure, D.C., & Roberts, G.C. (1994b). Perception of Success Questionnaire: Preliminary validation in an adolescent population. *Perceptual and Motor Skills*, 79, 607-610.
- Triandis, H.C., & Gelfand, M.J. (1998). Converging measurement of horizontal and vertical individualism and collectivism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 118-128.
- Turman, P.D. (2001). The Impact of Success and Athlete Maturity Level on Coaches' Leadership Styles Over Time. *Small Group Research*, 32(5), 576-594.
- Turman, P.D. (2006). Athletes' perception of coach power use and the association between playing status and sport satisfaction. *Communication Research Reports*, 23(4), 273-282.
- Turman, P.D. (2008). Coaches' immediacy behaviors as predictors of athletes' satisfaction and team cohesion. *Western Journal of Communication*, 72(2), 162-179.
- UEFA (2005). UEFA Club Licensing System. Manual Version 2.0. © UEFA – Edition 2005. http://www.epo.gr/kanonismoi/pdf/uefa_gr/eisagogika.pdf
- Unruh, S. (1998). Perceptions of Athletic Training Services by Collegiate Student-Athletes: A Measurement of Athlete Satisfaction. *Journal of Athletic Training* 33(4), 347-350.
- Unruh, S., Unruh, N., Moorman, M., & Seshadri, S. (2005). Collegiate student athletes' satisfaction with athletic trainers. *Journal of Athletic Training*, 40(1), 52-55.
- Walling, M.D., Duda, J.L., & Chi, L. (1993) The Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire: Construct and predictive validity. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 15, 172-183.
- Wang, Y.S. (2006). The relationship between coaching leadership behaviors and Taiwanese collegiate teakwondo competitors satisfaction. www.nlm.nig.gov/Entrez.
- Wankel, L.M., & Berger, B.G. (1990). The psychological and social benefits of sport and physical activity. *Journal of Leisure Research*, 22, 167-182.
- Weinberg, R.S., & Gould, D. (2003). *Foundations of sport and exercise psychology* (3rd edition). Champaign, IL: Human Kinetics.

- Weiss, M.R., & Friedrichs, W.D. (1986). The influence of leader behaviors, coach attributes, and institutional variables on performance and satisfaction of collegiate basketball teams. *Journal of Sport Psychology*, 8, 332-346.
- Wen, C.-T., & Kong, J.-C. (2010). The training satisfaction of table tennis players and the influence it has on team support, team commitment, and the intention to leave: A study of university general group table tennis players. *International Journal of Table Tennis Sciences*, 6.
- Werthner, P. (2005). Making the case: Coaching as a viable career path for women. *Canadian Journal for Women in Coaching*, 5(3).
- Westbrook, R.A., & Oliver, R.L. (1991). The Dimensionality of Consumption's Emotion Patterns and Consumer Satisfaction. *Journal of Consumer Research*, 18, 84-91.
- Widmeyer, W.N., & Williams, J.M. (1991). Predicting cohesion in coaching teams. *Small Group Research*, 22, 548-557.
- Widmeyer, W.N., Carron, A.V., & Brawley, L.R. (1993). Group cohesion in sport and exercise. In R.N. Singer, M. Murphey, L.K. Tennant, (Eds.), *Handbook of research on sport psychology* (pp. 672-692). New York: MacMillan.
- Williams, J.M., Jerome, G.J., Kenow, L.J., Rogers, T., Sartain, T.A., & Darland, G. (2003). Factor structure of the Coaching Behavior Questionnaire and its relationship to athletic variables. *The Sport Psychologist*, 17, 16-34.
- Whitley, R.L. (1999). Those 'dumb jocks' are at it again: a comparison of the educational performances of athletes and nonathletes in North Carolina high school from 1993 through 1996. *High School Journal*, 82, 223-233.
- Wang, J., Chen, L., & Ji, J.C. (2004). Athletes' perceptions on coaches' behaviors and competitive situations at collegiate level. *International Sports Journal*, Summer, 1-14.
- Wong, A., & Sobal, A. (2003). Service quality and customer loyalty perspectives on two levels of retail relationships, *Journal of Services Marketing*, 17(5), 495-513.
- Wood, J., Wallace, J., Zeffane, R., Schermerhorn, J.R., Hunt, J.G., & Osborn, R.N. (1998). *Organisational behaviour: An Asia-Pacific perspective*. Jacaranda: Wiley Ltd.
- Wooden, J., & Carty, J. (2005). *Coach Wooden's pyramid of success*. Ventura, CA: Regal Books.

- Whittall, N.R., & Orlick, T.D. (1978). The sport satisfaction inventory. In G. C. Roberts & K. M. Newell (Eds.), *Psychology of motor behavior and sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Woodman, L. (1993). Coaching: a science, an art, an emerging profession. *Sports Science Review*, 2, 1-13.
- Yi, Y. (1991). A critical review of consumer satisfaction, in V.A. Zeithaml (Ed.). *Review of marketink 1989*. Chicago, IL: American Marketing Association.
- Yoon, Y., & Uysal, M. (2005). An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: a structural model, *Tourism Management*, 26, 45–56.
- Zhang, J., Jensen, B.E., & Mann, L. (1997). Modification and revision of the leadership scale for sport. *Journal of sport behavior*, 20(1), 105 – 122.
- Zeithaml, V., Berry, L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioural consequences of service quality, *Journal of Marketing*, 60, 31–46.
- Zeithaml, V.A., & Bitner, M.J. (2003) *Services Marketing: Integrating Customer Focus Across the Firm*, New York, McGraw-Hill.

Ελληνική βιβλιογραφία

- Γζουντέλλης, Ι., Κάσσου, Χ., Ζουρνατζή, Ε., Κουστέλιος, Α., & Τσιγγίλης, Ν., (2008). Ικανοποίηση αθλητών στίβου: μια προκαταρκτική μελέτη του ΕΙΑ στον Ελλαδικό χώρο. *16ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού*. Κομοτηνή.
- Δημητριάδης, Ε. (2010). *Στατιστικές Εφαρμογές με SPSS 17.0 και LISREL 8.7*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Θεοδωράκης, Ν. & Μπεμπέτσος, Ε. (2003). Διερεύνηση της ικανοποίησης αθλητών : Μία πρώτη προσέγγιση. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 1, 197-203.
- Καρκαλέτση, Φ., Σκορδίλης, Ε., & Κουτσούκη, Δ.(2008). Η Εφαρμογή της Θεωρίας Σχεδιασμένης Συμπεριφοράς για την Υιοθέτηση Υγιεινής Διατροφής σε Ενήλικες. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 6(2), 195 – 205.
- Μακρή-Μπότσαρη, Ε. (2007). *Θέματα διαχείρισης προβλημάτων σχολικής τάξης*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Ντόμαλη, Σ., Ψυχουντάκη, Μ., Καλουπής, Σ., & Χαιροπούλου, Χ. (2008). Σχέση αντιλαμβανόμενης ηγετικής συμπεριφοράς του προπονητή και της ικανοποίησης

- αθλητριών συγχρονισμένης κολύμβησης. *Πρακτικά 10^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Αθλητικής Ψυχολογίας* (σ. 63-66). Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Οικονομόπουλος, Γ., Τζέτζης, Γ., & Κιουμουρτζόγλου, Ε. (2006). Η Αξιολόγηση των Μαθητών στη Φυσική Αγωγή. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 4(2), 260 – 277.
- Παπαδημητρίου, Δ. (2000). Οργανωτικό μέγεθος και αποτελεσματικότητα: Η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ μεγέθους και αποτελεσματικότητας στις Ελληνικές Αθλητικές Ομοσπονδίες. *Αθλητική απόδοση και υγεία*, 2(1). 9-22.
- Παυλίδου, Σ., Μιχαλοπούλου, Μ., Αγγελούσης, Ν., & Κιουμουρτζόγλου, Ε. (2006). Σχέση Αντίληπτικών και Κινητικών Ικανοτήτων με Βασικές Δεξιότητες Καλαθοσφαίρισης σε Παιδιά Ηλικίας 8-13 Ετών. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 4(3), 399 – 408.
- Πέρκος, Σ., Χατζηγεωργιάδης, Α., & Χρόνη, Σ. (2008). Οι Προ-Αγωνιστικές Ρουτίνες στην Ελεύθερη Βολή στην Καλαθοσφαίριση: Οδηγίες για Αποτελεσματική Εξάσκηση. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 6(3), 378 – 385.
- Ραζάκου, Φ., Τσαπακίδου, Α., Μπέης, Κ., Τσομπανάκη, Θ. (2003). Διερεύνηση Παραγόντων που Σχετίζονται με την Ενασχόληση των Παιδιών Ηλικίας 7-12 ετών με τον Αθλητισμό. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 1(2), 143 – 151.
- Ταμπάκη, Αι., & Πιπλιαγκόπουλος, Μ. (2009). Ποιότητα, Ικανοποίηση και Πρόθεση συμπεριφοράς σε ένα Αθλητικό Camp. *Πρακτικά 10^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Αθλητικής Διοίκησης* (σ. 50). Καβάλα: ΤΕΙ Καβάλας, ΕΛΛΕΔΑ.
- Τόλκα, Β., & Τζέτζης, Γ. (2001). Η Αξιολόγηση των Αναγκών των Πελατών των Γυμναστηρίων, *Πρακτικά 2^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Οργάνωσης και Διοίκησης Αθλητισμού*. Τρίκαλα: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΕΛΛΕΔΑ.